

Тенеси Уилямз

**КОТКА
ВЪРХУ ГОРЕЩ
ЛАМАРИНЕН
ПОКРИВ**

ТЕНЕСИ УИЛЯМС
КОТКА ВЪРХУ ГОРЕЩ
ЛАМАРИНЕН ПОКРИВ

Превод: Иванка Димитрова

chitanka.info

ЗА АВТОРА

Тенеси Уилямс

Тенеси Уилямс (Томас Лейниър Уилямс) е роден на 26.ІІІ.1911 г. в Кълъмбъс, щата Мисисипи, САЩ. Син на търговски пътник. Учи в

университетите в Айова и Мисури. От 1934 г. започва да пише. Първият голям успех постига през 1944 г. с пиесата „Стъклената менажерия“, поставена в Чикаго. След това написва пиесите, които го утвърждават като голям драматург и му създават световно име:

„Трамвай «Желание»“ — 1947 г. (наградена с „Пулицър“)

„Лято и дим“ — 1948 г.

„Татуираната роза“ — 1950 г.

„Каминьо реал“ — 1953 г.

„Котка върху горещ ламаринен покрив“ — 1955 г. (втора награда „Пулицър“)

„Орфей слиза в ада“ — 1957 г.

„Не трябва да благи думи“ — 1963 г.

„Сладкопойната птица на младостта“

„Керванът за малко не спира повече тук“

„Нощта на игуаната“ — 1967 г.

„Вик“ („Пиеса за двама“)

„Земно царство“

„В бара на хотел «Токио»“

„Фарсова трагедия“

„Осакатеният“

„Предупреждение за малките кубчета“

„Опашката на тигъра“ (три едноактни пиеси) — 1978 г.

„Нож в сърцето“

„Облекло за летен хотел“

„Старият квартал“

КРЪСТАН ДЯНКОВ

НАЙ-ХУБАВАТА ЧЕТИРИБУКВЕНА ДУМА

На 30 декември 1940 г. завесата на бостънския театър „Уилбър“ се вдига, за да покаже поставената от Маргарет Уебстър пиеса „Битката на ангелите“. Спектакълът е реализиран под егидата на прочутия тогава Театрален съюз в САЩ и главната роля се изпълнява от знаменитата актриса Мириам Хопкинс. Сюжетът — един заблуден и самотен младеж, появявайки се в малко южняшко градче, изведнъж предизвиква хаос от емоции — буквално пропъжда публиката от залата. Нежните сърца на премиерните посетители са не само предизвикателно провокирани с тези нечувани потпури от прелюбодейния, убийства и линч. Авторът сякаш е решил да посегне физически над благопристойно насядалите по първите редове, защото по време на третото действие, когато лавката — основният декор на представлението, трябва да бъде пометена от назидателен пожар, един сценичен работник се престарава и димът на възпламенените от него димки бързо изпълва залата. Просълзени, с кихане и кашлица, бостънските сноби не дочакват последната завеса. На другия ден местният печат единодушно осъжда и драмата, и драматурга.

Двайсет и деветгодишният Тенеси Уилямс още същата нощ се постарава да преработи последното действие, но Театралният съюз е твърд: пиесата бива свалена. Авторът трябва да осъзнае, че неговата пета поред пиеса, а и първата му голяма възможност са се изпарили, понесени в пушеците на това злополучно трето действие. „Изглежда не разбрахте, че в тази пиеса съм вложил цялото си сърце“ — казва той на прощаване с бостънските театрали. Провалът е наистина поражение за „Битката на ангелите“ и за самия Тенеси Уилямс. Но далеч не е край на битката — сразен, но все още млад, той закипява от волята да победи.

Седемнайсет години по-късно, след редица прекроявания и ревизии от страна на автора й, „Битката на ангелите“ ще се появи на Бродуей като „Орфей слиза в ада“. Драматургът вече е спечелил

трайно място в новата американска следвоенна драма. След Юджин О'Нийл, заедно с Артър Милър той е вече водеща фигура в американския театър.

Показателни са тенденциите на развитие в този театър, особено от 20-те години насам. Това е времето, когато американското общество е подложено на неவிждано изостряне на социалните противоречия. Едновременно, а и като логична последица от задълбочаващата се криза, в литературата на САЩ започва мощно реалистично движение, на което е съдено чрез произведенията на Т. Драйзър, Ъ. Синкълър, С. Луис и Ш. Андерсън да прерасне в най-стабилната американска литературна традиция.

Появяват се експериментални театрални трупни, които подкопават дотогавашните бродуейски стандарти (сантименталните мелодрами, музикалните бурлески, развлекателните комедии) и донасят повее на Ибсен и Чехов. Американските драматурзи виждат вече социалните злини в сделките на големия бизнес и в духовната ограниченост на своите съотечественици, в този тъй американски култ към успеха и социалната символика на преуспяването. Току-що отминалата Първа световна война е поставила под съмнение рационалността в устройството на обществения ред. А кризата в началото на 30-те издъно разтърсва мита за американската изключителност. В драмата се появяват конфликти от свършено друго естество — класови и расови, ражда се един открито политически театър.

Оформила се в противовес на масово-търгашеската драматургична продукция и театралните стереотипи, новата американска драма определено добива социално-критична ориентация с ясно изразен сатиричен или трагичен подтекст. Най-важна нейна характеристика е фактът, че в най-добрите сценични произведения на преден план излизат чисто американски прототипи, носещи проблемите на чисто американското битие с всички негови семейно-битови, нравствени и социални сблъсквания. Съвременната тема измества абстрактните лъжедраматични построения на търговския театър и придава на американската сцена една злободневност, която понякога стига дори до репортажност. Заедно с това много от творците, пишещи за театъра, са пионери — да не кажем бунтари — в интелектуално и художествено отношение.

Драматургията на САЩ направо всмуква витаещите в социалната атмосфера морални, психологически, политически и естетически идеи и затова пробен камък за авторите става условието доколко са съумели да наситят тези идеи с дълбоко драматични ситуации и драматични характери. И още нещо. Типичната комерсиализация на театъра, свойствена на Бродуей и до ден-днешен, липсата на постоянни театрални трупи, наличието на десетки свободни режисьори и актьори, практиката пиесата да се играе, додето дава сбор, принуждават социално-насочените драматурзи да се стремят към изключително висок професионализъм, към безупречни композиции, динамично развитие на сюжета, блестящи диалози. Без да жертвуват американската самобитност в разработката на темите, те свободно оперират с най-различни жанрове и форми — „от най-новата експресионистична драма до класицистичната стихотворна трагедия, от инсценировката на едновременните фолклорни притчи до «живия вестник», роден в горещите следи на събитията“ (Г. Злобин).

Тенеси Уилямс е роден на 26 март 1911 г. в Кълъмбъс, щат Мисисипи, и е кръстен Томас Лейниър. Баща му, Корнилиъс Кофин Уилямс, е търговски пътник на компания за обуща, майка му, Едуина Дейкин Уилямс е дъщеря на местния енорийски пастор. Макар и потомък на знатна фамилия, чиито корени стигат чак до Наварското кралство на Бурбоните, Корнилиъс е човек, за когото семейството е повече бreme и той предпочита да си посръбва с приятели, да крои груби шеги, да иска от всички войнишко подчинение. Пълна негова противоположност, Едуина е от квакерско-германски произход, набожна патрицианка, възпитана в пуритански дух, която — по неизвестни причини — години наред облича сина си в момичешки дрехи.

Домашната обстановка прави юношеството на Тенеси Уилямс твърде неспокойно и той постепенно се оформя като свръхчувствително и болнаво момче, растящо самотно и вгълбено в себе си. Силно привързан към майка си и сестра си, малкият Том Уилямс живее във вечен страх от баща си, който, заедно с децата в забавачницата, постоянно се присмива на неговата женственост и винаги си спечелва синовната ненавист. По-сетне образът на Корнилиъс ще се появи в едноактната пиеса „Последният ми часовник от масивно злато“ и като Татко Полит в „Котка върху горещ ламаринен

покрив“, докато мрачният апартамент, в който семейството живее след преместването си в Сейнт Луис, ще стане основният декор на „Стъклената менажерия“. Толкова са сложни, а и неразрешими за душата на едно дете всички тези семейни и обществени катаклизми, че бъдещият драматург всякога впоследствие ще се връща към тях в драматичното си творчество. Когато навършва 12 години майка му му подарява пишеща машина, а на 14 години вече спечелва училищна награда за съчинение. Първият му разказ е публикуван през 1928 г. в сп. „Странни разкази“. Същевременно пише стихове и чете Шекспир, Дикенс и Уолтър Скот. Завършва гимназия в 1929 г. и записва журналистика в Университета на Мисури, но след три години, в разгара на икономическата криза, напуска и започва работа в компанията на баща си. Този пръв трудов стаж ще се окаже полезен, тъй като още години наред Тенеси Уилямс не ще може да живее само от творчеството си.

Първата му поставена пиеса излиза през лятото на 1934 г. в гр. Мемфис, където по това време живее дядо му. Това е „Кайро, Шанхай, Бомбай“, един непретенциозен фарс, който минава напълно незабелязан. Затова пък през това време Уилямс открива за себе си библиотеката на местния университет. „Това лято — пише той в своите «Спомени» (1975) — аз се влюбих в творчеството на Чехов, или поне в повечето му къси разкази. Те ми откриха една литературна чувствителност, която тогава ми беше близка. И днес все така ми харесва изтънчената му поетичност, а «Чайка» и досега ми се струва най-хубавата творба в съвременната драматургия с изключение единствено, може би, на «Майка Кураж». Що се отнася до влияние, Чехов стои на първо място, ако изобщо може да се говори за някакво влияние извън собствените ми наклонности, в каквито не съм напълно убеден и вероятно никога няма да бъда.“

От 1935 г. нататък Тенеси Уилямс вече не се колебае — избрал е трудния път на драматурга. Записва се в Сейнт Луиския университет и опитвайки перото си в разнообразни етюдни форми системно изчита творчеството на Рембо, Рилке, Лорка, Чехов, Уайлд, Мелвил, Крейн и Лорънс. По това време написва и драма за Лорънс, която едва години по-късно става известна под заглавието „От огъня се раждам, Фениксът извика“. У Чехов най-силно впечатление му прави жестоката драма под външно измамното равновесие, характерна за това как една

цивилизация безпомощно и неизбежно отстъпва пред несломимата сила на друга. Уилямс вижда тук паралел с Юга преди Гражданската война и Юга на днешния ден. И тази тема няма никога вече да го напусне — тя ще прозвучи и в „Трамвай Желание“, и в „Котка върху горещ ламаринен покрив“ — и двете пиеси силно повлияни от „Вишнева градина“.

В Сейнт Луис експерименталната група „Мъмърз“ поставя втората пиеса на Уилямс, „Вълшебната кула“ (1936). „Мъмърз“ е прогресивен театрален колектив, който по това време играе антивоенната едноактна драма на Ъруин Шоу „Погребете мъртвите“. След време те ще поставят и третата пиеса на Уилямс — „Мимолетните“ (1938). Междувременно в семейството на писателя се случва непоправимото — сестра му Роуз изпада в тежко психическо разстройство, предприетата черепна операция я прави пълен инвалид, връзките между родители и деца са прекъснати във всички посоки. Тази ситуация може лесно да се долови в семейната трагедия от „Стъклена менажерия“ (1944–1945), където майката напразно се мъчи да намери партньор на своята саката дъщеря (същото прави и самият Тенеси Уилямс за своята сестра). Далечен отзвук срещахме дори в пиесата му „Изведнъж миналото лято“ (1958).

Уилямс напуска Сейнт Луис и семейството си и постъпва в Университета на щата Айова, където написва две нови пиеси — „Пролетна буря“ и „За всичко друго, но не и за славеите“. След кратък престой в Чикаго, той заминава за Ню Орлеан. Тук разбира, че отчуждението и отчаянието не са само негови лични състояния — в Ню Орлеан е събран един свят от отхвърлени, несретни, но бистродушни и чистосърдечни хора, които по това време определят климата и температурата на новото американско изкуство. Това са бездомниците, проститутките, хомосексуалистите, цялата отхвърлена от снобската пуританщина пасмина на хората, у които — жива и трепетна — гори надеждата, че все някой ден за изстрадалите заварени деца на Америка ще изгрее едно по-справедливо слънце. Тук Томас Лейниър приема името Тенеси — в тази постъпка проличава и желанието му завинаги да скъса с „благородството“ на „почтената“ южняшка фамилия. В навечерието на 1940 г. Уилямс се отправя за Калифорния, след като вече е пратил четири пиеси за конкурса, учреден от театъра на трупите в Ню Йорк: „Свещи за слънцето“,

„Мимолетните“, „Пролетна буря“ и „За всичко друго, но не и за славеите“. Отговорът, заедно с чек за сто долара, е подписан от големия театрален критик Харълд Клърман, Ъруин Шоу и Моли Дей Тачър (бъдещата съпруга на режисьора Елиа Казан). В края на 1939 г. той получава стипендия от фондацията на Рокфелер и в Ню Йорк се записва в Новата школа за социални проучвания, където следва курса по драматургия, воден от известния режисьор Джон Гаснър.

В драматургията на Тенеси Уилямс, такава, каквато я познаваме днес, израстват и се налагат актьори като Лорит Тейлър, Марлон Брандо, Пол Нюман. В мащабите на световния театър като реализатори на неговите пиеси срещаме имената на режисьорите Джордж Кюкър, Лукино Висконти, Джон Гилгуд.

През 1953 г. в Ню Йорк е премиерата на „Каминьо Реал“. Както си спомня сам Тенеси Уилямс, „тази пиеса за първи път освобождаваше съвременния американски театър от ограниченията на буквалността“. Пиесата е подчинена на една твърде мрачна гама, срещу която обаче въстава основната идея на автора, измъкваща това панорамно платно от селенията на простото човешко отчаяние. Смутеният и наивен дух Килрой, главен герой на тази жанрово неопределена пиеса, търси своето място в един свят, който му предлага само опакото на ръката си, търси нежност и закрила, а намира единствено унижението — той е ограбен, бит, превърнат в клоун. Но едновременно с това Килрой таи в себе си едно отличително качество, което го свързва с други двама чисти герои — дон Кихот и лорд Байрон — вярата, че си струва да живееш, щом си още жив! Героите на Тенеси Уилямс трудно се примиряват с действителността — да си припомним Бланш („Трамвай Желание“) и Лорънс Шенън („Нощта на игуаната“). Пред мрачните факти на истинския „каминьо реал“ за предпочитане е дори добрата стара „тера инкогнита“.

Тук се крие и един от най-куриозните парадокси на Тенеси Уилямсовата драматургия: въпреки очебийната прилика с най-добрите традиции на средновековния уличен театър и мистерията, предполагащи чисто формалистични, символни решения от типа на „деус екс машина“, той постига търсените ефекти чисто реалистично. Колкото и недействителни да ни се струват Аманда и Бланш (от „Трамвай Желание“ и „Стъклената менажерия“), те са дълбоко реалистични героини, в чиито жили тече пълноводният поток на

социалната обреченост, те са надрасли своите прототипи, за да се превърнат в „човешки знаци“, които по един или друг начин са стигнали края на пътя — мястото, където всички, от благородника до просяка — вече се боят да търсят изход; тяхната телесна и духовна умора ги кара да се ужасяват от онова, което се намира извън стените на техните малки съществувания. Каква е цената на човешките „топли“ отношения, когато целият свят е кошмар, от който всеки разумен и душевно чист индивид би искал да избяга?

По своята същност творчеството на Тенеси Уилямс е дълбоко социално, то е същевременно сурова присъда над съвременната цивилизация: в центъра на неговото внимание винаги се намира аутсайдерът, самотната жертва, не приемаща социалните норми. Драматургът създава такава митология, в чиито рамки героят е толкова жертва на своите слабости, вина и илюзии, колкото и на безмилостния външен свят, обагрен с предателските цветове на лъжата и лицемерието. Драматургията му външно се определя от една бясна динамика, ужасяващи престъпления, перверзни, канибалство и безпощадни, на пръв поглед готически ефекти. В едно и също време пуритан и бунтар, Уилямс е моралист и символист, който, продължавайки традициите на По, Хоторн, Мелвил и Фокнър, превъплъщава в пиесите си цялата сложност на американския характер в борба с една сложна социална действителност: избор между две крайности — или пълното примирение на тези, които са имащи, или протеста и духовната бодрост на отхвърлените. Поет по своята творческа същност, Тенеси Уилямс „застига“ своите герои винаги в момента, когато те виждат себе си такива, каквито са в действителност. И ако пиесите на О’Нийл са пропити с един остатъчен натурализъм, ако драматурзи като Лилиан Хелман строго спазват нормите на критическия реализъм, Тенеси Уилямс събира в своя театър духа на следвоенния период, отчаянието от социалното бездушие, мъчителния стремеж на героите да намерят изход извън своите тесни индивидуални светове, уж безгранични според повелите на общоприетата американска митология, а в същност стеснени до логичното саморазрушение, едничка съдба на всеки мислещ човек в Америка.

Тенеси Уилямс реформира американския театър чрез дълбокото проникване в света на уж ирационалното — така поне звучат неговите

„семейни драми“, към които американският и световният театър се връщат след всяко привидно „отсъствие“ на автора. Бродуейската система на билетна печалба невинаги е била в негова полза, но затова пък неговите „посегателства“ стигат живеца на американската действителност. Колкото и неравна да е неговата драматургия, символите, с които си служи, са изчистени, винаги стигат до крайната степен на човешките емоции, просто заповядват на зрителя да се превъплъти и да изживее съдбата на героите му.

Уилямс осъществява особена реформа в реалистичния американски театър, която, парадоксално, се свързва с така наречения „театър на абсурда“ в Европа. Но докато автори като Бекет, Жене, Арто и Йонеско създават своя интуитивен театър, Тенеси Уилямс остава на равнището на простата житейска тревога. Героите му, в каквато и сложна връзка да са обречени, винаги остават като еманации на чистата човечност. „Давам си сметка колко съм старомоден като драматург, придържайки се неотклонно към класическата форма — пише Тенеси Уилямс в своите «Спомени». — Впрочем това не ме смущава, защото отсъствието на класическата форма, ако невинаги, то почти винаги, е еднакво неприемливо както за публиката, така и за мен. Вероятно това е причината да гледам на «Котка върху горещ ламаринен покрив» като на най-хубавата си пиеса, тъй като е образец на класическото единство на място и време и царствено достолепие, въплътено в образа на Бащата.“ Критиката назовава героите му „малки хора“. „Но има ли малки хора? Понякога си казвам, че има малки представи за хората — написа той в тези същи «Спомени». — Всяко живо същество, способно на чувства, не може да бъде «дребно», и като надниквам по-дълбоко в душата на «дребните хора», откривам, че те живеят със страсти и вълнения, които са достатъчно големи за мен като писател.“

Когато се мъчи да определи „трагичното“ в своята съвременност, Тенеси Уилямс изхожда от позицията, че съвременният човек, „заклучен в бясно въртящата се клетка на бизнеса“, е по всяко време жертва на чувството за непостоянност, за незначимост и незначителност. Ето защо чистата човешка трагедийност, изискваща свободно съзерцание, житейска мащабност и величие на духа, може да се осъществи единствено като бъде спрял мигът, като в скоротечната действителност бъде уловен елементът на непреходното вечно.

Когато любопитните, както винаги журналисти го питат каква е същността на таланта, Тенеси Уилямс без колебание отвръща: „Честността на намерението.“ По-нататък творецът си разрешава да заяви: „Всеки истински артист заслужава по-задълбочено изследване на живота и творбите му. Впрочем, защо творби? Звучи претенциозно. Просто работа, труд! Труд! Най-хубавата четирибуквена дума, по-важна дори от «обич» в повечето случаи.“

Чудесно би било, ако зрителят, като вижда колко много обич гори и трепти в тази пиеса, си спомни, че няма огън, който да не лумне без усилие, сиреч без труда човешки.

Кръстан Дянков

ЛЮБОМИР ТЕНЕВ

ЯВНОТО И СКРИТОТО В „КОТКАТА...“

Най-често в своите пиеси Тенеси Уилямс разказва някаква обикновена, дори банална семейна история, чийто сюжет отдавна ни е познат. „Котка върху горещ ламаринен покрив“ не прави изключение. Авторът рисува разложението в семейството на богат фермер. В него не е имало никога патриархалност, нито традиции (Америка не е добрата стара Англия). Бащата, сега на прага на смъртта, е бил някога слуга в същата тая ферма, която сега е негова собственост. История твърде позната и твърде банална.

Но Тенеси Уилямс далеч надхвърля „предпоставките“ на действието и тясно битовото развитие на семейните отношения. За него това е само конкретна сюжетна рамка, която, като във всяка добра пиеса, трябва да бъде надмогната. Той си служи с тази тема само за връщане в действието, но в началото на трето действие ѝ дава предимство. По такъв начин изобразява истинността на една опустошаваща душите буржоазна еснафска действителност, превръщаща живота наистина в гротеска, в пазар на вехтории, завладяваща съзнанията в безгранична алчност, която убива всеки духовен стремеж.

Тази пиеса на Тенеси Уилямс (и не само тя) изразява сложността на живота, сложността на отношенията между хората, техните необозрими души, в които авторът вниква по рационални и ирационални пътища. Социалната метафоричност на изобразения живот разширява още повече границите на пиесата, за да ни отведе до неумиращите надежди на хората за взаимност и добротворство, които като мъждукащи светлини се извисяват поетически над човешката непълноценност.

Тенеси Уилямс умее да приближи зрителя до героя, до смътните и неочаквани открития на душата му. Тяхната драстична откровеност ни спечелва. Тя събужда у нас съчувствие и ни води към вътрешна равностметка.

Погледът на автора върху житейската действителност не идва по пътя на „обективното изображение“, а чрез вникването в света на отделната личност. Човешкият опит, взаимоотношенията, противоречията, самопознанието и внезапните подсъзнателни открития отразяват една сложна реалност в пряк досег с неправдите в живота.

Драматичното действие в пиесата има реални измерения — това придава достоверност на конфликтите, на психологическите движения на героите, сгъстява драматичните сблъсъци. Обективните координати на сценичното действие се използват умело като богато изразно средство. Но пиесата е предимно пространствена. Тя измерва действителните, психологическите и морални разстояния между героите, които стоят в основата на конфликта.

Още в началото на пиесата усещаме не само физическото, но и моралното „разстояние“ между действащите лица. Отговорът на Брик на агресивната действителност на Маргарет е някакво ехо в пространството — всичко казано от нея сякаш не достига до него, нито го засяга. Тази „пространственост“, която отмерва разстоянието между двамата, става осезаема още от първия момент. Двама самотници, разделени един от друг като от бездна. Но докато самотата на Маргарет е принудителна, у Брик тя е търсена. Меги изпитва страх от самотата, породена от липсата на любов. А всяка любов е взаимност. У Брик тя е желана самота. Той е престанал да обича Мети, изгубил е приятеля си и вече не може да обича никого.

Самотата на Брик е доброволна и бездействена. Тя е отчужденост от този двуличен свят, който го отвращава. Самотата на Маргарет (котките сами се справят с всичко) е импулс за действие. Тя се бори и ще се бори да върне любовта на съпруга си, когото обича, ще се приближава до него, за да възвърне онова, което е изгубила, благодарение на своята грешка. Тя вярва в този красив и чист човек, който притежава „чара на поражението си“, т.е. на отказа от борбата. Но тя вярва, че той носи още нещо в себе си, което не е изгубено и което може да бъде наново събудено.

Характерите у Тенеси Уилямс са незавършени. И колкото и да са отчуждени, винаги има пролука, която ги свързва. Тази връзка между отделните хора може да направи чудеса сред общата отчужденост. Какво е тя при този автор? Реалност или поетическа надежда? И двете.

Сред тях живеят главните герои и изстрадват истинската стойност на човешкия си опит.

„Какво означава за една котка върху горещ ламаринен покрив да победи — просто да остане върху покрива, колкото се може по-дълго“. В Маргарет има нещо грациозно, хищническо, но и нещо упорито и неотстъпно. Тя е „котка върху покрива на къщата, която гори, а ламарината се е нагорещила и пари под краката ѝ“. Животът е нагорещил покрива. Тя винаги е била тази котка и в бедността си, от която с нокти и зъби се е измъкнала, и затова не е безразлична към богатството, което ще остави след себе си Бащата. Тя е „пакостница“, която ще хвърли бутилките на Брик през прозореца. „Ти си истинска котка, нали?“ — ще каже той на това.

Тази „истинска котка“ е много сложен образ. У всеки един от нас има нещо животинско, както директно и грубо се изразява Бащата. Но у Меги хищническото се поглъща от дълбоко човешкото и красивото. „Аз не съм добра, но съм честна“, казва тя. Меги е естетизирана честност. На душевната красота Т. Уилямс държи повече, отколкото на добротата.

Маргарет обича Брик, но нейната любов трябва да изкупи една грешка в дългата ѝ хищническа битка с живота, който я заобикаля. В нейния „трагически опит“ се чувства вина, но и жажда за истина. Те я правят действена. Нейната грешка е смътна, неопределена, посвоему наивна и невинна. Тя е била продиктувана от същия копнеж за близост пред ужаса от грозящата я самота, от смътното усещане, че губи Брик, тя изгубва почвата под нозете си.

Любовта на Брик към Меги е преминала в друга любов — поширока и обхватна, в любов-дружба, равна на човешки светоглед, една светла обич, подарена на неговия приятел, обич към света. Тази негова любов ни връща към ренесансовия идеал за „любовта-дружба“, най-ярко изразена в сонетите на Шекспир.

За Тенеси Уилямс са важни зависимостите на човешката душевност от подсъзнателното, от смътните инстинкти на човека, пред които разумът често е ограничен и безсилен. Има нещо много „смътно“ и в поведението на двамата. Почувствувала, че губи съпруга си, Маргарет се отдава на неговия приятел Скипър. Дали наистина тя иска да се приближи по този начин към отдалечаващия се Брик, както казва, или това е само „изведената в съзнанието“ на Скипър представа,

че любовта му към Брик е само подсъзнателен нагон към него. Една егоистична ограниченост, една противоестествена сексуалност, която няма нищо общо с онова голямо морално съзнание и всеобемаща сила и красота, която се ражда от истинската човешка любов-идея, любов-красота, любов-мировъзрение, любов-нравственост, за която говори, изразявайки своя естетически идеал за любовта, Брик тогава, когато наистина е живеел, а не сега, когато е „жив труп“, търсец спасение в алкохола. „Моята чистота нарекохте мръсотия“ — казва Брик.

Критиката счита Тенеси Уилямс за моралист. Брик е също моралист. Но това е един безпочвен, иреален морализъм, който няма стойност в живота. Не е достатъчна само единичната проверка на морала. Подобен морал е без обществена стойност, субективистично затворен, самозадоволяващ се, смътно егоистичен, макар и чист и ненакърним. Този смътен морален максимализъм на Брик убива и приятеля му Скипър. Някакъв нравствен пуританизъм има в поведението на Брик и увлечение по крайностите. Безпочвената му естетизирана нравственост не намира отзвук в живота, но е достатъчна, за да го накара да му обърне гръб.

Онова, което най-много отвращава Брик е, че обществото е склонно към „прибързаните заключения“ и „лесните дефиниции“. В своето еснафство, поквара и лицемерен морал това общество осъжда едно поведение, което нито може да прозре, нито да допусне, а още по-малко да приеме.

Нравствените стойности в истинската, неразгаданата докрай природа на човека имат по-други измерения от общоприетите морални постулати.

Тенеси Уилямс е символичен в сложността си, в поетическата си образност, в своята метафоричност, на места преднамерена, другаде поетически извисена и непосредствена. Но тази позиция на „другите“, включително на Меги, заради която Брик я намразва, приближава моралната ситуация на пиесата до Метерлинковата „Монна Ванна“. Ограниченото еснафско съзнание и лицемерен морал на „готовите отговори“ не може да повярва в опoетизираната чистота на човешката душа.

Това помага на Брик чрез собствената си наранимост да види живота в неговата груба цинична сила и вулгарност, лъжа и двуличие. А това поражда и отвращението у него. Но крайността на позицията

му го довежда до неуверени заключения за своята истинност и невинност.

Брик е нежен и чист човек, но някак разколебан в своята „любов-идея“. Той изживява сякаш естетически поражението си. Красив е, но тази красота е вече мъртва. Най-голямо страдание на човека, според Тенеси Уилямс причиняват разбитите илюзии. Те не са само разбита вяра. Те са и своеобразно бягство от грозотата, грубостта и пошлостта на живота. Героите на драматурга се борят винаги сами, за да поддържат илюзиите си даже чрез „игра“. Играта е оръжие, защото повечето герои на Уилямс искат да живеят.

Каква е Майката? Бягство чрез „игра“. Да избягаш от самоизмамата на живота, която си прозрял. Единственото реално нещо, освен нейната „глуповата доброта“, е любовта ѝ към Бащата, който не я обича и грубо я отблъсква. Тя знае това, то я измъчва, както я измъчва и саморазрушението на Брик. Но тя „играе“, сякаш това не е вярно. Тя не губи Брик, съпругът ѝ не я мрази. Тя не е щастлива, но трябва да изглежда щастлива. Зад смеха тя крие болката си. Нейната виталност е свързана с живота, с вещите, със света, превърнати в „игра“, в призрачност. Но друго за човека, освен живота няма. Бащата повтаря темата на Меги за живота и казва на Брик: „Не прави това... Дръж се здраво за живота, няма нищо друго, за което можеш да се хванеш“. Но Брик няма нито енергията „да играе“, нито желанието да се бори с голямата лъжа на живота. Сега той има вече само алкохола. Цялата енергия е преминала у Меги. Той нарича себе си „жив труп“. Смъртта не е само физиологична. Тя е и духовна.

Какво всъщност означава тази ранна смърт, съзнателно скъсаните нишки с живота, тези тънки трепетни нишки, които ни свързват с другите? Брик ги е скъсал, но сякаш не всичките. Все още нещо трепти в него, дори в жестокостта му към Меги. И когато я обвинява, той смътно в себе си носи чувството за вина.

Темата на смъртта твърде много занимава Тенеси Уилямс. В своите пиеси той ѝ посвещава философско-поетически монолози. (Например монологът на Бланш в „Трамвай Желание“). Но тук, където няма отделен монолог, тя преминава през атмосферата на цялата пиеса. Животът е безсмъртен, вечен, но недобър за хората. Смъртта е в отделния човек, а не в живота. Наистина, какво е смъртта, която всеки

носи в себе си, като гибел или спасение, неизбежна и не по-малко безсилна от самото ни сегашно съществуване?

В тази пиеса Тенеси Уилямс не придава нито поетичност, нито метафорична загадъчност на смъртта, както в някои други свои произведения. Тя е в самите герои. И въпросът е дали може да бъде отложена или не. Тук авторът се отнася към нея съвсем натурално, грубо житейски, директно-цинично.

Тази тема преминава през цялата пиеса. Най-много присъства във второ действие — в сцената между Бащата и Брик. Чрез възгледа си за смъртта героите на Тенеси Уилямс характеризират себе си и своето мировъзрение.

Но Бащата не носи само тази тема. Както при повечето герои на Тенеси Уилямс, тя е една от темите му. Тук тя контрастира с неговата виталност, алчност за живот, дискретна обич към сина му, която е безначална и тъжна и едновременно с това трезва, жестока оценка на съществуването, на живота, който той така обича, и така отрича в социалните му измерения. Но той е част от тази груба и сурова, безцеремонна стихия на действителността, в която живее. Бащата сам я олицетворява.

Това е едно сложно, майсторски написано действие. В него изчезва характерната „барокова фантазност“ на автора. То стои твърдо, реално като завършена самостоятелна малка пиеса. То е богато и самоизграждащо се, конкретно, разнообразно и силно. Но и през него преминава полъхът на необятното, на „ирационалното“, на красивото, което е неразгаданата човешка страна.

Тенеси Уилямс е доста бароков и анекдотичен, многословен и във вътрешните, и във външните колизии на действието. Той тръгва винаги не от ситуациите (които малко го занимават), а от характерите, от вътрешното действие и степени на конфликтното. Външното действие у него е резултатно, вътрешното — безкрайно. Във второ действие, където образите на Бащата и на Брик взаимно се изявяват, силата на писателя не е само в това, че е успял да съчетае в органично единство земната сила и грубост на първия с носталгичната му душевност. Действието е наситено с неспокоен размисъл и воля.

За разлика от абсурдностите в един умен, разбираем и целенасочен диалог, драматургът рисува алиенираността на хората, неспособността да се свържат помежду си чрез словото, защото според

Т. Уилямс им липсва искреност, нещо се прикрива зад думите, не се казва цялата истина.

Що се отнася до живота и неговото двуличие, Бащата и Брик имат еднакви възгледи, аналогични преживявания. Но те гледат на това от различни позиции. На лицемерието на живота и неговата голяма лъжа Бащата е отговарял също с лицемерие и воля и е преуспял, но душата му е останала празна. Той жадува обич, а изразява омраза. Тук „идеите“ сякаш се натрупват и кристализират на късове — случайни, неравномерни, безредни. Така върви и диалогът между двамата в тяхното взаимно разкриване и душевна самоизява. Бащата е ласкав и трепетен, любещ, но с чувство за достойнство, което крие зад грубост. Неутралността на Брик е обидна, но обогатена от съкровена обич към Бащата.

Бащата търси откровението на Брик, но всъщност сам той е откровен. Тонът му става изповеден. При цялото си житейско безстрашие, отстранени илюзии, груба директност, тази сцена е наситена с нежност и истина, може би „истината, която е отчаяние“, както казва Меги, и която характеризира и нея. И с „любов-копнеж“, а също така „завист, преситена от копнеж“. Завист, „зад щастливата игра“ на Бащата, който вярва и не вярва, че ще живее дълго, копнеж по любовта на сина.

Бащата иска да спаси сина си, т.е. да продължи живота, защото друго няма. Всичко извън живота и смъртта са условности, които са ни мамели и сред които сме похабили себе си: богатство, фалшиво уважение, тщеславие, игра без стойности. В откровената картина от „опита на своя живот“, Бащата разкрива определено и социалната страна на двойствеността, сред която е живял. В думите му няма лъжа, „онази лъжа“, и „лъжата-измяна“, която отвращава Брик, „лъжата като цяло“. Той казва истината и за социалния ужас на онази половина от света, сред която е живял. Само че този социален ужас е образ, субективно отвращение, преживяване без състрадания и без идеи, бунт и видения, бягство от грозната несправедливост на този живот.

Социалното у Тенеси Уилямс е изобразено като жестока и същевременно естетизирана образност, бягство от лицемерието на хората, които в своето двуличие търпят това социално безправие, но без активна рационална намеса. В причинно-следствените закономерности на социалния живот те са пасивни. Това е по-скоро

вик на отчаяние у бащата, докато у Брик е вик за спасение от отчаянието.

Като че ли Тенеси Уилямс бяга от обективната картина на живота. При него образите са до крайност субективизирани, неизчерпани, противоречиви, където инстинкт и съзнание, морал и егоизъм са във вечна борба. Така той субективизира и социалната картина на света чрез един от най-обективните образи на пиесата — Бащата. Тенеси Уилямс не вижда сила, която може да промени живота извън промяната на отделната личност. За него обществото представлява сбор от единици, от отделни независими страдащи личности. Той не вярва в масите, в тяхната организираност и организираща сила, в колективното съзнание, в социалните и класови движения на обществото, които движат живота напред. За него човек е отделен и сам изявен главно в своята вътрешна борба, „независим“ в своето отношение към света. Тези отношения между отделните личности в тяхната трагическа сложност за него са самият живот.

И все пак съществува обективна картина, която тук е разкрита в „гримасата“ на еснафското съществуване сред буржоазното общество. Братът Гупър, неговата жена Меи и техните деца са олицетворение на бездуховното, безкрилото, дребнаво, материално съществуване, изразено чрез борбата за наследство.

Още в началото, с първата си поява, Меи сякаш ни напомня Чеховата Наташа от „Три сестри“ с това войнствено настъпление на еснафството, противопоставено на безпомощната духовна деликатност и чистота на мечтателните три сестри.

Тенеси Уилямс строи действието в два плана, които не вървят успоредно, а непрекъснато се пресичат. Може би тези две „начала“ живеят в душите на хората, в съзнателния им и в подсъзнателния им живот. Един трагически или лирически възвишен, проблемно-философски и дълбоко човешки диалог изведнъж в своята кулминация се пресича от банални, дребнави всекидневни и битови зависимости. Когато Брик предлага на Меги да живее сама и тя отговаря, че не би могла, защото за нея съпругът ѝ е съдба, следващата реплика е „Хубав ли беше душът?“ Както казва авторът, това коства усилие на героинята. „Връщането в света, в който може да се говори за обикновените неща“. Такива пресичания и връщания имаме на всеки две-три страници. Това е вътрешната структура на пиесата. В сложното психологическо

действие те контрастират с един „нисък“ план в самите души на героите или пък с внезапната и неуместна поява на героите от пиесата, които олицетворяват безконфликтното, бездуховното, еснафското и алчното начало, което е също страна на живота. Действието и диалогът се разсичат на две половини, които в своята контрастност взаимно се обогатяват.

Котката не е безразлична към наследството. Тя се включва в играта на еснафите, но самата тя не е еснафка. За нея притежаването на пари или богатство не е цел, а спасение от унижението.

Тя мисли едновременно за себе си и за Брик. Този образ ни напомня много Ибсеновите героини, които цял живот обичат един мъж, но силата на тяхната любов се измерва през филтъра на времето. Трайността на чувството говори за неговата истинност и сила. В образа на Меги няма разстояние във времето. Тя действа днес, ще действа и утре. Енергична и предана, черпеща сили от отчаяната си любов. Тя не връща миналото, тя е в настоящето и бъдещето. И нито за миг не се отделя от него.

Едновременно с това тя напомня и Стриндберговите героини в тази неосъзната „борба между половете“, където инстинктът на привличането преминава в смъртна омраза. Освободена от двете крайности, тя е един богат и сложен образ, в който влиянията се стапят сред силната индивидуалност на героинята. Изворът на човешката истина за нея е борбата за Брик, за любовта, за спасението на човека, освободена, сякаш откъсната от реалността, с онази пленителна поетика на действието и на нравствеността. Чрез образа на Меги Тенеси Уилямс сякаш дава отговор какво трябва да се прави в живота, за да стане по-добър.

Тенеси Уилямс строи действието обратно на Ибсен. Докато при норвежкия драматург на сцената оживява едно силно минало, което се превръща в настояще, Тенеси Уилямс се движи със „забавяния“, които засилват напрежението, но го тласкат само напред. У него постепенно се разкрива ударният момент, който е нова мисъл или събитие. То се „планира“ пред нашите очи. Ние се подготвяме за всяка идваща сцена, която ще се разиграе пред нас (подготовката за рождения ден, подготовката за разкриване пред майката тайната на болестта, подготовката за разпределяне на наследството и т.н.). Кулминацията на действието, биографията на героите се поднасят не като „факти“, а

като засилен предварителен интерес, действен или психологичен. Тенеси Уилямс незабелязано ни въвежда в сложния свят на героите си, техните „неравномерности“, преживявания и ни кара непрекъснато да се ориентираме както в закономерности, така и в случайности. Драматичната атмосфера, която се определя от силата на вътрешното действие, е наситена с поетиката на страданието. В пиесата като че ли тече още едно действие от звуци, смехове, дебнения, внезапни появи. Те са допълнение в музикалната партитура на вътрешната структура на пиесата. У Чехов например символите, шумовете са много малко и много дискретни, подсказващи „нещо“ сред мълчанието на сцената. Тук звуковите засичания на действието са много, дори повече от нужното. Макар че в тях няма нищо самоцелно. Те отговарят на вътрешното, противоречиво течение на скритите, неосъзнати теми на героите и душевните им движения.

Сексуалността занимава Уилямс не по-малко от драматическия контраст, от социалната картина, от еснафството. Той често говори грубо за нея, за да прикрие поетическата деликатност на отношението си. Но действителен отговор чрез нея Тенеси Уилямс не може да даде. Веднъж тя е във виталността на Бащата, друг път е „живот в тялото“, трети път — отчуждение или хитра игра на природата за самозащита.

От друга страна, за Тенеси Уилямс сексуалността е и някаква тайна на природата, която се противопоставя на морала — обществен и личен, руши го, провокира го, и е източник на отчаяние, на човешки бездни и наченки, на ново светоусещане. Тя не е само грубост, тя е и нещо от тайната на любовта и надеждата.

Тенеси Уилямс смесва тези понятия, без да даде окончателен отговор. В края на краищата тя е реалност, поетически призрачна, натурална или патологична. Тя е в самия човек, в неговия живот.

Третото действие, „посветено“ сякаш на грубата тема на всекидневието и алчността, е решено в по-друга тоналност. Това се дължи на иронично-обективното изображение на практическата трезвост на бездуховните хора — на Гупър и неговата жена Меи, на предприетите от тях действия, на настъплението им в борбата за обогатяване и материално благополучие.

В цялата пиеса се борят двете теми и тук временно тържествува битово-житейската. Ако второто действие ни дава темата на Бащата, третото действие носи темата на Майката. И все пак всички търсят

Брик, темата на духовното и търсещото, над мъртвата буквалност и хищничество. Дали лъжата на Меги, че ще има дете, звучи като истина. Защото в нея има истински живот, който утре може да продължи в друг живот — живота на Брик и после може би... За живота трябва да се воюва. Борбата за него се изразява в любов, самопожертвувателност и надежда. Тенеси Уилямс разбива илюзиите, разкрива грозната картина на една действителност, съчувствува на героите си и не ги лишава от надежда и любов. Той приближава тяхната духовна ценност до нас, за да я слее в едно огромно цяло, което наричаме утрешен живот и утрешен човек. Естетическият индивидуалистичен бунт на Брик рухва. Но скептичният хуманизъм на Тенеси Уилямс чрез образа на Маргарет става оптимистичен. Тя е неговият реалистичен морален отговор.

Проф. Любомир Тенев

СПОМЕНИ ИЗВАДКИ

Хемингуей ми написа препоръчително писмо до Кастро. В двореца отидохме заедно с Тайнън. В момента Кастро провеждаше заседание на Министерския съвет. Заседанието продължи доста дълго. Ние изчакахме края, седнали на стълбите пред залата. След около три часа вратата се отвори и ние бяхме въведени. Кастро ни посрещна много топло. Когато Кенет ме представи, Кастро възкликна: „А-а, котката“, като имаше предвид пиесата ми „Котка върху горещ ламаринен покрив“. Това ме изненада и естествено ме поласка. Не можех да си представя, че главнокомандуваният знае каквото и да било за моите пиеси. После ни представи на целия Министерски съвет. Предложиха ни кафе и напитки. Срещата беше толкова приятна, че напълно заслужаваше трите часа чакане.

Е, добре, да говорим за пиеси, но какво за тях! Пиесите се написват и, ако им провърви, някой ги поставя; ако продължава да им върви, което не се случва прекалено често, постановката се оказва толкова успешна, че още на премиерата и публика, и критици имат съзнанието, че им се предлага драматическо произведение, което е хем честно, хем забавно, а пък има и особеното качество да ангажира естетически вниманието и мнението им.

Никога не съм обичал да говоря за професионалната страна на живота си. Дали защото се страхувам, че това е птичка, която ще литне, уплашена от много дискусии, като от сянката на орел? Сигурно затова, нещо подобно.

На разните симпозиуми, на които ме подлагат през последните години, винаги ме питат коя е любимата ми пиеса от тези, които съм написал, и чийто брой не съм в състояние да си спомня. И аз или отговарям: „Винаги последната“, или се подчинявам на инстинкта си

за правда и казвам: „Струва ми се, че публикуваният вариант на «Котка върху горещ ламаринен покрив».“

Това е пиесата, която се доближава еднакво до изкуството и до занаята. Сглобена е много добре според мен, а и всички герои са приятни, правдоподобни и трогателни. Още повече че тя следва ценния постулат на Аристотел за единство на време и място и грандиозност на темата в трагедията.

Сцената в „Котката...“ не се променя и времетраенето е точно толкова, колкото продължава действието. Т.е. всяко действие, погледнато въз времето, следва непосредствено предходното. Не познавам друга американска пиеса, в която това да е постигнато. Все пак причините да обичам „Котка върху горещ ламаринен покрив“ най-много от останалите си пиеси са далеч по-дълбоки. Струва ми се, че в „Котка...“ надминах себе си (във второто действие), там постигнах едно грубо красноречие в репликите на Бащата, което не ми се е удавало с никой друг герой в цялото ми творчество.

Нека разкажа историята на постановката на „Котка...“ през 1945 г. и катастрофата, която последва необикновения ѝ успех. Елиа Казан веднага се зарази от ентузиазма на Одри (Ууд) за поставяне на „Котка върху горещ ламаринен покрив“, но заяви, че едно от действията е драматургично неубедително. Предположих, че има пред вид първото, но се оказа, че говори за третото действие. Искаше героиня, достойна за повече уважение от Меги, такава, каквато я бях представил в оригинала.

В себе си бях дълбоко несъгласен. Смятах, че в образа на Меги съм изградил един съвсем верен и вълнуващ портрет на млада жена, чиято деловитост и неосъщественост в любовта я подтикват да прелъсти младия мъж изцяло против желанието му. „Прелъсти“ е меко казано. Брик направо е принуден да се подчини на Меги в леглото, която успява по този начин да му открадне пиенето...

Освен това в трето действие трябваше противно на драматургическата си интуиция да накарам Бащата да се появи и тук. Не виждах какво има да прави той в това действие. И изобщо не смятах, че драматургически това е правилно. Впоследствие го накарах да разказва „случката със слона“. Сега пък цензурата ме нападна. Казаха ми да махна този пасаж. Думите, които вмъкнах на мястото на историята със слона, винаги са ми били отвратителни.

Не бих разказвал всичко това, ако нямаше определени последствия за мен като писател, тъй като „Котката“ получи наградата на критиците и „Пулицър“.

Не крия, че съм като луд на следпремиерни събирания, но приемът в Ню Йорк след премиерата на „Котката“ беше повече от кошмарен. Представлението за мен беше провал, нямаше нищо общо с първоначалната ми идея. Когато свърши спектакълът, струваше ми се, че през цялото време съм чувал покашляне в салона. Сигурно не е било повече от друг път и само така ми се е сторило. Във всеки случай за мен това беше най-продължителната пиеса и най-проточеното представление. Когато то свърши, Казан предложи: „Хайде да отидем в моя апартамент, докато пристигнат отзивите.“ Той беше напълно уверен, че представлението е направило голям удар. Пред театъра срещнах Одри Ууд, по това време самочувствието ми на творец зависеше изцяло от нея, затова ѝ казах: „Одри, всички отиваме у Казан да изчакаме отзивите у тях“. Но тя отсече: „В никакъв случай, имам нещо друго пред вид“. Това ме обиди и мисля, че казах нещо непристойно.

Заминах за Италия, и за първи, не, за втори дълготраен период бях неспособен да пиша. Силното кафе вече не беше достатъчно, за да съживи творческите ми сокове.

Някакъв журналист ми зададе въпроса защо болестите и смъртта толкова много занимават съзнанието на писателите. Отговорих му: „Всеки творец изживява две смърти — веднъж физическа и втори път — на творческите му сили, които умират заедно с него.“

Веднъж публикувана или поставена, една пиеса става достояние на толкова много хора, попада в какви ли не различни условия на интерпретация и е предмет на толкова различни мнения, че ако авторът обръща еднакво внимание на всички поотделно, нищо чудно да получи виене на свят, да се почувствува като паднал камък в яма със змии, че дори и да полудее.

Човек трябва да изживее своя живот с всичките си страхове, ядове, съмнения, радости и желания — духовни и телесни. Те градят

живота, а животът гради човека. Пълната ни връв е дългата нишка кръв, благодарение на която човек изминава своя дълъг, дълъг, но не безкраен път, започнал от първия организъм, родил следващия, и последващия и така нататък?

Наречете го, ако щете, страст към съзиданието...

Вярвам, че ще потвърдите честността ми като човек и творец, на която така много държа. А ако ме познавахте отблизо, щяхте да откриете у мен човек, който не по-малко цени добротата и търпеливостта у другите. По-голямата част от живота си съм прекарал в обкръжението на хора със сложни и трудни характери. Но едва напоследък вникнах в смисъла на максимата „взимай, каквото ти дават“, т.е. свикнах да ценя хубавите им страни и стоически да понасям нихилистичните им настроения. В края на краищата и аз не съм лесен за съжителство или компания на път.

Смъртта е неизбежният изход, който отлагаме, докато това зависи от нас, но когато и последната възможност за избор е изчерпана, трябва да съберем сили и да приемем края с цялото достойнство, останало в наша власт. Смятам, че такова поведение е близко до ума на всеки, освен може би на страстните привърженици на „научната религия“. Най-хубавото определение за смъртта, което ми е попадало напоследък, прочетох в романа на Стюарт Олсъп „Престой на мъчение“: „Умиращият има нужда от смъртта, както смъртно умореният се нуждае от сън.“ Разбира се, не е все едно да искаш нещо и да се нуждаеш от него. В първо действие на „Котка върху горещ ламаринен покрив“ Бащата казва, че прасето квичи, но човек е длъжен да мълчи. Животното е облагодетелствувано с незнанието си за смъртта. Животните не знаят, че умират. Дори когато ги убиват и вият или квичат в такива минути, пак не знаят, че това е смъртта. А човекът може да предусеща, да знае, че настъпва последният му час и пак да не издаде звук. В трето действие, като ирония на съдбата, Бащата вие пронизително от болка и Майката, която наистина го обича, се втурва в спалнята на Меги и Брик, за да облекчи смъртните му мъчения.

Ще продължавам да работя, без да се самоаблуждавам, че това, което пиша, притежава жизнената сила на произведенията, писани в разцвета на силите ми — те бяха като буйни пролетни води.

Няма да се самоабравя в суета, но няма да се откажа и от гордостта, две напълно различни неща. Първото — резултат на слабост и самодоволство, второто — на сила и необходимост да устоиш с достойнство.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ
БЕЛЕЖКИ НА РЕЖИСЬОРА

з.а. Енчо Халачев

... Жестока действителност. Страшна в своята алчност еснафска настъпателност. Смазан и духовно осакатен човек. Нарушена хармония. Прекъснатата комуникация между хората. Зрелите плодове на късната буржоазна цивилизация.

Красотата е поставена на изпитание.

Честността е поставена на изпитание.

Истината е поставена на изпитание.

На прага стои Смъртта. Ще се примири ли Истината с лъжата и с двуличието!

Но дали само докосването до биологическата смърт носи разрухата на индивида, или убиването на красотата вътре в себе си ни умъртвява преждевременно!

Дали отвращението от лъжата и копнежът по красотата не са една илюзия, една игра, която си създаваме сами, за да продължим да играем в нея, извън общоприетите морални норми и възприятия. В състояние ли сме да видим собствената си вина и доколко.

В желанието си да се докоснем, да общуваме, да взаимодействуваме, предавайки си натрупания опит, като че ли внезапно и неумолимо алиенираността хвърля своята студена сянка и ние изведнъж се намираме между двете страни на черните й очертания.

Дошла е самотата. Настанила се е удобно.

Но чувствителните и деликатните човешки артерии продължават да пулсират, да ни свързват един с друг. С ЖИВОТА.

Дали ще обърнем гръб на лъжата и двуличието и гордо ще се затворим в себе си, за да съхраним, разрушавайки себе си и идеала по красотата, и яростта на бунта ще бъде наше вътрешно дело, или ще крещим, ще се борим за своята любов. Ще изстрадваме невинната си „вина“, за да докажем своята единствена позиция, че животът трябва да продължава.

Или, когато легне сянката на смъртта виждаме, че „човекът-животно е звяр, който умира и ако има пари, той купува и купува и мисли, че причината да купува всичко, което може да се купува, с надеждата, че неговата последна покупка ще бъде вечният му живот“. Което е невъзможно.

Остават вярата, съмнението, надеждата.

В озарения поетически миг е скрита светлината, която ражда
метафората за истината на човешкия живот.

Енчо Халачев

Превод от английски — Иванка Димитрова
Постановка — з.а. Енчо Халачев
Сценография — Атанас Велянов
Костюми — Венера Наследникова
Музика — Крум Табаков

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА И ИЗПЪЛНИТЕЛИ

МАРГАРЕТ: з.а. Виолета Гиндева
БРИК: з.а. Илия Добрев (гост)
БАЩАТА: н.а. Стефан Гецов
МАЙКАТА: н.а. Маргарита Дупаринова, н.а. Таня Масалитинова
МЕИ: Адриана Андреева
ГУПЪР: з.а. Сава Хашъмов
ПАСТОР ТУКЪР: з.а. Иван Тонев
ДОКТОР БОУ: Георги Гайтаников
ПРИСЛУЖНИЦИ: сътрудници
ДЕЦА: сътрудници

Помощник-режисьор — Катя Зографова
Ръководител на сътрудниците — Мирчо Гоцев
Суфльор — Елена Йорданова

РЪКОВОДИТЕЛИ НА ТЕХНИЧЕСКИ СЛУЖБИ И АТЕЛИЕТА

Зав. постановъчната част — Ал. Панков
Художествено ателие — А. Андреев, С. Мицев и П. Стоянов
Скулптор — В. Велчев
Главен гримьор — Ст. Митев
Главен перукер — В. Ябълкарски
Театър-майстор — Д. Стоянов
Художествено осветление — П. Димитров
Звукови ефекти — К. Иванов
Сценични ефекти и машинна служба — Цв. Узунски
Декоративна тапицерия — Г. Мицев
Реквизит — Н. Стоименова
Мъжка шивалня — Б. Манолов
Дамска шивалня — М. Крайчева

Мъжки гардероб — Ст. Тодоров
Дамски гардероб — Л. Георгиева
Ръководител на железарско ателие — П. Петков
Ръководител на дърводелско ателие — М. Манолов
Ръководител на мебелно-каширарско ателие — Ив. Ангелов
Ръководител на обущарско ателие — Х. Мардиросян

з.а. Виолета Гиндева

н.а. Стефан Гецов

н.а. Маргарита Дупаринова

з.а. Илия Добрев

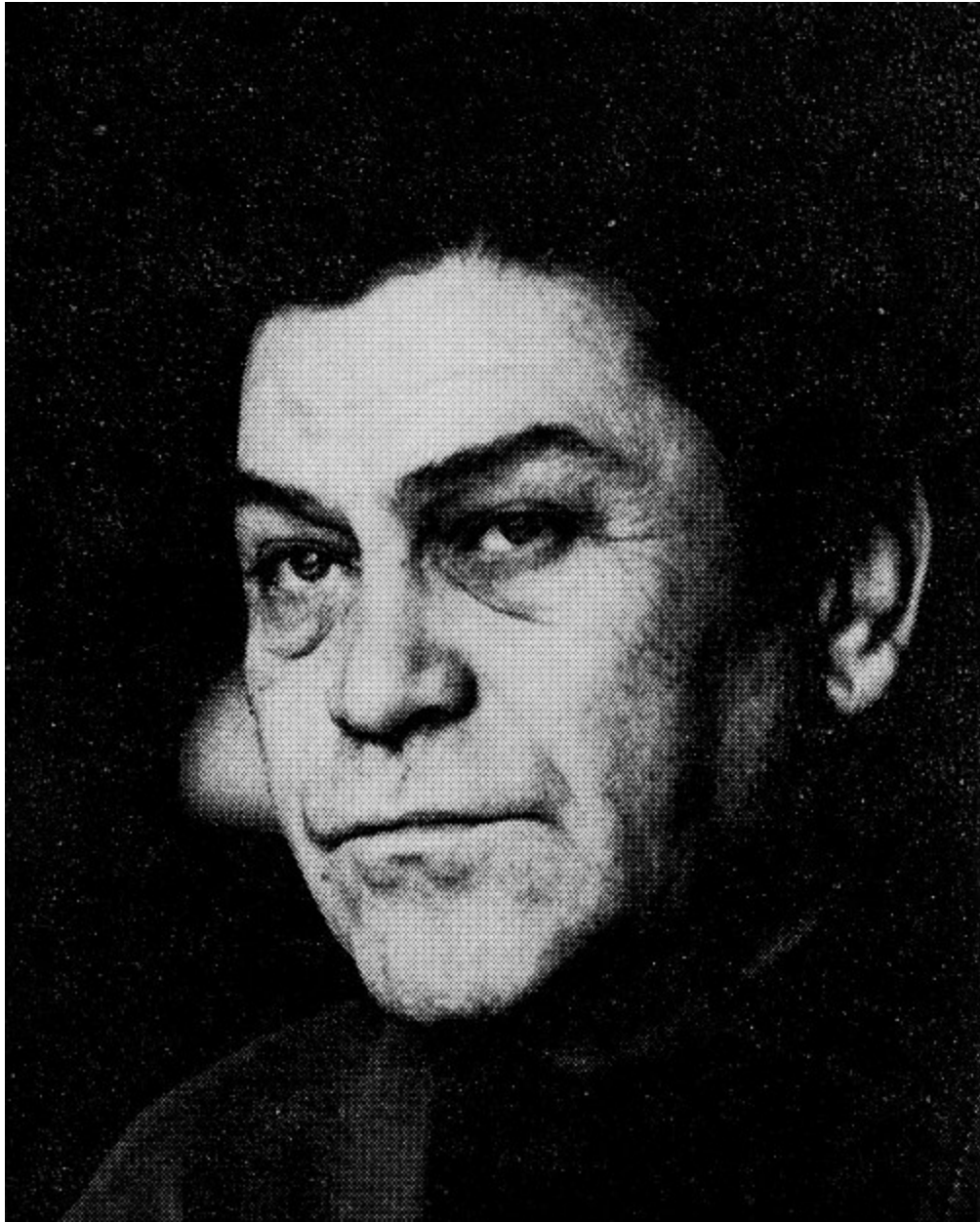
н.а. Таня Масалитинова

з.а. Сава Хашъмов

Адриана Андреева

з.а Иван Тонев

Георги Гайтаников

ДЕЙСТВУВАЩИ ЛИЦА

МАРГАРЕТ
БРИК
БАЩАТА
МАЙКАТА
МЕИ
ГУПЪР
ПАСТОР ТУКЪР
ДОКТОР БОУ
СУКИ
ЛЕЙСИ
ДЕЙЗИ — прислужници
БРАЙТИ
СМОЛ
ДИКСИ
ТРИКСИ
ДРУГО МОМИЧЕНЦЕ
ДВЕ МОМЧЕНЦА

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

При вдигане на завесата някой взема душ в банята, чиято врата е полуотворена. Хубава млада жена с възбудено лице влиза в спалнята и прекосява към вратата на банята.

МАРГАРЕТ *(викайки, за да надвие шума на водата)*

Едно от тези безвратни чудовища успя да ме цапардоса с мазна бисквита! Трябва да се преоблека.

(Гласът на Маргарет е едновременно бърз и провлачен. При дългите си монолози тя говори с гласа на свещеник, който произнася църковна литургия — фразите са почти изпети като винаги продължават малко след дъха ѝ, така че трябва да си поеме нов дъх, за да завърши фразите. Понякога тя разнообразява речта си с кратки шаблонни пропявания, като „а-а... ааа“. Водата спира и Брик ѝ се обажда от банята, но още не го виждаме. Един тон на престорено-учтив интерес, който прикрива безразличие или нещо по-лошо, характеризира неговите разговори с Маргарет.)

БРИК

Какво каза, Меги? Водата шуртеше силно и не можах да те чуя.

МАРГАРЕТ

Казах ти, че едно от безвратните чудовища ми изцапа хубавата дантелена рокля и трябва да се преоблека-а-а...

(Тя отваря и затваря с блъскане чекмеджетата на бюфета.)

БРИК

Защо наричаш децата на Гупър безвратни чудовища?

МАРГАРЕТ

Защото изобщо нямат вратове! Това не е ли основателна причина?

БРИК

Изобщо ли нямат вратове!

МАРГАРЕТ

Поне не се виждат. Тлъстите им малки глави стоят върху тлъстите им малки тела, без да има нещо, което да ги свързва.

БРИК

Много неприятно.

МАРГАРЕТ

Разбира се, че е неприятно. Не можеш да им извиеш вратовете щом нямат вратове за извиване! Нали, мили?

(Тя съблича роклята си и остава по комбинезон от кремава коприна с дантела.)

Да, те са безвратни чудовища, всички, които нямат вратове, са чудовища.

(Детски писък от долния етаж.)

Чуваш ли ги? Чуваш ли ги как крещят? Не разбирам къде им са гласните струни щом нямат вратове. Уверявам те, много се нервирах на масата тази вечер. По едно време ми идеше да изопна шия и така да кресна, че да се чуе през границите на Арканзас чак до Луизиана и Тенеси. Казах на твоята очарователна снаха Меи: Мила, дали не би могла да храниш ония скъпоценни малки създания на отделна маса с мушамяна покривка? Те правят такива свинщини, жалко за хубавата дантелена покривка! Тя облещи очи и ми каза: „О-оо, как така-а! На рождения ден на татко! Не-е, той никога не би ми простил!“ И, представи си, не бяха минали и две минути откак татко седеше на масата с ония пет безвратни чудовища, които се лигавеха и си играеха с яденето, той захвърли вилицата и извика „За бога, Гупър, защо не заведеш тези прасета на хранилката в кухнята?“ Кълна ти се, за малко не умрях! Представи си, Брик, те имат пет такива чудовища и шестото е на път. Докараха цялото си стадо, за да го покажат тук като на пазар. Направили са тия деца само за да могат да се хвалят! И непрекъснато демонстрират номера: „Миличко, покажи на дядо как правиш това, покажи на дядо как правиш онова, кажи на дядо твоето мъничко стихотворение, детенцето ми. Покажи си трапчинките, миличко. А ти,

батко, покажи на дядо как стоиш на главата си!“ И това няма край, заедно с постоянните дребни подмятания и намеци, че ти и аз нямаме деца, че сме напълно бездетни и следователно безполезни! Разбира се, това е смешно, но е и отвратително, след като е толкова очевидно към какво се стремят!

БРИК *(без интерес).*

Към какво се стремят, Меги?

МАРГАРЕТ

Знаеш към какво се стремят!

БРИК *(появявайки се).*

Не, не зная към какво се стремят!

(Той стои на вратата на банята сушейки косата си с пешкир, като се държи за пешкирената закачалка, понеже единият му глезен е счупен, гипсиран и превързан. Той все още е строен и запазен като момче. Алкохолът не е започнал да го разсипва. Той има допълнително очарование от тази спокойна атмосфера на безпристрастност, която притежават хора, отказали се от борбата. Но от време на време, когато е смутен, нещо просветва зад това като светкавица върху чисто небе, което показва, че дълбоко в себе си той съвсем не е спокоен. Може би при по-силно осветление той би показал някои белези на ерозия, но избледнялата, още топла светлина от балкона го представя в по-добър вид.)

МАРГАРЕТ

Ще ти кажа, момчето ми, към какво се стремят! — Стремят се да те лишат от бащиното ти наследство.

(Тя за миг замръзва преди следващата си забележка. Гласът ѝ спада, като че ли следващото е лично за нея смущаващо признание.)

Сега ние знаем, че старият умира от рак...

(Чуват се гласове долу от поляната. Дълги провлачени викове отдалече. Маргарет вдига хубавите си голи ръце и пудри подмишниците си с леко потупване. Тя пригажда ъгъла на увеличителното огледало, за да оправи клепките си, после се изправя раздражена, като казва.)

В тази стая има толкова много светлина.

БРИК *(бавно, но остро).*

Ние знаем ли?

МАРГАРЕТ

Какво „знаем ли?“

БРИК

Знаем ли, че старият умира от рак?

МАРГАРЕТ

Днес се получи съобщението.

БРИК

О...

МАРГАРЕТ *(спуска бамбуковите щори, които хвърлят дълги, златноразядени сенки върху стаята).*

Да, току-що се получи съобщението... То не ме изненада, миличък... *(В нейния глас има вариации и музика; понякога става нисък като момчешки и позволява внезапно да си представи нейните момчешки игри като дете.)*

Още когато бяхме тук миналата пролет аз усетих от какво е болен и те уверявам, че милият ти брат и неговата съпруга също бяха абсолютно наясно. Защо тази година не отидоха както обикновено да летуват в прохладния Грейт Смокинс, а нахлуха внезапно тук с цялата си креслива пасмина? За да интригантствуват! Защо са тия непрекъснати намеци за Рейнбоу Хил напоследък? Ти знаеш какво е Рейнбоу Хил! Това място се е прочуло, че лекува алкохолици и наркоманите-маниаци от киното!

БРИК

Аз не съм от киното.

МАРГАРЕТ

Не, и не употребяваш наркотици. Но иначе си много подходящ кандидат за Рейнбоу Хил, и точно там те засилват, миличък — дори и през моя труп! Да, да, те ще прекрачат трупа ми, ще те изпатят там и това ще им достави най-голямо удоволствие. Тогава скъпият ти брат ще хване връвта на кесията и ще се заеме с нашата издръжка. Може би ще получи пълномощно, ще ни подписва чекове и ще прекъсва нашия кредит, където и когато си поиска. Кучият му син! — Как ти харесва това, миличък? — Е, ти се стараеш с всички сили да доведеш нещата именно до там, правиш всичко възможно, за да им помогнеш да изпълнят своя план! Заряза си работата, посвети се на алкохола! Снощи си счупи глезена на игрището на гимназията — как? При прескачане на препятствия! В два или в три часа сутринта! Фантастично! Писаха го даже във вестника! В „Кларкс Дейл Реджистър“ излезе мъничка информация — любопитна човешка история, — как бивш известен атлет участвувал снощи в състезание на един-единствен човек на атлетическата писта на гимназията „Глоуриъз Хили“, но не бил в добра форма и не могъл да прескочи първия хърдел. Брат ги Гупър твърди, че се намесил и успял да спре новината в Еи Пи или ЮПИ, или в което и да е проклето Пи. Но, Брик! Ти все още имаш едно голямо предимство!

(Докато трае горният бърз поток от думи, Брик реагира контрапунктно с бездействие върху снежнобялата повърхност на леглото или се претъркулва внимателно на корема си.)

БРИК *(с гримаса).*

Каза ли нещо, Меги?

МАРГАРЕТ

Старецът е луд по тебе, мили. И не може да понася брат ти и неговата съпруга, това чудовище на плодовитостта Меи. Тя явно му е противна! Но ще питаш — откъде знам... От някои изражения по лицето му, когато тази жена почне да дрънка на своите любими теми: например — как отказала упойка при раждането! — когато раждала близнаците! Защото чувствувала, че майчинството е изживяване, което всяка жена трябвало да изпита докрай, за да оцени напълно какво чудо и красота било това! Ха! *(Това високо „Ха“ е съпроводено с шумно действие, както ритането при затваряне на чекмеджетата.)* И как

тя накарала брат ти да влезе и да застане край нея в родилното, така че и той да не пропусне „чудото и красотата“ на раждането — не, на произвеждането на тези безвратни чудовища... *(Такива думи биха били неприятни, произнесени почти от всеки друг, но не и от Маргарет; тя ги прави особено смешни, защото очите ѝ непрекъснато блещукат и гласът ѝ трепери от смях, който в основата си е всеопрощаващ.)* Отношението на баща ти към брат ти и жена му не се различава от моето. А отношението му към мене... какво да ти кажа... — аз го разсмивам от време на време и той ме толерира. Всъщност — понякога подозирам, че старият дори таи едно слабо подсъзнателно влечение към мене...

БРИК

Меги, какво те кара да мислиш, че старият има влечение към тебе?

МАРГАРЕТ

Начинът, по който оглежда тялото ми, когато аз разговарям с него. Оглежда тялото ми и си облизва старите джуки! Ха, ха!

БРИК

Говориш отвратителни неща.

МАРГАРЕТ

Брик, казвал ли ти е някога някой, че си ужасен пуритан? Според мен е великолепно, че това приятелче на прага на смъртта все още възприема моите форми и им дава заслужено висока оценка!... А искаш ли да знаеш още нещо? Баща ти не знаеше колко малки гупърчета са се родили! „Колко деца имате“? — попита той на масата, сякаш виждаше брат ти и съпругата му за първи път! Майка ти каза, че се е пошегувал, но това приятелче не се шегуваше, честна дума, не! И когато те го информираха, че имат вече пет и очакват номер шест — тази новина, по всичко личеше, го изненада неприятно...

(Детски викове долу.)

Пищете, чудовища! *(Обръща се към Брик с внезапна весела, очарователна усмивка, която избледнява, когато тя забелязва, че той*

не гледа нея, а в бледнеещото златно пространство с досадно изражение. Това, което прави нейният хумор груб, е непрекъснатото отхвърляне, непрекъснатото противопоставяне.) Ти трябваше да бъдеш на тази вечеря, мили. (Когато тя го нарича „мили“, думата звучи като нежна ласка.) Баща ти, да бъде благословена душата му, той е най-милото старче на света, но като седне да яде, вече нищо друго не го интересува. А Меи и Гупър бяха един до друг на масата, точно срещу него и следяха като ястреби лицето му, докато плещеха колко умни и интелигентни били безвратните им чудовища! (Тя се смее неспокойно и гърдите и дългата ѝ шия се повдигат. Отива в дъното на сцената и изиграва сцената с глас и жест.) А безвратните чудовища бяха наредени около масата, едни на високите столове, други върху томове на енциклопедията, всички с книжни шапчици в чест на рождения ден на стария и през цялата вечеря, трябва да ти кажа, братчето ти и неговата партньорка нито веднъж, ама нито за миг не престанаха да се ръчкат, да се щипят, да се ритат, да си дават знаци. Също като двама мошеници, картоиграчи, които скубят един наивник. Дори майка ти, господ да я благослови, тя не е от най-съобразителните и най-умните, но накрая и тя не се усети и каза на Гупър: „Гупър, за какво ти и Меи си правите тези знаци? — честна дума за малко не се задавих с печеното пиле!“

(Маргарет се връща до тоалетната масичка, още не вижда Брик. Той я наблюдава с поглед, който не е много определен — Озадачен? Шокиран? Презрителен? — По малко от всичко това и от още нещо.)

Знаеш ли, твоят брат Гупър още храни в душата си илюзията, че е направил голяма крачка нагоре по стълбицата на обществото, като се е оженил за г-ца Меи Флин от фамилията Флинови в Мемфис. (Маргарет се разхожда из стаята докато говори, спира пред огледалото, продължава да се разхожда.) Но аз мога да го побъркам твоя Гупър, ако му кажа какво знам. Флинови никога не са имали нищо друго, освен пари, и ги загубиха. Не са били изобщо нищо, освен едни доста добри катерачи. Верно е, че Меи Флин се появи в обществото осем години преди мене, но аз имам приятели в Уорд Белмонд, които са от Мемфис и редовно ми идваха на гости и аз също ходех да ги видя по Коледа и през пролетната ваканция, така че много добре зная кой колко струва и кой не струва в Мемфис. Мога да ти кажа, че баща ѝ,

старият татко Флин едва се отърва да не го натикат в затвора за някакви съмнителни манипулации на стоковата борса, когато магазините му фалираха. А колкото до Меи, че на празника на памука била избрана за кралица, което те непрекъснато ни напомнят, да не би да забравим, е, това е чест, за която аз не ѝ завиждам! — Да те сложат на някакъв бронзов престол в една платформа, да те разкарват по главната улица и ти да се усмихваш, да се кланяш насам-натам и да пращаш целувки на цялата измет по улицата... *(Тя взема чифт скъпи сандали и забързва към тоалетната масичка.)* По-миналата година, когато Сузан Макфитърс беше удостоена с такава чест, знаеш ли какво ѝ се случи? Знаеш ли какво се случи на горката Сузи Макфитърс?

БРИК *(отстъпващо)*.

Не. Какво се случи на горката Сузи Макфитърс?

МАРГАРЕТ

Някой изплюл сдъвкан тютюн върху лицето ѝ.

БРИК *(замечтано)*.

Някой изплюл сдъвкан тютюн върху лицето ѝ?

МАРГАРЕТ

Точно така, някакво пиянище се надвесило от един прозорец на хотел Гайосо и извикало: „Ей, кралице, ей, ей, ти, краличката!“ Клетата Сузи погледнала нагоре и му отправила една сияйна усмивка, а той изстрелял струя сдъвкан тютюн право в лицето на горката Сузи.

БРИК

Откъде знаеш?

МАРГАРЕТ *(весело)*.

Откъде зная ли? Че аз бях там и го видях!

БРИК *(отсъстващо)*.

Трябва да е било смешно.

МАРГАРЕТ

Сузи не го прие така. Тя изпадна в истерия. Пищеше като самодива. Трябваше да спрат парада, да я махнат от трона и да продължат с... *(Тя го поглежда в огледалото, леко въздиша, обръща се към него. Брои до десет.)* Защо ме гледаш така?

БРИК *(като подсвирква леко).*

Как Меги?

МАРГАРЕТ *(напрегнато, изплашено).*

Както ме гледаше преди малко, преди да уловя погледа ти в огледалото и преди да подсвирнеш! Не зная как да ти го опиша, но този поглед ми смразява кръвта! Аз те улавям да ме гледаш така твърде често напоследък. За какво мислиш, когато ме гледаш така?

БРИК

Не съзнавах, че те гледам, Меги.

МАРГАРЕТ

Но аз съзнавам това. Какво мислеше?

БРИК

Не си спомням да съм мислил за нещо, Меги.

МАРГАРЕТ

А не допускаш ли, че аз зная... Не мислиш ли...? Аз зная...?

БРИК *(хладно).*

Знаеш какво, Меги?

МАРГАРЕТ *(мъчейки се да се изрази.)*

Че съм се променила... Претърпяла съм отвратителна — трансформация! Станала съм — груба. Безумна! *(После тя прибавя почти нежно.)* — Жестока! Това е, което ти забелязваш в мене напоследък. Не можеш да не го забележиш, разбира се. Имаш право, така е. Аз вече не съм чувствителна, не мога вече да си позволя да бъда чувствителна. *(Сега тя възстановява силата си.)* Но, Брик... Брик!

БРИК

Каза ли нещо?

МАРГАРЕТ

Исках да кажа нещо: че аз ставам самотна. Много!

БРИК

С всекиго... става... това.

МАРГАРЕТ

Можеш да живееш с човека, когото обичаш, и да бъдеш по-самотен — отколкото да живееш напълно сам! Ако този, когото обичаш, не те обича...

(Пауза. Брик накуцва към авансцената и пита, без да я гледа.)

БРИК

Не би ли искала да живееш сама, Меги?_(Отново пауза: после — след като тя започва бързо болезнено да диша.)_

МАРГАРЕТ

Не! — Господи! — Не бих могла! *(Ново поемане на дъх. Тя с усилие обуздава това, което би могло да бъде един импулс да извика. Виждаме нейното бавно, с много усилия връщане към света, в който може да се говори за обикновените неща.)* Хубав ли беше душът?

БРИК

Аха...

МАРГАРЕТ

Водата студена ли беше?

БРИК

Не.

МАРГАРЕТ

Но те накара да се почувствуваш по-бодър, нали?

БРИК

По-бодър...

МАРГАРЕТ

Зная едно нещо, което ще те ободри много повече.

БРИК

Какво?

МАРГАРЕТ

Разтривка със спирт. Или с одеколон, една разтривка с одеколон!

БРИК

Ако бях уморен щеше да ми подействува. Но не съм уморен, Меги.

МАРГАРЕТ

Верно е, изглеждаш много добре.

БРИК (*индиферентно*).

Така ли мислиш?

МАРГАРЕТ

Винаги съм си мислила, че хората, които пият, загубват добрия си външен вид. Очевидно, това е било грешка!

БРИК (*кисело*).

Е, благодаря, Меги.

МАРГАРЕТ

Ти си единственият мъж, когото познавам, който изглежда не тлъстее от алкохола.

БРИК

Аз ставам по-слаб, Меги.

МАРГАРЕТ

Е, рано или късно човек отслабва. Скипър беше почнал да отслабва, когато... *(Тя спира изведнъж.)* Съжалявам. Не трябваше да докосвам болното място. — Бих искала да загубиш хубавата си външност. Ако наистина я загубиш, мъченичеството на света Меги щеше да бъде малко по-поносимо. Нямам това щастие, дявол да го вземе. Всъщност, мисля, че откакто се хвана за бутилката, ти взе да изглеждаш по-добре. Да, човек, който не те познава, ще си помисли, че никога не си имал обтегнати нерви или преуморени мускули.

(Чуват се звуци от крикет на поляната долу; тракане на чуковете за крикет, слаби гласове близко и от разстояние.)

Ти винаги си притежавал това качество да изглеждаш безпристрастен: сякаш играеш някаква игра, но не се интересуваш дали печелиш или губиш. И сега, когато си загубил играта, не загубил, а просто си я зарязал, имаш онзи рядък вид чар, който имат много старите или безнадеждно болните хора: чара на поражението. Ти изглеждаш толкова спокоен, толкова спокоен, толкова завидно спокоен.

(Чува се музика.)

Играят на крикет. Луната се вижда, съвсем бяла, леко започва да пожълтява... Ти беше чудесен любовник... Един разкошен човек, с когото да си легнеш... Струва ми се, защото беше наистина безразличен към това. Не съм ли права? Никога не си имал силно желание за това, правеше го естествено, с абсолютна увереност и пълно спокойствие. За тебе любовта беше като да отвориш вратата пред една дама или да я заведеш до масата в ресторанта, а не да изразиш своя копнеж към нея. Твоята индиферентност те правеше много добър в любовта... Срамно? Но верно... Знаеш ли, ако мислех, че ти никога, никога, никога не би правил отново любов с мене — бих отишла в кухнята на долния етаж, бих избрала най-дългия и най-острия нож, и бих го забила право в сърцето си, кълна се, бих го направила! Но нещото, което аз не притежавам, е чарът на поражението. Не, още не съм напуснала ринга и съм решена да победя!

(Звук от крикетните чукове, които удрят крикетните топки.)

Какво значи за една котка върху горещ ламаринен покрив да победи? Бих искала да зная... Просто да остане върху покрива, струва ми се, колкото може по-дълго...

(Повече звуци от крикета.)

По-късно през нощта аз ще ти кажа, че те обичам и може би до това време ти ще бъдеш достатъчно пиян, за да ми повярваш. Да, те играят крикет... Баща ти умира от рак... За какво мислеше, когато те хванах да ме гледаш така? За Скипър ли мислеше?

(Брик взема патерицата си и става.)

О, извинявай, прости ми, но мълчанието не помага! Законът на мълчанието не действа...

(Брик прекосява към бара, изпива чаша и трие главата си с пешкира.)

Законът на мълчанието не действа... Когато нещо гние в паметта или въображението, законът на мълчанието не действа. Това е все едно да тръшнеш вратата и да я заключиш, когато къщата е в пламъци, и да мислиш, че ще забравиш за пламналата къща. Но да не виждаш огъня не значи, че си го угасил. Когато мълчиш за нещо, то става все по-голямо и по-голямо. В мълчанието то расте и загноява, става злокачествено... Облечи се, Брик!

(Той изпуска патерицата си.)

БРИК

Изпуснах си патерицата. *(Той е престанал да трие косата си, за да я изсуши, но още стои в бяла хавлия, хванал се за закачалката за пешкири.)*

МАРГАРЕТ

Облегни се на мене.

БРИК

Не, само ми подай патерицата.

МАРГАРЕТ

Облегни се на рамото ми.

БРИК

Не искам да се облегна на рамото ти, искам си патерицата! *(Това е казано като неочаквана светкавица.)* Ще ми дадеш ли патерицата или трябва да се смъкна по колене на пода и...

МАРГАРЕТ

Ето, ето, вземи, вземи я! *(Тя му подава патерицата.)*

БРИК *(накуцвайки).*

Благодаря.

МАРГАРЕТ

Не трябва да си крещим, стените в тази къща имат уши...

(Той куцайки отива право към барчето да изпие още една чаша.)

Но за първи път от дълго време те чувам така да повишиш гласа си, Брик. Една пукнатина в стената?... В спокойствието? Според мен, това е добър знак... Знак, че играчът от защитата има нерви!

(Брик се обръща и ѝ се усмихва студено над своята нова чаша с питие.)

БРИК

Още го няма, Меги.

МАРГАРЕТ

Кое?

БРИК

Щракането, което чувам в главата си, когато съм пил достатъчно, за да се успокоя. Ще ми направиш ли една услуга?

МАРГАРЕТ

Може би. Каква услуга?

БРИК

Само, само да говориш по-тихо?

МАРГАРЕТ *(с дрезгав шепот).*

Ще ти направя тази услуга, ще говоря шепнешком, даже изобщо ще млъкна, ако ти ми направиш една услуга, това да е твоята последна чаша до края на празненството.

БРИК

Какво празненство?

МАРГАРЕТ

Рожденият ден на баща ти.

БРИК

Рожденият ден на баща ми ли?

МАРГАРЕТ

Ти знаеш, че е рожденият ден на баща ти!

БРИК

Не, не зная, забравих...

МАРГАРЕТ

Е, аз ти го припомням...

(Двамата говорят задъхани като две деца след бой, поемайки дълбоко изчерпани въздух и гледайки се един друг с далечни очи, клатейки се и дишайки тежко, сякаш разделени след голяма борба.)

БРИК

Браво, Меги!

МАРГАРЕТ

Трябва само да драснеш няколко думи върху тази картичка.

БРИК

Ти драсни нещо, Меги!

МАРГАРЕТ

Картичката трябва да е с твоя почерк; това е твой подарък, аз му дадох моя подарък; картичката трябва да има твоя почерк.

(Напрежението между тях отново нараства, гласовете им стават все по-остри.)

БРИК

Аз не съм му вземал подарък.

МАРГАРЕТ

Аз взех вместо тебе.

БРИК

Добре. Тогава ти напиши картичката.

МАРГАРЕТ

За да разбере, че си забравил за рождения му ден?

БРИК

Забравих за рождения му ден.

МАРГАРЕТ

Не е нужно да демонстрираш това.

БРИК

Не искам да го лъжа.

МАРГАРЕТ

Само напиши: „С обич, Брик!“...

За бога!...

БРИК

Не.

МАРГАРЕТ

Трябва да го напишеш!

БРИК

Не трябва да правя нищо, което не искам да правя. Ти си забравила условията, при които се съгласих, че ще продължа да живея с тебе.

МАРГАРЕТ (*губи позиции, преди да разбере това*).

Аз не живея с тебе. Ние само обитаваме един и същи кафез.

БРИК

Недей забравя условията, които приехме и двамата.

МАРГАРЕТ

Това са невъзможни условия!

БРИК

Тогава защо ти не...?

МАРГАРЕТ

Ш-т!... Кой е? Има ли някой до вратата?
(Чуват се стъпки в хола.)

МЕИ (отвън).

Мога ли да вляза за момент?

МАРГАРЕТ

О, ти ли си? Разбира се. Влез, Меи.

МЕИ

Брик, това твое ли е?

МАРГАРЕТ

Това е мое, сестричке. Моят трофей на Диана. Спечелих го на състезанието с лъкове между колежите в Оул Мис.

МЕИ

Много е опасно да се държат такива неща в къща, пълна с нормални темпераментни деца, които имат влечение към оръжия.

МАРГАРЕТ

„Нормалните темпераментни деца, които имат влечение към оръжия“, трябва да бъдат научени да не пипат неща, които не им принадлежат.

МЕИ

Меги, миличка, ако имаше собствени деца, щеше да знаеш колко смешно е това, което казваш. Ще бъдеш ли така добра да заключиш тези неща и да скриеш ключа някъде, където децата не могат да го намерят?

МАРГАРЕТ

Сестричке, никой не мисли да погубва децата ти. Брик и аз имаме специално разрешение за стрелба с лък. Щом започне сезона, отиваме на лов за елени на Лунното езеро. Много обичам да бягам с кучетата през прохладните гори, да бягам, да бягам, да прескачам всякакви препятствия... *(Тя отива в килера, носейки лъка.)*

МЕИ

Как е болният ти глезен, Брик?

БРИК

Не ме боли. Само ме сърби.

МЕИ

О, боже мой! Брик, трябваше да видиш какво стана след вечеря! Дечицата дадоха представление. Поли свирѝ на пиано, Бъстер и Сони биеха барабани, после угасиха лампите и Дикси и Трикси танцуваха важно-важно на палци във феерични костюми с пайети. Татко просто сияеше! Просто сияеше.

МАРГАРЕТ *(от килера с остър смях).*

О, сигурно! Колко жалко, че сме пропуснали това представление!
(Тя отново влиза.)

Меи, защо си дала кучешки имена на всичките си деца?

МЕИ

Кучешки имена?

(Маргарет прави тази забележка, докато отива да вдигне бамбуковите щори, тъй като слънчевите лъчи са отслабнали. Прекосявайки, тя намига на Брик.)

МАРГАРЕТ *(мило).*

Дикси, Трикси, Бъстер, Сони, Поли!... Звучи като четири кучета и един папагал... номер с животни в цирка.

МЕИ

Меги!

(Маргарет се обръща с усмивка.)

Защо се заяждаш? Защо непрекъснато дращиш — като котка?

МАРГАРЕТ

Защото съм котка! А ти защо не можеш да приемеш една обикновена шега, сестричке?

МЕИ

Не е вярно, аз обичам шегите. Но ти знаеш много добре истинските имена на нашите дечица. Истинското име на Бъстер е Робърт. На Сони — Саундърс. На Трикси — Марлен и на Дикси — *(някой от долния етаж я вика — „Хей, Меи“ — тя се втурва към вратата като казва) Антрактът е свършил...*

МАРГАРЕТ *(когато Меи затваря вратата).*

Чудя се наистина, как е истинското име на Дикси?

БРИК

Меги, твоите заяждания няма да ти помогнат...

МАРГАРЕТ

Зная... Е, толкова ли съм заядлива?... Защото съм изпълнена със завист и преситена от копнеж?... Брик, ще извадя твоя хубав копринен костюм, италианския, от шантунг, и една от твоите копринени ризи с монограм. Ще ѝ поставя копчетата ти за ръкавели, онези чудни сапфири, които ти подарих, а ти ги слагаш толкова рядко...

БРИК

Не мога да си обуя панталоните с този гипс.

МАРГАРЕТ

Не е вярно, можеш, аз ще ти помогна.

БРИК

Нямам намерение да се обличам, Меги.

МАРГАРЕТ

Би ли облякъл поне бялата копринена пижама?

БРИК

Добре, ще я облека, Меги.

МАРГАРЕТ

Благодаря ти, много ти благодаря!

БРИК

Моля, за какво?

МАРГАРЕТ

О, Брик! Докога ще продължава това? Това наказание? Не е ли минало достатъчно време, не съм ли си изтърпяла присъдата, не мога ли да помоля за — прошка?

БРИК

Меги, ти ми пречиш на пиенето. В последно време твоят глас ми звучи така, сякаш тичаш по стълбите, за да предупредиш някого на горния етаж, че къщата гори!

МАРГАРЕТ

Нищо чудно, нищо чудно. Ти знаеш ли как се чувствавам аз, Брик?

(Гласове на деца и възрастни се смесват от долния етаж във високо, но неуверено изпълнение на „Моя дива Ирландска роза“.)

Аз се чувствавам през цялото време като котка върху покрив на къща, която гори! И ламарината се е нагорещила, и пари под краката ми!

БРИК

Тогава скочи от покрива, скочи, котките могат да скачат от покривите и да падат на четирите си крака, без да се нараняват!

МАРГАРЕТ

О, да!

БРИК

Направи го! — За бога, направи го...

МАРГАРЕТ

Какво да направя?

БРИК

Намери си любовник!

МАРГАРЕТ

Аз не мога да си представя друг мъж, освен тебе! Дори когато си затворя очите, пак тебе виждам! Само тебе! Защо не погрознееш, Брик, защо не затлъстееш, или погрознееш, или нещо такова, тогава бих могла да го направя! *(Тя се втурва към вратата на хола, отваря я, слуша.)* Представлението продължава! Браво, безвратни, браво! *(Тя яростно затръшва и заключва вратата.)*

БРИК

Защо заключи вратата?

МАРГАРЕТ

За да останем насаме.

БРИК

Както смяташ за по-добре, Меги.

МАРГАРЕТ

Не, не зная кое е по-добре...

(Тя се втурва към балконските врати и дърпа розовите копринени завеси върху тях.)

БРИК

Не се прави на глупачка.

МАРГАРЕТ

Щом го правя за тебе, няма значение, че съм глупачка.

БРИК

За мене има значение, Меги. Чувствувам се неудобно заради тебе.

МАРГАРЕТ

Чувствай се неудобно! Но престани да ме мъчиш! Не мога да живея повече така!

БРИК

Ти се согласи да...

МАРГАРЕТ

Зная, но...

БРИК

... да приемеш тези условия.

МАРГАРЕТ

Но не мога! Не мога! Не мога! *(Тя го сграбчва за рамото.)*

БРИК

Пусни ме! (Той се отдалечава от нея, хваща едно малко будоарно столче и го вдига като укротител на лъвове, който застава срещу голяма циркова котка. Брои до пет. Тя го гледа притиснала юмрук до устата си, после избухва в остър, почти истеричен смях. Той остава за момент важен, после се ухилва и оставя стола на пода. Майката вика през затворената врата.)

МАЙКАТА

Синко! Синко! Синко!

БРИК

Какво има, мамо?

МАЙКАТА *(отвън).*

Синко, получихме най-хубави новини за татко ти! Не можех да се стърпя и бързам да ти ги кажа... *(Тя натиска бравата.)* Защо е заключена вратата? Да не мислите, че в тази къща има крадци?

МАРГАРЕТ

Брик се облича, мамо, още не се е облякъл.

МАЙКАТА

Хубава работа, няма да ми е за първи път да видя Брик необлечен. Хайде, отвори!

(Маргарет с гримаса отива да отключи и отвори вратата на хола, докато Брик накуцвайки бързо отива в банята и с ритане затваря вратата. Майката е изчезнала от хола.)

МАРГАРЕТ

Мамо?

(Майката се появява през отсрещната балконска врата, зад Маргарет, като пъшка и пуфти като стар булдог. Тя е ниска, набита жена, нейните 60 години и 77 килограма я карат непрекъснато да се задъхва. Тя изглежда напрегната като боксьор или даже като японски борец. Нейното семейство е било може би малко по-високостоящо от това на Бащата, но не много. Облечена е в черна или сребърна дантелена рокля и носи почти половин милион бляскави скъпоценни камъни. Тя е много искрена.)

МАЙКАТА *(високо, стряскайки Маргарет).*

Ето ме, минах през балконската врата на Гупър и Меи. Къде е Брик? Брик, излизай по-бързо, синко. Имам само една секунда време и искам да ти кажа новините за баща ти. Не обичам заключени врати вкъщи...

МАРГАРЕТ *(с престорена лекота).*

Зная, мамо, но хората искат в някои моменти да бъдат сами, нали?

МАЙКАТА

Не, госпожо, не в моята къща. *(Без пауза.)* Защо си съблякла роклята си? Онази дантелена рокля ти стоеше много хубаво, милинка.

МАРГАРЕТ

И аз мисля, че ми стоеше хубаво, но един от малките гении, с които седяхме на масата, ми използва роклята за салфетка. Така че...

МАЙКАТА *(вдигайки от пода женски чорапи).*

Какво?

МАРГАРЕТ

Мамо, ти знаеш, Меи и Гупър са толкова привързани към тези деца — благодаря, мамо...

(Майката бута със сумтене в ръцете на Меги женските чорапи, които е вдигнала от пода.)

Така че човек не се осмелява да подсказе какво още има да усъвършенствуват в тях.

МАЙКАТА

Брик, по-бързо излизай! Кажи го направо, Меги, ти просто не обичаш деца.

МАРГАРЕТ

Аз много обичам деца! Обожавам ги! — Добре възпитаните!

МАЙКАТА *(нежно — обичливо).*

Е, защо тогава не си родиш деца и ги възпитаеш добре, вместо през цялото време да критикуваш децата на Гупър и Меи?...

ГУПЪР *(викайки нагоре към стълбата).*

Ей, ей, мамо! Бетси и Хю си тръгват, искат да ти кажат довиждане!

МАЙКАТА

Кажим им да почакаат, ще слеза след минутка! *(Тя се обръща към банята и извиква.)* Синко? Можеш ли да ме чуеш оттам? *(Чува се заглушен отговор.)* Току-що се получи пълният резултат от лабораторията на Окснеровата клиника, напълно отрицателен, синко, всичко отрицателно, отгоре до долу. Изобщо няма нищо лошо, само нещо малко функционално, казва се спазматичен колит; нещо с дебелото черво. Чуваш ли, синко?

МАРГАРЕТ

Той те чува, мамо...

МАЙКАТА

Тогава защо нищо не казва! Боже всемогъщи, такава новина би трябвало да го накара да крещи. Тази новина, мога да ти кажа, мене ме накара да крещя. Да, аз крещях и хълцах и паднах на колене! — Гледай! *(Тя повдига роклята си.)* Виждаш ли синините, където си ударих коленете? Двама доктори едвам ме изправиха на крака! *(Тя се смее — тя винаги ужасно много се смее на себе си.)* Баща ти страшно ми се ядоса. Но не е ли това една наистина чудесна новина? *(Обръщайки се отново с лице към банята, тя продължава.)* След цялата тревога, която преживяхме, да получим такова съобщение на рождения ден на баща ти! Старият се опита да скрие какъв голям товар му се смъкна, но не можа да ме излъже. Самият той — без малко щеше да заплаче! *(Долу се чуват сбогувания и тя се втурва към вратата.)* Задръжте хората за малко, не ги пускайте да си отиват! Хайде, облечете се, ние, всички ще се качим в тази стая за рождения ден на баща ви заради твоя глезен. — Как е глезенът му, Меги?

МАРГАРЕТ

Ами че той го счупи, мамо.

МАЙКАТА

Зная, че го счупи.

(В хола звъни телефон. Негърски глас отговаря: „Думъ на госпдин Полит.“)

Искам да кажа, още много ли го боли?

МАРГАРЕТ

Не мога да ти дам тази информация, мамо. Ти трябва да попиташ Брик дали го боли още или не.

СУКИ *(от хола).*

Мемфис, госпожа Полит, госпожица Сали от Мемфис.

МАЙКАТА

Добре, Суки.

(Майката забързва към хола и се чува викането ѝ по телефона.)

Ало, г-ца Сали. Как сте, г-ца Сали? Да, е, точно мислех да ви се обадя! Да, да... Кажете... *(Тя започва почти да крещи.)* Г-ца Сали? Не ми звънете от фойето на Гайосо, прекалено е шумно в това хотелско фойе, нищо чудно, че не ме чувате!... Слушайте сега, г-ца Сали. Няма нищо сериозно със стария. Току-що получихме резултатите, няма нищо лошо, само спазъм! Спазъм — така се казва — на дебелото черво... *(Тя се появява на вратата на хола и вика Маргарет.)* Меги, ела тук и говори по телефона с тази глупачка. Загубих си гласа да викам!...

МАРГАРЕТ *(излиза и се чува нейното мило говорене по телефона.)*

Г-ца Сали? Тук е жената на Брик — Меги. Много ми е приятно да ви чуя. Вие чувате ли ме? Добре! — Мама искаше да ви каже, че се получиха резултатите от Окснеровата клиника и че това, което има старият, е спазматичен колит... Да, да... Спазми... на дебелото черво, г-ца Сали. Точно така, спазматичен колит. Довиждане, г-ца Сали, надявам се, че скоро ще ви видя! *(Слага слушалката малко преди г-ца Сали да бъде готова да завърши разговора. Тя се връща от хола.)* Много добре ме чу. Убедила съм се, че на глухите хора не трябва да им викаш, а само да имаш ясно произношение. Моята стара богата леля Корнелия беше глуха като мъртвец, но мене ме чуваше, защото ѝ казвах всяка дума бавно, ясно, близо до ухото ѝ. Четях ѝ всяка вечер „Търговски новини“. Четях ѝ обявленията и тя никога не пропускаше нито една дума. Беше една стара скъперница! Знаеш ли какво наследих, когато умря? Неизтекли абонаменти за пет списания, за

клуба „Книга на месеца“ и една библиотека, пълна с най-тъпите книги, които са писани някога! Всичко друго отиде при нейната проклета сестра... по-голяма скъперница и от нея. *(Докато трае тази реч, майката оправя нещата в стаята.)*

МАЙКАТА *(за вратата на килера за мръсните дрехи).*

Г-ца Сали е наистина особнячка! Баща ти казва, че винаги е готова да съчувствува. Той не бърка. Нещастната старица винаги е готова да съчувствува. Но баща ти не ѝ даде възможност да се прояви. *(Някой от долния етаж я вика и тя отговаря.)* Ида! *(Тя тръгва навън. При вратата на хола спира и се заканва с показалеца на ръката си, първо към вратата на банята, после към барчето, искайки да каже „Брик, пак ли пие?“* Маргарет се преструва, че не разбира, вдига глава, повдига вежди, като че ли тази пантомима ѝ е напълно загадъчна. *Майката бързо се връща при Маргарет.)* Хайде, говори! Престани да се правиш на глупачка! Исках да кажа, пил ли е вече много?

МАРГАРЕТ *(с малко смях).*

О! Мисля, че изпи една чаша уиски със сода след вечерята.

МАЙКАТА

Не си прави шеги с това! Някои мъже престават да пият, когато се оженят, други започват! Брик никога не е докосвал алкохол преди...!

МАРГАРЕТ *(извиква).*

Това не е честно!

МАЙКАТА

Честно или не, искам да ти задам един въпрос. Щастлив ли е Брик с тебе... в леглото?

МАРГАРЕТ

Защо не ме питаш дали аз съм щастлива с него... в леглото?

МАЙКАТА

Защото зная, че...

МАРГАРЕТ

Тази работа зависи от двамата.

МАЙКАТА

Нещо не е в ред. Ти си бездетна и моят син пие! *(Някой от долния етаж я вика, тя завързва към вратата като че ли ще излезе! Обръща се до вратата и посочва леглото.)* Когато един брак се разрушава, причината е там! Точно там!

МАРГАРЕТ

Това е... *(Майката излиза от стаята и затръшва вратата)* несправедливо... *(Маргарет е сама, напълно сама и тя чувства това, замисля се, прегърбва рамене, вдига ръце със стиснати юмруци, стиска очи като дете, което всеки момент ще бъде убодено с иглата за ваксинация. Когато отново отваря очите си, това, което вижда, е продълговатото огледало и тя се втурва към него, вглежда се с гримаса и казва: „Коя си ти?“, после леко се навежда и си отговаря с променен глас — висок, тънък, присмехулен „Аз съм Меги Котката!“ Изправя се бързо при открехването на вратата на банята. Брик ѝ се обажда оттам.)*

БРИК

Мама отиде ли си?

МАРГАРЕТ

Отиде си.

(Той отваря вратата на банята и излиза, куцайки, с празна чаша в ръка, отправя се към барчето. Подсвирква си тихо. Маргарет извива стройната си шия и го наблюдава. Тя вдига несъзнателно ръка към основата на шията си, като че ли ѝ е трудно да преглътне, преди да заговори.) Ти много добре знаеш, че нашият интимен живот не се е изчерпал по естествения начин, той прекъсна много преди да дойде естественото време за това и ще се възстанови точно така внезапно, както беше прекъснат. Сигурна съм. Ето защо полагам грижи за себе си да бъда привлекателна. За времето, когато ти отново ще ме виждаш такава, каквато ме виждат другите мъже. Да, каквато ме виждат

другите мъже. Те още ме виждат, Брик, и харесват това, което виждат. Ъхъ. Някои от тях биха дали много, за да... Погледни, Брик! *(Тя застава пред продълговатото огледало, докосва бюста и после бедрата си с две ръце.)* Колко стегнато е тялото ми! — Нищо не се е отпуснало — нито едно мускулче... *(Гласът ѝ е тих и треперещ, глас на едно умоляващо дете. В момента, когато той се обръща и я поглежда свирепо — един поглед като на играч, който подава топката на друг играч, но трети се е навел и голът е пропуснат — тя трябва да завладее публиката така силно, че да я задържи до първия антракт, без каквото и да е отклонение на вниманието.)* Другите мъже още ме желаят. Лицето ми изглежда понякога напрегнато, но съм запазила фигурата си така добре, както ти си запазил своята, и мъжете ми се възхищават. Все още по улицата се обръщат след мене. Миналата седмица в Мемфис навсякъде, където бях, мъжките погледи изгаряха дупки върху дрехата ми, в местния клуб, в ресторантите, в универсалния магазин нямаше мъж, когото да срещна, или покрай когото да мина и той просто да не ме изяде с очи, да не се обърне, когато се размина с него, и да ме гледа. На вечерята, която даде Алис в чест на братовчедите си от Ню Йорк, най-хубавият мъж от многото гости тръгна подир мене чак до горния етаж и се опита да влезе в стаята, когато си оправях тоалета, стоеше пред вратата и искаше да влезе!

БРИК

Защо не го пусна, Меги?

МАРГАРЕТ

Защото не съм толкова обикновена. Най-малкото за това. Не, че не се изкушавах да го направя. Искаш ли да знаеш кой беше? Синчето на Максвел!

БРИК

О, да, синчето на Максвел, беше добър спринтьор, но после нещо го заболя гърба и се отказа.

МАРГАРЕТ

Сега нищо не го боли, няма никаква жена и е луд по мене.

БРИК

В такъв случай не виждам защо си заключила вратата и си го оставила вЪн.

МАРГАРЕТ

И някой да ме хване вътре? Не съм толкова глупава. О, аз мога един ден да ти изневеря, щом с такова оскърбително нетърпение очакваш да го направя. Но ако го направя, можеш да бъдеш напълно сигурен, че ще бъде по такова време и на такова място, че никой, освен мене и любовникът ми няма да знае. Защото нямам намерение да ти дам каквато и да е възможност да се разведеш с мене за това, че съм ти изневерила или за каквото и да е друго...

БРИК

Меги, аз не бих се развел с тебе за това, че не си ми била верна или за нещо друго. Не знаеш ли? Дявол да го вземе просто щеше да ми бъде по-леко, ако ти имаше любовник.

МАРГАРЕТ

Няма да ти дам такъв шанс. Не, предпочитам да остана върху този горещ тенекиен покрив.

БРИК

Горещият покрив не е приятно място и не можеш да стоиш дълго там... *(Той започва тихо да подсвирква.)*

МАРГАРЕТ *(през неговото подсвиркване).*

Да, но аз мога да стоя на него точно толкова дълго, колкото трябва.

БРИК

Ти би могла да ме напуснеш, Меги. *(Той отново подсвирква; тя се извръща, за да го погледне заплашително.)*

МАРГАРЕТ

Аз не искам да те напусна и няма да те напусна! Освен това, ако го направя, ти нямаш дори и стотинка, за да си платиш уискито! Ако не измъкнеш нещо от баща си, разбира се, а той умира от рак! *(За първи път едно осъзнаване за участието на баща му очевидно прониква до съзнанието на Брик и той поглежда Маргарет.)*

БРИК

Мама току-що каза, че той не е болен от рак, че резултатите били добри.

МАРГАРЕТ

Тя мисли така, защото и сервираха същата история, която сервираха и на него. И тя я възприе по същия начин като горкия старец... Но тази вечер ще ѝ кажат истината. Когато баща ти си легне, ще ѝ кажат, че е болен от рак... *(Тя блъсна чекмеджето на тоалетната масичка.)* Злокачествен рак, в последен стадий...

БРИК

Той знае ли?

МАРГАРЕТ

Кой знае, дали някой знае? Никой не казва „Ти ще умреш“. Трябва да ги заблуждават. Те трябва да заблуждават себе си.

БРИК

Защо?

МАРГАРЕТ

Защо? Защото човешкото същество мечтае за вечен живот, това е причината. И повечето от хората искат вечният живот да продължава на земята, а не на небето... *(Той се изсмива кратко и грубо на нейната шега.)* Е... *(Тя довършва поставянето на аркансил върху клепките си.)* Ето как стоят нещата във всеки случай... *(Тя се оглежда наоколо.)* Къде си сложих цигарата? Не искам да подпаля къщата, поне докато Меи, Гупър и техните пет чудовища са в нея! *(Намира цигарата си, всмуква алчно. Издишва пушека и продължава.)* Така че това е последният рожден ден на баща ти. И Меи и Гупър знаят това, о, много

добре го знаят. Те първи го научиха, направо от Окснеровата клиника. И затова се втурнаха тука със своите безвратни чудовища. За това. Ти знаеш ли, че старият не е направил завещание? Ще умре и няма да направи никакво завещание. Ето защо цялата тази компания сега се е дигнала на крак, за да му внуши, че трябва да го направи. Искане да го притисне до стената с факта, че ти пиеш, а аз не съм родила деца! *(Той за момент продължава да я гледа втренчено, после промърморва нещо остро, но неясно, и куцайки доста бързо, излиза на балкона в изчезващата златиста светлина; Маргарет продължава да дърдори като на литургия.)* Знаеш, че съм привързана към баща ти, наистина съм привързана, симпатичен ми е, ти знаеш...

БРИК *(неясно, неопределено).*

Да, зная, така е.

МАРГАРЕТ

Винаги съм се възхищавала от него, независимо от грубостта му, от неговата циничност и така нататък. Защото старият си е такъв, какъвто е, и никак не се стеснява от това. Не се е превърнал в някакъв важен фермер, все още си е селянинът от Мисисипи, такъв, какъвто е бил, когато само е управлявал имота на Джек Строу и Питър Очело. Но той завладя този имот и направи най-голямата и най-хубавата плантация на Делтата. — Винаги съм харесвала баща ти... *(Тя преминава на авансцената.)* Е, днес е последният му рожден ден. Много съжалявам. Но приемам фактите. Трябват пари, за да се грижиш за един пияница, а съдбата изглежда ме е предопредила именно за тази работа.

БРИК

Не трябва да се грижиш за мене.

МАРГАРЕТ

Да, трябва. Когато двама души са в една лодка, трябва да се грижат един за друг. Най-малкото ще имаш нужда от пари, за да пиеш уиски в „Ехо Спринг“, когато запасите къщи се изчерпат. Или може би ще се задоволиш с евтина бира? Меи и Гупър кроят план да ни лишат от наследството на баща ти, понеже ти пиеш, а аз съм бездетна.

Но ние можем да провалим този план. Трябва да го провалим! Брик, знаеш, че съм била ужасно, отворително бедна през целия си живот! Това е истината, Брик!

БРИК

Не казвам, че не е.

МАРГАРЕТ

Винаги трябваше да се подмазвам на хора, които не можех да понасям, защото те имаха пари, а аз бях бедна като църковна мишка. Не знаеш какво значи това. Аз ще ти кажа, то е като да бъдеш на хиляди мили далеч от твоя „Ехо Спринг“ — и да искаш да се добереш до него с твоя счупен глезен... без патерица! Така би се чувствувал, ако си беден и трябваше да се подмазваш на роднините, които мразиш, защото те имат пари, а всичко, което ти имаш, е куп дрехи, наследени от леля си и няколко стари мухлясали трипроцентови държавни облигации. Баща ми пиеше много, той се влюби в алкохола така, както ти се влюби в „Ехо Спринг“. — А горката ми майка трябваше да поддържа някакво подобие на обществено положение, да се представя на заможна пред хората, с доход 150 долара месечно от старите държавни бонове! Когато станах пълнолетна, когато трябваше да ме представят за първи път в обществото, имах само две вечерни рокли! Едната мама ми направи по готови кройки от списанието, другата наследих от една сополива богата братовчедка — която мразех. Роклята, с която се ожених за тебе, беше венчалната рокля на баба ми... Ето защо, аз съм като котка върху горещ тенекиен покрив!

(Брик е още на балкона. Някой отдолу му вика с топъл негърски глас: „Хей, г-н Брик, как се чувствувате?“ Брик вдига чашата си, като че ли това е отговорът на въпроса.)

Човек може да бъде млад без пари, но не може да бъде стар без пари. Трябва да съумееш да бъдеш стар с пари, защото старост без пари е нещо ужасно; трябва да си или едното, или другото, или да си млад, или да си с пари, не можеш да бъдеш стар и без пари. Брик, това е истината... *(Брик подсвирква тихо неопределено.)* Сега съм облечена, напълно облечена, няма какво друго да правя. *(Окайващо, почти уплашено.)* Аз съм облечена, напълно облечена, нямам какво друго да правя... *(Тя се мотае неспокойно, безцелно и говори като че ли на себе*

си.) Зная кога направих грешка. Какво съм аз? О! — гривните ми... (Тя почва да поставя колекция от гривни върху китките на ръцете си, около шест на всяка, докато говори.) Хиляди пъти съм го мислила и сега зная кога направих грешка, сбърках, когато ти казах истината за онова нещо със Скипър. Никога не трябваше да го признавам, беше фатална грешка, че ти казах за Скипър.

БРИК

Меги, престани да говориш за Скипър. Настоявам. Не искам да говориш за Скипър.

МАРГАРЕТ

Трябва да разбереш, че Скипър и аз...

БРИК

Не разбираш ли, че говоря сериозно, Меги? Не се заблуждавай, че съм спокоен. Слушай! Това, което правиш, е опасно. Ти си — ти си — ти си играеш с нещо, с което — никой — не трябва да си играе.

МАРГАРЕТ

Не, този път ще ти кажа това, което трябва да бъде казано. Скипър и аз се любихме, ако това би могло да се нарече любов, защото то ни караше и двамата да се чувствуваме малко по-близко до тебе. Знаеш, кучи сине, че искаше твърде много от хората, от мене, от него, от всички тия проклети нещастници, които те обичаха, а те бяха твърде много, да, бяха твърде много — освен мене и Скипър, ти искаше ужасно много от хората, които те обичаха, тебе — изключителното създание! — тебе, богоподобния! И така ние се любихме, за да мечтаем, че ние, двамата, това си ти! Да, да, да! Така е, това е истината! Какво толкова лошо сме направили? Аз държа на истината, а това е истината, да! Но не трябваше да ти казвам...

БРИК (*държи главата си неестествено неподвижна, леко наклонена.*)

Скипър беше този, който ми каза. Не ти, Меги.

МАРГАРЕТ

Аз ти казах!

БРИК

След като той ми каза!

МАРГАРЕТ

Има ли значение кой?

(Брик внезапно се навежда от балкона пейка.)

БРИК

Момиченце! Ей, момиченце!

МОМИЧЕНЦЕТО *(от разстояние).*

Какво, чичо Брик?

БРИК

Кажи на всички да се качат горе! Доведи ги на горния етаж!

МАРГАРЕТ

Няма да спра! Ще продължа да говоря, ако трябва, и пред всички!

БРИК

Момиченце! Хайде, ще отидеш ли? Направи каквото ти казах, повикай ги!

МАРГАРЕТ

Защото това трябва да се каже, и ти, ти! — ти няма да ме спреш! *(Тя се разхълцва, после се овладява и продължава почти спокойно.)* То беше едно от онези красиви, идеални неща, за които се говори в гръцките легенди, не би могло и да бъде друго, да станеш такъв какъвто си! Това е, което го направи толкова тъжно, толкова ужасно. Защото беше любов, която никога не би могла да задоволи, за която дори не може да се говори открито. Брик, чуй ме, трябва да ми вярваш, Брик, аз разбрах всичко! Аз — аз мисля, че постъпих благородно! Не можеш да твърдиш, че съм неискрена, когато казвам, че уважавам това! Моята единствена позиция, единствената позиция, до която съм

стигала, е тази, животът трябва да продължава, дори и след като всички илюзии за него изчезнат... *(Брик е без патерицата си. Подпирайки се на мебелите, той пресича, за да вземе патерицата си, докато тя продължава сякаш обладана от воля, която е извън нея.)* Спомням си, когато се срещнахме в колежа. Гледис Фиджералд и аз, ти и Скипър, то беше повече среща между теб и Скипър. Гледис и аз бяхме само нещо като допълнение, сякаш ви беше необходимо някой да върви с вас, за да не правите лошо впечатление пред хората.

БРИК *(обръща се с лице към нея, наполовина вдигнал патерицата си).*

Меги, искаш да те ударя с патерицата? Не разбираш ли, че мога да те убия с тази патерица?

МАРГАРЕТ

Боже господи, да не мислиш, че много ме е грижа дали ще го направиш?

БРИК

Човек веднъж има едно голямо, добро, истинско нещо в живота си. Едно голямо добро нещо, което е истинско! — Аз имах приятелството със Скипър. Ти наричаше това мръсотия!

МАРГАРЕТ

Не го наричам мръсотия! Наричам го чистота.

БРИК

Не любовта с тебе, Меги, а приятелството със Скипър беше единственото голямо, истинско нещо и ти наричаш това мръсотия!

МАРГАРЕТ

Тогава не си ме слушал, не си разбрал какво ти казах! Аз казах, че то беше толкова непоносимо чисто, че уби бедния Скипър! Вие, двамата притежавахте нещо, което трябваше да се пази в лед, да, в лед, за да не загине, да — и смъртта беше единствената ледена кутия, където бихте го запазили...

БРИК

Аз се ожених за тебе, Меги. Нима щях да се оженя, ако бях...?

МАРГАРЕТ

Брик, не ме прекъсвай, остави ме да свърша! — Аз зная, вярвай ми, че този, който криеше в душата си някакво подсъзнателно желание за нещо не съвсем чисто между вас двамата, беше само Скипър! Сега позволи ми да се върна малко назад. Ти се ожени за мене в началото на лятото, след като се дипломирахме и бяхме щастливи, нали, бяхме безкрайно щастливи, да, чувствувахме се на небето, когато се любехме! Но през есента ти и Скипър отхвърлихте чудесни предложения за работа, за да продължите да бъдете футболни герои — професионални футболни герои. Организирахте „Звездите на Юга“, защото така можехте да бъдете заедно в отбора! Но нещо не беше в ред! — Аз включително — между двама ви. Скипър се хвана с бутилката... ти се контузи в гръбначния стълб, сложиха те на екстензия, не можа да играеш мача на „Празника на героите“ в Чикаго, остана да го гледаш по телевизията от болницата в Толедо. Аз придружих Скипър. „Звездите на Юга“ загубиха, защото горкият Скипър беше пиян. Пихме заедно онази нощ, цялата нощ в бара на „Блекстон“ и когато в студената сутрин излязохме пияни и с блуждаещи очи гледахме езерото, аз казах. „Скипър! Престани да обичаш моя съпруг или му кажи, че той трябва да ти позволи да му признаеш това — по един или друг начин!“ Той грубо ме зашлеви през устата! После се обърна и избяга, без да спре нито веднъж, сигурна съм, през целия път обратно до стаята си в хотела. Когато отидох в стаята му онази нощ, с леко подраскване по вратата му, като страхливо мишле, той направи онзи жалостив, безрезултатен малък опит, за да докаже, че това, което бях казала, не е истина... *(Брик я замерва с патерицата, ударът разбива скъпата лампа на масата.)* Така аз го погубих, като му казах истината, която той и светът, в който беше роден и отраснал, своят и неговият свят, го беше научил, че не може да се казва. Оттогава нататък Скипър не беше нищо друго, освен вместилище за уиски и опиати... „Кой застреля гордата червеношийка?... *(Тя отхвърля назад глава с плътно затворени очи.)* — Аз, с моя милостив лък!“ *(Брик замерва към нея, не улучва.)* Не ме улучи! — Съжалявам! — Аз не се опитвам да оневиня поведението си.

Господи, не! Брик, аз не съм добра. Не зная защо хората трябва да се преструват, че са добри, никой не е добър. Богатите или преуспяващите в живота могат да си позволят да зачитат моралните норми, общоприетите морални норми, аз не мога да си го позволя, да, но аз съм честна! Повярвай ми поне в това, моля те! — Родих се бедна, израснах бедна, очаквам да умра бедна, освен ако не успея да взема за нас, нещо от това, което ще остави баща ти, когато умре от рак! Слушай, Брик! — Скипър е мъртъв! Аз съм жива! Меги котката, е... (Брик, подскачайки трудно на един крак напред, я замерва отново с патерицата си.) ... Жива! Аз съм жива! Аз съм...

(Той хвърля патерицата по нея през леглото, зад което тя се е прикрила и се просва на пода; тя завършва думите си — жива!)

(Момиченцето Дикси се втурва в стаята с индианска военна шапка, стреля с капсулен пистолет в Маргарет и вика — Бум, бум, бум!... Смях нахлува от долния етаж през отворената врата на хола. При влизането на детето Маргарет се е свила задъхана до леглото. Тя става и казва със студена ярост.) Момиченце, майка ти, или някой друг трябва да те научи *(дишайки тежко)* да чукаш на вратата, преди да влезеш в една стая. Иначе хората могат да си помислят, че нямаш добро възпитание.

ДИКСИ

Я, я, я! Какво прави чичо Брик на пода?

БРИК

Опитах се да убия леля ти Меги, но не успях — и паднах. Момиченце, дай ми патерицата, за да мога да стана.

МАРГАРЕТ

Да, момиченце, дай на чичо си патерицата, той е куц, миличко, счупи си глезена миналата нощ, като прескачаше препятствията в двора на гимназията.

ДИКСИ

Защо си прескачал препятствията, чичо Брик?

БРИК

Защото бях свикнал да ги прескачам, а хората обичат да правят това, което са свикнали да правят, дори след като вече не могат да го правят...

МАРГАРЕТ

Вярно е, ето, отговориха ти, сега си върви, момиченце. *(Дикси стреля с капсулния пистолет в Маргарет три пъти.)* Спри, спри, чудовище! Малко безвратно чудовище! *(Тя грабва капсулния пистолет и го изхвърля през балконската врата.)*

ДИКСИ *(с преждевременно развит инстинкт за жестоките неща).*

Ти си лоша! Ти си ревнива, защото не можеш да имаш бебета! *(Дикси се изплезва на Маргарет и с изпъчен корем се измъква покрай нея към балкона. Маргарет затръшва балконските врати и се подпира на тях, като диша тежко. Пауза.)*

(Брик е поставил на мястото своята изпита чаша уиски и сядна на другия край на голямото двойно легло.)

МАРГАРЕТ

Виждаш ли? Те злорадствуват, че сме бездетни дори пред своите пет безвратни чудовища! *(Пауза. Чуват се гласове по стълбите.)* Брик... Аз бях в Мемфис на доктор, на — гинеколог... Подложих се на пълен преглед. Няма никаква причина, която да ни попречи да имаме дете, ако поискаме. А точно сега е периодът, в който мога да забременея. Чуваш ли ме? Чуваш ли какво ти говоря?

БРИК

Да. Чувам те, Меги. *(Неговото внимание се връща към пламналото ѝ лице.)* Но как, по дяволите, си представяш, че ще имаш дете от мъж, който не може да те понася?

МАРГАРЕТ

Именно с този проблем трябва да се справя. *(Отива към вратата.)* Идват!

(Светлината намалява.)

ЗАВЕСА

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

От края на първо действие не е изминало никакво време. Маргарет и Брик са в същото положение, което имаха на финала на действието.

МАРГАРЕТ (до вратата.)

Ето ги, идват!

(Пръв се появява Бащата, висок мъж със силен, възбуден поглед, той внимава да не предаде своето безпокойство, особено на самия себе си.)

БАЩАТА

Брик, здравей...

БРИК

Здравей, татко. — Честито!

БАЩАТА

Глупости...

(Някои от идващите влизат през вратата на хола, други през балкона; гласове от двете страни: Гупър и пастор Тукър се виждат зад балконските врати и гласовете им се чуват ясно. Те замлъкват, докато Гупър пали пурата си.)

ПАСТОР ТУКЪР (живо).

Да, но на църквата „Св. Павел“ в Гренада са подарили в памет на умрелите три прозореца. Единият е със стъклопис, струва 2500 долара и представлява добрият пастир Исус Христос с агънце в ръце.

ГУПЪР

Кой го подари, отче?

ПАСТОР ТУКЪР

Вдовицата на Клайд Флетчър. Даде и една кръщелна купел.

ГУПЪР

Най-добре ще бъде, отче, ако някой подари една климатична инсталация на вашата църква.

ПАСТОР ТУКЪР

Да, да, господин Боб! А знаете ли какво даде на църквата в Две Реки семейството на Гюс Хама, когато той умря? Цяла нова каменна къща с баскетболно игрище в приземието и една...

БАЩАТА *(смеейки се с висок лаещ смях, който не е израз на истинска веселост).*

Ей, отче! Какви са тези разговори? В памет на този, в памет на онзи... Човек ще си помисли, че някой тук бере душа. *(Сепнат от това вмешателство, пастор Тукър се засмива толкова високо, колкото може. Как той би отговорил на този въпрос никога няма да узнаем, тъй като от затруднението го спасява гласът на жената на Гупър Меи, която се появява през вратата на хола с д-р Боу, домашния лекар.)*

МЕИ *(почти религиозно).*

Един момент, да си спомня, децата ги инжектираха за тиф, тетанус, дифтерит, хепатит, инжектираха ги за детски паралич, всеки месец им правеха по една инжекция, от май до септември... Гупър! Ей! Гупър! За какво бяха инжектирани дечицата?

МАРГАРЕТ *(леко надвиквайки).*

Пусни уредбата, Брик! Нека има малко музика на празника!

(Разговорът става общ и стаята звучи като голям птичарник с крякащи птици. Само Брик не участва, той е облегнат на барчето с далечната си усмивка и с кубче лед в хартиена салфетка, с което от време на време разтърква челото си. Той не се отзовава на нареждането на Маргарет. Тя отива напред и се навежда над уредбата.)

ГУПЪР

Ние им я подарихме за третата им годишнина, има три високоговорителя. *(Стаята внезапно е взривена от кулминацията на Вагнерова опера или Бетовенова симфония.)*

БАЩАТА

Спри тая проклета уредба!

(Почти мигновена тишина, нарушена внезапно от силния вик на Майката, която влиза през вратата на хола като нападащ носорог.)

МАЙКАТА

Как е моят Брик, как е моето хубаво момченце?

БАЩАТА

Извинете!... Включи я отново (Всички се смеят твърде високо. Бащата е изключителен със своите шеги към Майката и никой не се смее толкова, колкото нея, макар че те са понякога малко жестоки и Майката трябва да вдигне нещо, или да се захване с нещо, за да прикрие болката, която не е могла да замаскира с високия си смях. В този случай, един щастлив случай, защото свитото ѝ сърце се е отпуснало от фалшивото медицинско заключение за състоянието на Бащата, тя се смее нелепо, свенливо към него и се устремява живо и бързо към Брик.)

МАЙКАТА

Ето го, ето го, моето хубаво момченце! Какво е това в ръката ти? Остави чашата, синко, ръката ти е създадена да държи нещо много по-приятно.

ГУПЪР

Хайде, Брик, остави я!

(Брик се подчинява на майка си като пресушава чашата и ѝ я подава. Отново всички се смеят, някои високо, други тихо.)

МАЙКАТА

О, лошо момче, ти си моето лошо момче! Дай на мама една целувка, лошо момченце! Нали за малко няма да гледате? Брик не обича да го целуват, или да се занимават с него, защото винаги е бил много гален. Сине, угаси телевизора! *(Брик е пуснал телевизията.)* Не мога да понасям телевизията, радиото беше навремето нещо ужасно, а телевизията сега е нещо повече, искам да кажа — *(пльосва се тежко, хриптейки, на стола)* — нещо по-лошо, ха, ха!... А! Ама защо седнах тук? Искях да седна на кушетката до моя любим, да се държим за ръце и да го ухаждам малко! *(Тя носи тифон с черни и бели фигури, неоформените големи шарки са като петна от някакви големи животни, блясъкът на нейните големи диаманти и множество перли, брилянтите, поставени върху сребърните рамки на очилата ѝ, нейният буен невъздържан глас, изригващият ѝ смях доминират в стаята от момента на нейното появяване. Бащата я наблюдава с една постоянна гримаса на хроническо раздразнение.)*

МАЙКАТА *(още по-високо).*

Отче, отче, ей, преподобни отче! Подай ми ръка да стана от стола!

ПАСТОР ТУКЪР

Без твоите номера, стара майко!

МАЙКАТА

Какви номера? Подай ми ръка, за да мога да стана... *(Пастор Тукър протяга ръка. Тя я сграбчва и го притегля в скута си с писклив смях, който очертава октава в два тона.)* Виждали ли сте някога божи служител върху коленете на дебела мадама? Ей, ей, хора! Виждали ли сте някога пасторът върху коленете на дебела мадама? *(Майката е прочута по Делтата с този неелегантен, груб хумор. Маргарет със снизхождение се отнася към хумора ѝ, като пие на глътки „Дюбоне“ с лед и наблюдава Брик; Меи и Гупър си разменят знаци на раздразнение, нетърпеливи към тези лудории, към този вид поведение, което Меи смята, че може да бъде причина за техния неуспех да спечелят напълно срещу най-модерната двойка на Мемфис, независимо от всичко. Един от негрите, Лейси или Суки, наднича в стаята, крещейки. Те чакат знак да донесат тортата и*

шампанското. Но Бащата не се забавлява. Той не разбира защо, независимо от безкрайното облекчение, което получи от съобщението на лекаря, има още усещането като че ли някаква стара лисица го хапе отвътре. „Това спазматично нещо сигурно е нещо си“, казва той на себе си, а на глас силно се смее на жена си.)

БАЩАТА

Старо, престани да беснееш. Ти си много стара и много дебела за такива лудории, а освен това имаш и кръвно налягане — миналата пролет беше 200! — рискуваш да получиш удар — така както се фръцкаш...

МАЙКАТА

Хайде, започва рожденият ден на татко!

(Негрите, облечени в бели сака, влизат с огромна торта за рождения ден, на която има запалени свещи; носят кофичка с шампанско — шийките на бутилките са вързани с копринени панделки. Меи и Гупър запяват, всички, включително негрите и децата, се присъединяват. Единствен Брик остава настрана.)

ВСИЧКИ

Честит рожден ден!

Честит рожден ден!

Честит рожден ден, татко! — *(Някой пее: „Скъпи татко, честит рожден ден.“)*

(Някой пее „Колко годишен си ти“! Меи е отишла в центъра и е организирала децата си в нещо като хор. Тя им казва едва доловимо „едно, две, три!“ и те започват с нова мелодия.)

ДЕЦАТА

*Скинамаринка — динка — динк,
скинамаринка — ду,
ние те обичаме,
скинамаринка — ду...*

(Всички заедно се обръщат към Бащата.)

Тебе, дядо!

(Те се обръщат отново напред, като музикален комедиен хор.)

*Ние те обичаме сутрин,
ние те обичаме вечер,
ние те обичаме, когато сме с теб,
и когато не те виждаме,
скинамаринка — динка — динк,
скинамаринка — ду...*

(Мей се обръща към Майката.)

Баба — също!

(От очите на Майката бликват сълзи. Негрите излизат.)

БАЩАТА

Хайде де, какво ти стана, дявол да те вземе!

МЕИ

Тя просто е много щастлива.

МАЙКАТА

Аз съм толкова щастлива, татко, че трябва да си поплача, или не знам какво... *(Внезапно и високо в тишината.)* Брик, знаеш ли каква чудна новина ни донесе доктор Боу от клиниката? Татко е извън всякаква опасност.

МАРГАРЕТ

Много хубаво, нали? Чудесно?

МАЙКАТА

Той е извън всякаква опасност. Правили са му цветна снимка на рентген. Сега вече сме сигурни, че татко няма нищо опасно, само спазматично дебело черво, а мога да ви кажа, че бях много

разтревожена, просто се бях побъркала от страх да не би татко да има нещо като... *(Маргарет я прекъсва, като скача и пискливо възкликва.)*

МАРГАРЕТ

Брик, миличък, няма ли да дадеш на татко подаръка за рождения му ден? *(Минавайки покрай него грабва чашата му с уиски. Взема красиво опакован пакет.)* Ето, татко, това е от Брик!

МАЙКАТА

Това е най-хубавият рожден ден, който татко е имал; колко много подаръци, колко поздравления по телефона и...

МЕИ

Какво е това, Брик?

ГУПЪР

Хващам се на бас, петстотин срещу петдесет, че Брик не знае.

МАЙКАТА

Хубавото на подаръците е, че не се знаят, докато не се отвори пакета. Отвори подаръка си, татко.

БАЩАТА

Отвори го ти. Аз искам да питам нещо Брик! Брик, ела тук!

МАРГАРЕТ

Брик, татко те вика. *(Тя отваря пакета.)*

БРИК

Кажи на татко, че съм куц.

БАЩАТА

Виждам, че си куц. Искам да разбера как си окуцял.

МАРГАРЕТ *(приемайки отклонителна тактика).*

О, погледнете, погледнете, халат от кашмир!
(Тя вдига халата така, че всички да го видят.)

МЕИ

Меги, изглеждаш много изненадана.

МАРГАРЕТ

Никога досега не съм виждала такъв халат.

МЕИ

Това е смешно. Ха-а!

МАРГАРЕТ (*обръща се гневно към нея, с лъчезарна усмивка.*)

Защо да е смешно? Моето семейство, освен собственото си достойнство, никога не е имало нищо друго и подобни луксозни неща като кашмирен халат все още ме изненадват!

БАЩАТА (*заплашително*).

Тихо!

МЕИ (*непредпазлива в своя гняв*).

Не разбирам как можеш да се изненадваш, когато сама си купила този халат от Лоуенстейн в Мемфис миналата събота. Знаеш ли как разбрах?

БАЩАТА

Казах. Тихо!

МЕИ

Разбрах, защото продавачката, която ти е продала халата, дойде при мене и ми каза: „О, г-жа Полит, вашата снаха току-що купи кашмирен халат за бащата на вашия съпруг“.

МАРГАРЕТ

Сестричке! Твоите таланти се пропиляват като домакия и майка, ти трябваше да работиш във Федералното бюро за разследване.

БАЩАТА

Тихо!

(Тъп като пасторът винаги реагира по-късно от другите и този път той завършва своята реплика след вика на Бащата.)

ПАСТОР ТУКЪР *(на д-р Боу).*

Щъркелът и оная с косата винаги вървят един до друг... *(Той започва да се смее живо, когато забелязва тишината и погледа на Бащата. Неговият смях замира неестествено.)*

БАЩАТА

Преподобни отче, надявам се, че не съм вече прицел на разговори за мемориални нарисувани прозорци, нали преподобни? *(Пастор Тукър се смее глупаво, после сухо кашля в тягостната тишина.)* Пасторе!

МАЙКАТА

Татко, не се захващай с пастора.

БАЩАТА *(повишавайки глас).*

Знаеш ли какво значи „да изплюеш камъчето“? Ти ми го напомни, с твоята суха кашлица, „да изплюеш камъчето“... *(Паузата е нарушена само от късия поразяващ смях на Маргарет, единствената там, която разбира и се забавлява с тази гротеска.)*

МЕИ *(вдигайки ръце и раздрънквайки гривните си).*

Интересно, дали има комари тази нощ?

БАЩАТА

Какво каза, маменце? Направи някаква забележка?

МЕИ

Не, просто се чудех дали комарите ще ни оставят живи, ако излезем за малко на балкона.

БАЩАТА

Е, ако умреш, веднага ще ти стрия кокалите на прах и ще ги използвам за тор!

МАЙКАТА (*бързо*).

Миналата седмица пръскаха със самолети и изглежда има резултати. Мене поне не са...

БАЩАТА (*прекъсвайки я*).

Брик, казаха ми, ако, разбира се, е вярно, това, което ми казаха, че си скачал миналата нощ в игрището на гимназията?

МАЙКАТА

Брик, баща ти говори с тебе, синко.

БРИК (*усмихвайки се безизразно над пистието си*).

Какво каза, татко?

БАЩАТА

Казаха ми, че снощи си скачал в игрището на гимназията.

БРИК

И на мене ми го казаха.

БАЩАТА

Скачал ли си, или си се търкалял? Какво си правил там в три часа посред нощ? Да не си обръщал някоя жена по онази корава писта?

МАЙКАТА

Татко, никой вече не те смята за болен и не мога да те извиня, че говориш така...

БАЩАТА

Млъкни!

МАЙКАТА

Още повече пред пастора и...

БАЩАТА

Млъкни! Питам те, Брик, дали снощи си се търкалял с някоя по сгурията или може би си подгонил тази мадама по пистата, и си се препънал в разгара на преследването?... Така ли е? *(Гупър се смее високо и фалшиво, другите го следват нервно. Майката тъпче с крака и свива устни, отива към Меи и ѝ шушне нещо. Брик среща грубостта на баща си съсредоточено, усмихвайки се, вторачен. Той приема дадената ситуация, скрит под маската на алкохола.)*

БРИК

Не, сър, не беше така...

МЕИ *(мило).*

Преподобни Тукър, искате ли да се поразходим навън?... *(Тя и Пасторът излизат на балкона, докато Бащата казва.)*

БАЩАТА

Тогава по дяволите, какво си правил там в три часа сутринта?

БРИК

Прескачах препятствията, татко, бягах и прескачах препятствията, но те са твърде високи за мене сега.

БАЩАТА

Сигурно защото си бил пиан?

БРИК *(неопределената му усмивка леко се стопява).*

Трезвен не бих се опитал да прескоча и най-ниското препятствие...

МАЙКАТА *(бързо).*

Татко, духни свещите на тортата за рождения си ден!

МАРГАРЕТ

Искам да вдигна тост за татко Полит, за неговия 65-ти рожден ден, за най-големия плантатор на памук в...

БАЩАТА *(изревава с гняв и отвращение).*

Казах ви да престанете, чухте ли? Затваряйте си устата!...

МАЙКАТА *(отивайки пред Бащата с тортата).*

Татко, няма да ти позволя да говориш така дори на рождения ти ден, аз...

БАЩАТА

Ще говоря така, както аз искам, на рождения си ден, ще говоря така и на всеки друг проклет ден от годината и ако на някой не му харесва, знае какво трябва да направи!

МАЙКАТА

Ти не искаш да кажеш това?

БАЩАТА

Защо мислиш, че не искам да го кажа? *(Междувременно, след размяната на дискретни знаци, и Гупър е излязъл на балкона.)*

МАЙКАТА

Просто зная, че не си искал да го кажеш.

БАЩАТА

Ти и бъкел не знаеш, и никога не си знаела!

МАЙКАТА

Татко, ти не искаше да кажеш това.

БАЩАТА

Да, да, искам, да, искам, точно това исках да кажа! Аз търпях цялата ви глупава пасмина, защото мислех, че умирам. И ти мислеше, че умирам и даже почна сама да се разпореждаш с всичко. Добре, сега можеш да спреш да се разпореждаш, Айда, защото нямам намерение да умирам, можеш да престанеш с това твое приятно занимание да се разпореждаш, защото не е твоя работа, защото не съм умирающ, аз отидох в болницата, направих си всички проклети изследвания и излезе, че ми няма нищо, само някакво спазматично дебело черво. И няма да умра от рак, както ти мислеше! Не е ли така? Не мислеше ли,

че умирам от рак, Айда? *(Почти всички са въвн на балкона и двамата стари се гледат през тортата със запалени свеци. Гърдите на Майката се надигат и отпускат и тя притиска дебелия си юмрук към устата. Той продължава, викайки.)* Не е ли така, Айда? Не мислеше ли, че умирам от рак и че ти ще поемеш управлението на имота и изобщо на всичко? Аз го почувствувах, много ясно го почувствувах. Пискливият ти глас почна да се носи навсякъде, дебелите ти телеса взеха да се мотаят къде ли не...

МАЙКАТА *(прекъсва го).*

Тихо! Пасторът!

БАЩАТА

По дяволите, този проклет поп! *(Майката силно поема въздух и сяда на канапето, което е твърде малко за нея.)* Чу ли какво казах? Казах, по дяволите този проклет поп! *(Някой отвън затваря вратата на балкона в момента, когато светват ракетите и се чуват екзалтираните викове на децата.)*

МАЙКАТА

Никога не съм те виждала да се държиш така и не разбирам какво ти стана!

БАЩАТА

Аз си направих всички възможни изследвания в болницата. Изтърпях всичко и сега искам да знам кой е тук господарят! Извинявай, но излезе, че аз съм господарят, а не ти — и това ми е подаръкът за рождения ден, това ми е тортата и шампанското! — Защото през тия три години ти почна много да се разпореждаш. Да господарствуваш. Да говориш! Да влачиш дебелите си телеса по целия имот, който аз съм създал! Аз създадох този имот. Аз бях управител тук! Аз се разправях с плантацията на стария Строу и Очело!... Напуснах училището десетгодишен. Ликвидирах с учението и почнах да работя на полето като негър. И се издигнах, станах управител на плантацията на Строу и Очело. После старият Строу умря и станах съдружник на Очело, и плантацията ставаше все по-голяма и по-голяма, и по-голяма и по-голяма, и по-голяма! Аз направих всичко това, сам, без твоята

помощ, дявол да те вземе, а ти си мислиш, че точно ти си тая, която ще се разпорежда тук. Е, казвам ти, че това няма да го бъде, ти съвсем не си тая, която ще се разпорежда с каквото и да било! Ясно ли ти е, Айда? Достатъчно ясно? Напълно ли го разбираш? Аз отидох в болницата и изтърпях със стиснати зъби всичко от край до край. Изтърпях всички проклети изследвания и нищо ми няма, само спазматично дебело черво — получило е спазъм, предполагам от отвращение! От тези проклети лъжи и лъжци, които трябваше да търпя! От това гадно лицемерие, сред което живях през всичките тия 40 години, които сме изкарали заедно! Ей! Айда! Духни свещите на тортата за рождения ми ден! Надуй си устните, духни силно и угаси тия проклети свещи!

МАЙКАТА

О, татко, о, о, о, татко!

БАЩАТА

Какво ти става?

МАЙКАТА

През всичките тия години никога ли не си вярвал, че те обичам?

БАЩАТА

А?

МАЙКАТА

А аз те обичах, обичахте толкова много, наистина те обичах! — Обичах дори твоята омраза и твоята грубост, татко! *(Тя се разхълцва и се втурва несръчно навън на балкона.)*

БАЩАТА *(на себе си).*

Смешно, ако е истина... *(Паузата е последвана от избухването на ракета по небето.)* Брик! Ей, Брик! *(Той стои до своята блеснала торта за рождения ден. След няколко мига, Брик влиза, накуцвайки със своята патерица, с чаша в ръка. Маргарет го следва с лъчезарна възбудена усмивка.)* Не виках тебе, Мегги. Повиках Брик.

МАРГАРЕТ

Аз само ти го предавам.

(Тя целува Брик по устата и той моментално избърсва устата си с опакото на ръката. Тя източва дяволито обратно навън. Брик и баща му са сами.)

БАЩАТА

Защо направи това?

БРИК

Какво, татко?

БАЩАТА

Избърса нейната целувка от устата си, сякаш е някаква мръсотия, някаква хрочка.

БРИК

Не зная. Направих го несъзнателно.

БАЩАТА

Жена ти е по-хубава от Гуперовата, но въпреки това... и двете си приличат.

БРИК

По какво си приличат, татко?

БАЩАТА

Не зная как да ти го опиша, но си приличат.

БРИК

И двете са неспокойни, нали?

БАЩАТА

Да, наистина са неспокойни.

БРИК

Нервни са като котки?

БАЩАТА

Точно така, нервни като котки.

БРИК

Като две котки върху горещ ламаринен покрив?

БАЩАТА

Точно така, моето момче. Като две котки върху горещ ламаринен покрив. Смешно е, че ти и Гупър, толкова различни, си избрахте един тип жени.

БРИК

Двамата се оженихме в хайлайфа, татко.

БАЩАТА

Глупости... Чудя се, защо са такива?

БРИК

Защото стоят насред едно голямо парче земя, татко, 28 хиляди акра е хубаво парче земя, и те са заели сега позиция за атака. Всяка е решила да откъсне повече от това парче, веднага щом ти го изпуснеш.

БАЩАТА

Имам една малка изненада за тях. Не възнамерявам да го изпускам още дълго време, ако именно това очакват.

БРИК

Правилно, татко... Ти само се дръж здраво и ги остави да си издерат очите...

БАЩАТА

Хващам се на бас, че ще се държа здраво и ще оставя тези кучки да си издерат очите, ха, ха, ха. Но жената на Гупър е едно добро плодовито добиче, трябва да признаеш. Ражда, та се къса. Дявол да я вземе, тази вечер ги сложи всичките да се хранят с нас и трябваше да

поставят допълнителните крила на масата, за да им направят място. Тя роди вече пет и шестото е на път...

БРИК

Да, шестото е на път...

БАЩАТА

Брик, ти разбираш ли, защото, аз кълна ти се, не разбирам как става това?

БРИК

Кое, татко?

БАЩАТА

Ти се сдобиваш с едно парче земя и всичко, което се намира на тая земя, всякакви неща, започват да растат, да се увеличават, да се трупат... И първото, което проумяваш, е, че това става, независимо от тебе, съвсем, независимо от тебе!

БРИК

Казват, че природата мрази празното пространство, татко.

БАЩАТА

Да, така казват, но понякога си мисля, че празното пространство е дяволски по-добро от това, с което природата го запълва. Има ли някой до вратата?

БРИК

Да.

БАЩАТА

Кой?

(Той е повишил гласа си.)

БРИК

Някой се интересува от нашия разговор.

БАЩАТА

Гупър? — Гупър?

(След малка пауза Меи се появява на балконската врата.)

МЕИ

Гупър ли извика, татко?

БАЩАТА

О, ти си била.

МЕИ

Гупър ли ти трябва, татко?

БАЩАТА

Не. И ти не ми трябваш. Трябва ми малко уединение, докато вода тук поверителен разговор със сина си Брик. Много е горещо, за да затворя вратите, но ако трябва да затворя тези проклети врати, за да разговарям спокойно със сина си Брик, кажете, и ще ги затворя. Защото мразя да ме подслушват. Мразя всякакво дебнене и шпиониране.

МЕИ

Но, татко, защо...

БАЩАТА

Защото беше застанала така, че луната хвърляше сянката ти...

МЕИ

Аз просто бях...

БАЩАТА

Ти просто шпионираше и знаеш много добре това!

МЕИ (започва да смърка и хълца).

О, татко, не зная защо си толкова нелюбезен към тези, които истински те обичат!

БАЩАТА

Млъкни, млъкни, млъкни! Ще преместя теб и Гупър от съседната стая! Не е ваша работа какво става тук през нощта между Брик и Меги. Вие слухтите през нощта като двама гадни шпиони, залепили ухо на ключалката и отивате да докладвате на старата какво сте чули да става между Брик и Меги, а тя идва при мене и ми казва, че си казала това и това, и така и така. Господи, противно ми е, затова ще преместя теб и Гупър от тази стая, не мога да понасям доносничеството и шпионирането, противно ми е. *(Меи тръсва назад глава, вдига очи към небето и простира ръце, като че призовава божата милост за това несправедливо мъченичество; после притиска кърпичката до носа си и избягва от стаята; полата ѝ шумоли силно.)*

БРИК (сега е до барчето).

Подслушват, така ли?

БАЩАТА

Да. Слушат и докладват на майка ти какво става тук между теб и Меги. Те казват, че... *(той спира като да е затруднен)*... че не искаш да спиш с нея и че спиш на канапето. Това вярно ли е или не? Ако не харесваш Меги, махни я!... Какво правиш сега там?

БРИК

Освежавам си питието.

БАЩАТА

Синко, знаеш ли, че за тебе алкохолът вече става проблем?

БРИК

Да, сър, да, знам.

БАЩАТА

Затова ли престана да работиш като спортен коментатор? Заради алкохола ли?

БРИК

Да, сър, да, предполагам... *(Той се усмихва неопределено и добродушно на баща си през отново напълнената чаша.)*

БАЩАТА

Синко, ти и не предполагаш колко важно е това.

БРИК *(далечно)*.

Да, сър.

БАЩАТА

Не гледай в проклетия полилей... *(Пауза. Гласът на Бащата е пресипнал.)*... Само едно нещо разбрахме от големия битпазар в Европа. *(Друга пауза.)* Животът е важно нещо. Няма за какво друго да се хванем. А който пие, пропилява живота си. Не прави това, дръж се здраво за живота. Няма нищо друго, за което можеш да се хванеш... Седни тук, да си говорим по-тихо. И стените имат уши.

БРИК *(куцайки, сяда на канапето зад него)*.

Добре, татко.

БАЩАТА

Напусна! Как така? Защо? Някакво разочарование?

БРИК

Не зная. Ти знаеш ли?

БАЩАТА

Аз те питам, дявол да те вземе! Как мога аз да знам, щом ти не знаеш?

БРИК

Просто веднъж, когато отидох и взех микрофона, усетих, че устата ми е пълна с памук. Непрекъснато изоставах от това, което

ставаше на игрището и...

БАЩАТА

Напусна!

БРИК *(доверчиво).*

Да, напуснах.

БАЩАТА

Синко!

БРИК

А?

БАЩАТА *(всмуква силно и дълбоко от пурата. После изведнъж се навежда леко напред, издишва силно и вдига ръка към челото си).*

Ху!... Ха, ха!... Поех много дим и ми се замая главата... *(Часовникът на камината отмерва часа с мелодия на камбанки.)* Защо на хората им е така трудно да разговарят?

БРИК

Да... *(Часовникът продължава приятното биене на камбанките, докато завършат десетте удара за 10 часа.)* Хубаво, спокойно звучи часовникът, обичам да го слушам нощем... *(Той възляга и се настанява удобно на канапето; Бащата седи изправен и неподвижен с някаква сериозна тревога; жестовете му, когато говори, са напрегнати и нервни. Той хрипти и се задъхва, и подсмърква, докато произнася нервната си реч, и от време на време поглежда бързо и боязливо сина си.)*

БАЩАТА

Взехме този часовник през лятото, когато аз и майка ти ходихме в Европа, на онази проклета обиколка, никога през живота си не съм се чувствувал толкова ужасно, повярвай ми, сине. Онези азиатци те лъжат навсякъде в техните гранд хотели. И старата накупи повече неща, отколкото могат да се натоварят на два камиона, честна дума, не ти говоря глупости. Където и да отидехме, тя купуваше, купуваше,

купуваше. И половината от нещата, които купи, още стоят опаковани в избата, водата ги заля миналата пролет! *(Той се смее.)* Тази Европа не е нищо друго, освен един голям, огромен пазар, точно това е, бохча със стари износени неща, просто един битпазар, с много шум, с много крясъци и майка ти вървеше обезумяла из него, такава жена не би могъл да задържиш и с магарешки хамут! Купува, купува, купува! — за щастие, аз съм богат човек, да, сър, и половината от тези неща мухлясват в избата. Добре е, че съм богат, а аз съм богат Брик, да, страшно богат. *(Неговите очи светват за момент.)* Знаеш ли колко струвам? Отгатни, Брик! Отгатни колко струвам! *(Брик се усмихва неопределено над пътието си.)* Близо десет милиона в пари и ценни книжа, освен това, забележи, 28 хиляди акра от най-плодородната земя от тази страна на долината! *(Издухания и пукотевици, нощното небе разцъфтява със зеленикави светлини. Децата пицят на балкона.)* Но човек не може да купи своя живот, той не може да го плати с никакви пари. Когато животът му гасне, това е нещо, което не се предлага на европейския битпазар или на американския пазар, или на който и да е друг пазар на земята, човек не може да купи своя живот, не може да си го възвърне обратно, когато животът му е към края си... Това е трезва мисъл, много трезва мисъл, която се върти в главата ми все повече и повече и повече, и повече — до днес... От опита, който натрупах, аз съм по-мъдър и по-тъжен. Още нещо си спомням от Европа.

БРИК

Какво, татко?...

БАЩАТА

Хълмовете около Барселона в Испания и голите деца, които тичаха там и просеха като гладни кучета с вой и крясъци, дебелите свещеници по улиците на Барселона, толкова много и толкова дебели и толкова приятни, ха, ха! Знаеш ли, че аз бих могъл да нахраня цялата тази страна? Но човекът-животно е егоистичен звяр и мисля, че парите, които раздадох на онези виещи деца, не са били повече от парите, които струва тапицирането на един от столовете тук, искам да кажа, които плащам, за да поставят нов калъф на един от тези столове! По дяволите, хвърлих им парите, както се хвърлят царевични зърна на пилета, хвърлих им пари само за да се махна от тях колкото се може

по-далече, да се кача в колата си — да отпътувам... А после, в Мароко, при арабите, там проституцията започва на четири или петгодишна възраст, не преувеличавам, спомням си, в Маракеш, един стар, ограден със стени град, бях седнал на някаква разрушена стена да изпуша една пура, беше ужасно горещ ден, и една арабска жена стоеше на пътя и ме гледаше, докато не се смутих, стоеше неподвижна като пън на горещия прашен път и ме гледаше, докато не се смутих. И слушай... Тя носеше голо дете, малко голо момиченце, едва прохождащо и след известно време постави това дете на земята, бутна го и му прошепна нещо. Детето тръгна към мене, едва вървеше, с неуверени крачки, дойде и... Господи, противно ми е да си спомням такива неща! То протегна ръчичката си и се опита да разкопчае панталоните ми! Нямаше и пет години! Вярваш ли ми? Или мислиш, че измислям всичко това? Върнах се в хотела и казах на майка ти, прибирай багажа! Махаме се оттук!...

БРИК

Татко, ти си разговорчив тази вечер.

БАЩАТА (*игнорирайки тази забележка*).

Да, сър, така е, човекът-животно е звяр, който умира, но фактът, че умира, не го прави милостив към другите, не сър, това... Каза ли нещо?

БРИК

Да.

БАЩАТА

Какво?

БРИК

Подай ми патерицата, за да се изправя.

БАЩАТА

Къде ще ходиш?

БРИК

Ще направя една малка разходка до „Ехо Стринг“.

БАЩАТА

До къде?

БРИК

До бара...

БАЩАТА

Добре, сър, добре, моето момче... *(Той подава патерицата на Брик.)* ... Човекът-животно е звяр, който умира, и ако има пари, той купува, и купува, и купува, и мисля, че причината да купува всичко, което може да купи е, че дълбоко в себе си той таи луда надежда: една от неговите покупки ще бъде вечният живот! Кое е невъзможно... Човекът-животно е звяр, който...

БРИК

Татко, много приказваш тази вечер. *(Пауза, отвън се чуват гласове.)*

БАЩАТА

В последно време бях млъкнал, дума не казвах, само седях и гледах в пространството. Нещо ми тежеше, но сега тази тежест се смъкна от мене. Затова говоря. Небето ми се вижда друго тази нощ...

БРИК

Знаеш ли какво най-много обичам да слушам?

БАЩАТА

Какво?

БРИК

Пълната тишина. Съвършената, ненарушавана тишина.

БАЩАТА

Защо?

БРИК

Заради спокойствието.

БАЩАТА

Ще го имаш в гроба, бъди спокоен!

(Той се смее мило.)

БРИК

Свърши ли си разговора с мене?

БАЩАТА

Защо толкова искаш да млъкна?

БРИК

Сър, много често ми казваш — Брик, искам да говоря с тебе, но когато разговаряме, никога не стигаме до нищо. Нищо не си казваме. Ти седиш на стола и говориш празни приказки за едно или друго и гледаш дали те слушам. А аз се опитвам да изглеждам, че слушам. Но не те слушам. Комуникацията между хората е — ужасно трудно нещо и... някак си между теб и мен, тя просто не може...

БАЩАТА

Бил ли си някога уплашен?... Искам да кажа, изпитвал ли си някога истински ужас от нещо? *(Той става.)* Само за момент. Ще затворя вратите... *(Той затваря вратите на балкона, като че ли възнамерява да съобщи някаква важна тайна.)*

БРИК

Какво?

БАЩАТА

Брик?

БРИК

Ъ?

БАЩАТА

Сине, аз мислех, че всичко е ясно!

БРИК

Какво е ясно, татко? Какво?

БАЩАТА

Че съм болен от рак.

БРИК

Ох...

БАЩАТА

Мислех, че онази стара вещица с косата е сложила своята студена и тежка ръка на раменете ми!

БРИК

Татко, ти здраво беше стиснал зъби!

БАЩАТА

Свинята квичи. Човек стиска зъби, въпреки че няма свинското предимство.

БРИК

А какво е то?

БАЩАТА

Незнанието за тленността е утеха. Човек няма тази утеха, той е единственото живо същество, което мисли за смъртта, мисли, че знае какво представлява тя. Другите съществуват, без да знаят, както би трябвало да бъде с всяко живо същество, да не знае, да не знае нищо за смъртта и все пак свинята квичи, а човек понякога стиска зъби. Понякога той... *(има дълбока затаена жестокост у него)* ... може да стиска зъби. Чудя се дали...

БРИК

Какво, татко?

БАЩАТА

Едно уиски би навредило на моето спазматично състояние?

БРИК

Не, сър, напротив, ще ти подействува добре.

БАЩАТА *(внезапно се засмива, вълчо).*

Господи, не мога да ти го обясня! Небето е чисто! Господи, то пак е чисто! То е чисто, момчето ми, чисто е! *(Брик гледа надолу в своята чаша.)*

БРИК

По-добре ли се чувствуваш, татко?

БАЩАТА

По-добре ли? По дяволите! Аз мога да дишам!... През целия си живот съм бил като свит юмрук... *(Той си налива уиски.)* Блъсках, мачках, гонех! Сега ще отпусна тези свити пръсти и леко ще докосна нещата с тях... *(Той простира ръце, сякаш гали въздуха.)* Знаеш ли какво мисля да правя, какво искам?

БРИК *(разсеяно).*

Не, сър. Какво?

БАЩАТА

Ха, ха! — Удоволствия! — удоволствия с жени! *(Усмивката на Брик избледнява, но леко продължава.)* Брик, това ме изгаря! — Да, момчето ми! Ще ти кажа нещо, което не можеш да отгатнеш. Аз още имам желание за жени, а днес е моят 65-ти рожден ден.

БРИК

Мисля, че това е забележително, татко.

БАЩАТА

Забележително?

БРИК

Прекрасно, татко.

БАЩАТА

Ти си дяволски прав, това е забележително и прекрасно. Сега разбирам, че никога не съм искал достатъчно силно. Оставях много шансове да ми се изплъзнат поради предразсъдъци, скрупули, условности — глупости... Всичко това е нелепо, нелепо, нелепо! — трябваше да ме покрие сянката на смъртта, за да го разбере. Е, сега сянката се вдигна и аз ще скъсам веригите си и ще се забавлявам!

БРИК

Ще се забавляваш ли?

БАЩАТА

Точно така, ще се забавлявам, ще се забавлявам! По дяволите! — аз спях с майка ти до, чакай да си спомня, до преди пет години, бях на шейсет, а тя на петдесет и осем и никога не съм я харесвал, никога! *(Телефонът в хола е звънял. Майката влиза с възклициание.)*

МАЙКАТА

Не чувате ли, че телефонът звъни? Аз го чух чак от балкона.

БАЩАТА

Има пет стаи с врати към балкона, през които можеш да минеш. Защо минаваш оттук? *(Майката прави игрива гримаса, докато бързо излиза през вратата на хола.)* Ху! — Защо, когато майка ти излезе от стаята, не мога да си спомня как изглежда, но когато се върне, момчето ми, виждам я как изглежда и бих искал да не съм я видял! *(Превива се от смях на тази шега, но това причинява болка на червата му и той се изправя с гримаса. Смахът му утихва, докато с леко подозрение оставя чашата си на масата. Брик е станал и куцука към вратата на балкона.)* Ей, къде отиваш?

БРИК

Навън, да взема малко въздух.

БАЩАТА

Чакай малко. Стой тука, докато си свършим разговора.

БРИК

Мислех, че разговорът свърши, татко.

БАЩАТА

Още не е започнал.

БРИК

Грешката е моя. Извинявай. Просто исках да ме духне вятърът от реката.

БАЩАТА

Пусни вентилатора на тавана и седни на този стол. *(Гласът на майката се извисява и се носи из целия хол.)*

МАЙКАТА

Г-це Сали, вие сте знаменита! Много сте недоверчива, г-це Сали. Защо не ми давате възможност да ви обясня?

БАЩАТА

Господи, тя пак говори с моята бавачка!

МАЙКАТА

Е, сбогом, г-це Сали. Елате по-скоро, баща ви ужасно много иска да ви види! Да, да, сбогом, г-це Сали... *(Тя затваря слушалката и вика развеселено. Бащата пъшка и покрива очите си, докато Майката се появи. Тя се втурва.)* Татко, г-ца Сали пак звъня от Мемфис! Знаеш ли какво е направила, татко? Обадила се на нейния доктор в Мемфис да ѝ обясни какво е това спазматично нещо! Ха-ха-а-а! — Обажда се да ми каже колко се е успокоила. Ей! Пусни ме да вляза! *(Бащата държи вратата полуотворена.)*

БАЩАТА

Не, няма. Казах ти да не идваш и да не минаваш през тази стая. Сега се върни и мини през другите пет стаи.

МАЙКАТА

Татко? Татко? О, татко! — Ти не мислиш онези неща, които ми каза, нали? *(Той затваря плътно вратата, но тя продължава да говори.)* Любими! Татко? Не мислиш онези неща, които ми каза, нали? — Зная, че не ги мислиш. Дълбоко в сърцето си не мислиш така... *(Детинският ѝ глас затихва с хълцане и тежките ѝ стъпки отекват надолу към хола. Брик отново се е вдигнал на своята патерица и отново тръгва към балкона.)*

БАЩАТА

Не искам нищо от тази жена, освен да ме остави сам. Но тя не може да допусне, че ми е противна. Причината е, че съм спал с нея толкова много години. Трябваше да спра много по-рано, но тя непрекъснато искаше — аз бях добър в леглото... Не трябваше да пропилявам толкова много с нея... Казват, че мъжът има определен капацитет и всяка бройка е номерирана... Останали са ми още няколко бройки, и аз ще си намеря нещо добро, за да ги изразходвам! Ще си намеря нещо подбрано, не е важно колко ще ми струва... Аз ще я покрия с — визон! Ха, ха, ще я съблека гола и ще я загърна във визон, ще я задавя с диаманти! Ха, ха! Ще я съблека гола и ще я задавя с диаманти, ще я покрия с визон и ще се търкаляме с нея от тъмно до светло. Ха-аха-ха-ха!

МЕИ *(весело до вратата).*

Кой се смее така?

ГУПЪР

Татко ли се смее?

БАЩАТА

Глупаци! — и двамата — мазници... *(Той отива до Брик и докосва раменете му.)* Да, сине. Брик, моето момче... — Аз съм щастлив! Аз съм щастлив, сине, щастлив съм. *(Той леко се задъхва, прехапва долната си устна, притиска главата си бързо, стеснително до главата на своя син и после, кашляйки, отива с несигурна стъпка обратно към масата, където е оставил чашата си. Пие и прави гримаса, като че ли пиетото изгаря вътрешностите му. Брик*

въздиша и се изправя с усилие.) Защо си толкова неспокоен? Сякаш мравки са те налазили!...

БРИК

Да, сър...

БАЩАТА

Защо?

БРИК

Нещо — не е — станало...

БАЩАТА

Да? Какво е то?

БРИК (*тъжно*).

Щракането...

БАЩАТА

Щракане ли каза?

БРИК

Да, щракането.

БАЩАТА

Какво щракане?

БРИК

Щракането, което усещам в главата си и което ме успокоява.

БАЩАТА

По дяволите, не разбирам за какво говориш, но то ме безпокои.

БРИК

Това е нещо механично.

БАЩАТА

Кое е механично?

БРИК

Това щракане, което става в главата ми и което ме успокоява. Трябва да пия, докато се яви. Това нещо механично — нещо като — като...

БАЩАТА

Като...

БРИК

Като щракване на ключ в главата, горещата светлина угасва, започва прохладната нощ и — *(той поглежда нагоре, усмихва се тъжно)* — и настъпва пълно — спокойствие!

БАЩАТА *(подсвирква дълго и тихо се изненадва; отива зад Брик и потупва сина си по раменете.)*

Господи! Не знаех, че си стигнал дотам. Ти си — алкохолик, момчето ми!

БРИК

Вярно е, татко. Аз съм алкохолик.

БАЩАТА

Това показва как аз — съм изпуснал нещата!

БРИК

Трябва да чуя това леко щракване в главата си, защото то ме успокоява. Обикновено го чувам по-рано, отколкото сега — понякога не по-късно от обяд, но... — Днес то — то се бави... — Просто още няма достатъчно алкохол в кръвта ми. *(Последното заявление е направено енергично, докато той подновява пиенето.)*

БАЩАТА

Ъхъ-ъ. Близката смърт ме заслепи. Не видях, че моят син става пияница под носа ми.

БРИК (*нежно*).

Добре, сега знаеш, новината е очевидна...

БАЩАТА

Тъхъ, да, сега зная — новината е — очевидна...

БРИК

И така, ако ме извиниш...

БАЩАТА

Не, няма да те извиня.

БРИК

По-добре да бъда сам, докато чуя това щракане в главата си, то е просто механично, но става само когато съм сам и не разговарям с никого...

БАЩАТА

Имал си много време да бъдеш сам, момчето ми, и да не говориш с никого, но сега говориш с мене. Поне аз говоря с тебе. И ти — седни там и ме слушай, докато не ти каже, че разговорът е свършил!

БРИК

Но този разговор е като всички други, които сме водили в живота си! Той не води доникъде, доникъде! Това е — това е — мъчително, татко...

БАЩАТА

Добре, нека бъде мъчително, но не мърдай от този стол! — Ще махна патерицата... (*Той хваща патерицата и я захвърля в стаята.*)

БРИК

Аз мога да скачам на един крак! А ако падна, мога и да пълзя!

БАЩАТА

Ако не внимаваш в думите си, може и да изпълзиш от тази плантация! И тогава, кълна ти се, има да търсиш питието си в лагерите

на скитниците!

БРИК

Това ще стане, татко.

БАЩАТА

Не, това няма да стане. Ти си мой син и аз ще те оправя; сега, когато знам, че сме добре, ще те оправя!

БРИК

Да?

БАЩАТА

Днес получих писмо от Окснеровата клиника. Знаеш ли какво пишат? (*Лицето му тържествено просветва.*) Единственото нещо, което са открили с всичките инструменти на науката в тази голяма болница е едно малко спазматично състояние на дебелото черво! И нервите ми били разкъсани на парченца, от тия тревоги около... (*В стаята се втурва малко момиченце с фойерверки, стиснати в юмруците, подскача и пици като полудяла маймунка, после избягва навън, щом Бащата понечва да го удари. Тишина. Двамата мъже се гледат. Весел женски смях отвън.*) Мога да ти кажа, че въздъхнах с облекчение, почти толкова силно въздъхнах, колкото ураганът във Виксбърг...

БРИК

Ти не беше готов да си отидеш...

БАЩАТА

Да си отида, къде? — Глупости... Когато отиваш там, моето момче, вървиш много дълго, но наникъде! Човешката машина не е различна от машината на животното или от машината на рибата, или от машината на птицата, или машината на влечугото, или машината на насекомото! Тя е само попълнена, дяволски по-сложна и следователно по-трудно е да се запази цяла. Да. Мисля, че го преживях. Земята се люлееше под краката ми, небето се смъкваше като черен меден похлупак и не можех да дишам! — Днес — този похлупак е вдигнат и

аз вдишвам моя първи свободен въздух — от колко години? — Господи! — Три... (Светлина отвън, бягащи стъпки, меки, допълнителни звуци и светлини от разпръскващи се ракети. Брик за момент поглежда трезво, после издава кратки звуци с ноздрите си и подскача на един крак през стаята да вземе патерицата си, като се обляга на мебелите за подкрепа. Той взема патерицата и като че обзет от ужас бяга към балкона. Баща му го хваща за ръкава на бялата му копринена пижама.) Стой тук, кучи сине! — Докато аз кажа да си вървиш!

БРИК

Не мога.

БАЩАТА

Бъди сигурен, че ще можеш, дявол да те вземе!

БРИК

Не, не мога. Ние говорим, ти говориш, в — кръг! Не стигаме до никъде, до никъде! Винаги е същото. Ти казваш, че искаш да говориш с мене, а няма и следа от нещо, което наистина има да ми кажеш!

БАЩАТА

Нищо ли е, когато ти казвам, че ще живея, а мислех, че умирам?!

БРИК

О, това? — Това ли трябваше да ми кажеш?

БАЩАТА

Кучи сине! Не е ли важно? Не е?

БРИК

Добре, каза го, казано е вече и аз...

БАЩАТА

Сега седни.

БРИК

Ти не си на себе си, ти...

БАЩАТА

Много съм добре!

БРИК

Ти не си на себе си, съвсем не си на себе си!

БАЩАТА

Не ми казвай какво съм, пиян безделник! Ще ти скъсам ръкавите, ако не седнеш!

БРИК

Татко...

БАЩАТА

Прави каквото ти казвам! Сега аз съм господарят тук! Искам да знаеш, че аз отново държа кормилото! *(Майката се втурва, като придържа с ръце големите си тежки гърди.)* Какво, по дяволите, искаш, старо?

МАЙКАТА

Татко! Защо викаш така? Ужасно е!...

БАЩАТА *(като вдига ръката си).*

Марш! — Вън! *(Тя избягва с хълцания.)*

БРИК *(меко, тъжно).*

Господи...

БАЩАТА *(свирепо).*

Да! Господи — правилно. *(Брик се освобождава и закуцва към балкона. Бащата измъква патерицата, той стъпва на наранения си крак и издава съскащ вик от болка — хваща се за стола и го събаря върху себе си на пода.)* Син... — Каца за — свинска сланина...

БРИК

Татко! Дай ми патерицата. (*Бащата захвърля патерицата далече, за да не може Брик да я достигне.*) Дай ми патерицата, татко.

БАЩАТА

Защо пиеш?

БРИК

Не зная, дай ми патерицата.

БАЩАТА

По-добре помисли и ми кажи защо пиеш. Или престани да пиеш.

БРИК

Моля ти се, ще ми подадеш ли патерицата, за да мога да стана?

БАЩАТА

Първо отговори на въпроса ми. Защо пиеш? Защо пропиляваш живота си, момчето ми, като че ли е нещо отвратително, което си намерил на улицата?

БРИК (*застава на колене*).

Татко, заболя ме, стъпих на болния си крак.

БАЩАТА

Господи! Щастлив съм, че не си толкова вдървен от уискито и още можеш да усещаш болка!

БРИК

Ти — си излял — моето уиски...

БАЩАТА

Ще склуча една сделка с тебе. Ти ще ми кажеш защо пиеш, и аз ще ти дам чашата. Сам ще ти наляя уиски и ще ти го подам.

БРИК

Защо пия ли?

БАЩАТА

Да! Защо?

БРИК

Дай ми уиски и ще ти кажа.

БАЩАТА

Първо ми кажи.

БРИК

Ще ти кажа само с една дума.

БАЩАТА

Каква дума?

БРИК

Отвращение! *(Часовникът бие тихо, приятно. Бащата поглежда с кратък гневен поглед.)* Е, какво става с уискито?

БАЩАТА

От какво си отвратен? Първо това трябва да ми кажеш! Иначе няма никакъв смисъл да знам — че си отвратен!

БРИК

Дай ми патерицата!

БАЩАТА

Много добре ме чу, трябва да ми кажеш това, което те попитах.

БРИК

Казах ти, казах ти — за да убия отвращението си!

БАЩАТА

Отвращение от какво?

БРИК

Нарушаваш сключената сделка.

БАЩАТА

От какво си отвратен? Кажи, и ще ги подам уискито.

БРИК

Мога да скачам на един крак, а ако падна, ще пълзя.

БАЩАТА

Толкова много ли ти се пие?

БРИК (*мъкне се, хванат здраво за кревата*).

Да, толкова.

БАЩАТА

Ако ти дам, Брик, ще ми кажеш ли от какво си отвратен?

БРИК

Да, сър, ще се опитам да ти кажа. (*Бащата му налива чаша с уиски и тържествено му я подава. Мълчание, докато Брик пие.*) Ти чувал ли си някога думата „двуличие“?

БАЩАТА

Разбира се. Двуличие е една от онези евтини думи, които долнопробните политици често си разменят.

БРИК

Знаеш ли какво значи това?

БАЩАТА

Не значи ли лъжи и лъжци?

БРИК

Да, сър, лъжи и лъжци.

БАЩАТА

Лъгал ли те е някой?

ДЕЦАТА (*скандират в хор отвън.*)

Ние искаме дядо-о-о...

ние искаме дядо-о-о...

(Гупър се появява на балконската врата.)

ГУПЪР

Татко, децата те викат.

БАЩАТА (*яростно*).

Стой вън, Гупър?

ГУПЪР

Извинявай. (*Бащата тръшва вратата след Гупър.*)

БАЩАТА

Кой те е лъгал? Маргарет лъгала ли те е, излъгала ли те е жена ти за нещо?

БРИК

Не тя. Това не би имало значение.

БАЩАТА

Тогава, кой те е лъгал, и за какво?

БРИК

Не едно отделно лице и не една лъжа...

БАЩАТА

Тогава какво, за бога, какво тогава?

БРИК

Изцяло, изцяло — нещо...

БАЩАТА

Защо си търкаш главата? Боли ли те?

БРИК

Не, опитвам се да...

БАЩАТА

Да се съсредоточиш, но не можеш, защото мозъкът ти се е разкиснал от уискито, това ли е? Ти целият си се разкиснал! (*Грабва чашата от ръката на Брик.*) Какво знаеш ти за двуличието, дявол да го вземе! Аз мога книга да напиша за него! Знаеш ли това? Мога да напиша една дебела книга за него и пак няма да обхвана темата! Мога, мога да напиша тази дяволска книга за двуличието и пак няма изцяло да обхвана темата!! — Помисли за всички лъжи, с които трябваше да се примирия! Да се преструвам! Да се приспособявам! Не е ли това двуличие? Да се преструваш за нещо, което не мислиш или не чувствуваш, или за което нямаш никаква представа? Да се държа например така, като че ли ме е грижа за майка ти! — Аз не можех да понасям вида, звука, или миризмата на тази жена през всичките 40 години! — даже когато лягах с нея! — редовно като часовник... Да се преструвам, че обичам този кучи син Гупър и неговата жена Меи, и петте им еднакви пискуни, там, тези папагали? Господи! Не мога да ги понасям, да ги гледам! Църквата! — тя ми беше противна, но аз отивах! — отивах и сядах там и слушах глупавия свещеник! Клубовете! — Конформистите! Масонският клуб! Ротари-клуб! — Глупости! (*Спазъм от болка го кара да се хване за стомаха и да седне, гласът му е по-тих и пресипнал.*) Тебе наистина те обичам някак си, винаги съм усещал някакво истинско чувство на — на привързаност и уважение — да, винаги... Ти и моето преуспяване като плантатор — това е всичко, към което съм бил привързан през целия си живот! — това е истината... Не зная защо, но така е!... Живял съм с двуличие? — Защо и ти да не можеш да живееш с него? По дяволите, трябва да живееш с него, няма друг начин да съществуваш, освен чрез двуличие, нали?

БРИК

Не, сър. Не, сър, има нещо друго, с което можеш да съществуваш.

БАЩАТА

Какво?

БРИК (*повдига очи*).

Това! — алкохолът...

БАЩАТА

Това не е съществуване, това е бягство от живота.

БРИК

Искам да избягам от него.

БАЩАТА

Тогава защо не се самоубиеш?

БРИК

Обичам да пия.

БАЩАТА

О, господи, не мога да разговарям с тебе...

БРИК

Съжалявам, татко.

БАЩАТА

Не съжаляваш толкова, колкото аз. Ще ти кажа нещо. Ще се върна малко назад, когато мислех, че ми е дошъл редът — (*този монолог би трябвало да има темп на порой и да бъде пълен с ярост*) — преди да разбера, че това е само — спазматично дебело черво. Мислех за тебе. Когато всичко свърши и аз си отида, трябва ли или не трябва да ти оставя имота? Защото мразя Гупър и Меи и зная, че и те ме мразят и защото петте им еднакви маймуни са малки Меиовци и Гупъровци. Мислех си — не! После си помислих — да! — Не можех да реша. Мразя Гупър и неговите пет еднакви маймуни, и тази кучка Меи! Защо трябва да давам 28 хиляди акра от най-плодородната земя в тази страна на долината на хора, които не са като мене? Но защо, по дяволите, от друга страна, трябва да подкрепям един проклет глупав

пияница? Харесван или нехаресван, може би дори — обичан! Защо ще постъпя така? За да подпомагам безсмисленото поведение? Разлагането? Покварата?

БРИК (*усмихвайки се*).

Разбирам.

БАЩАТА

Е, ако разбираш, ти си по-умен от мене, дявол да го вземе, защото аз не разбирам. Честно ти го казвам. Изобщо не можах да реша този въпрос и до ден-дневен не съм правил никакво завещание! — Е, слава богу, сега не трябва да го правя. Не се налага. Сега мога да почакам и да видя дали ти ще се вземеш в ръце или не.

БРИК

Правилно, татко.

БАЩАТА

Говориш така, защото мислиш, че се шегувам.

БРИК (*става*).

Не, сър, зная, че не се шегуваш.

БАЩАТА

И не се безпокоиш?

БРИК (*куца към вратата на балкона*).

Не, сър, не се безпокоя. Да погледаме ли сега фойерверките за рождения ти ден? И малко да ни подуха хладният вятър от реката? (*Той застава на вратата на балкона, докато нощното небе става розово, и зелено, и златно от проблясъци на светлини.*)

БАЩАТА

Почакай! — Брик... (*Неговият глас стихва. Внезапно има нещо боязливо, почти нежно в овладените му жестове.*) Недей... Нека този път да не бъде както при другите ни разговори... Винаги сме говорили със заобикалки — просто сме заобикаляли важните неща, поради

някаква глупава причина, не зная каква, винаги като че ли нещо е оставало недоизказано, нещо е било спестено, защото никой от нас не е бил достатъчно честен с — другия...

БРИК

Никога не съм те лъгал, татко.

БАЩАТА

А аз някога лъгал ли съм те?

БРИК

Не, сър...

БАЩАТА

Тогавя има поне двама души, които никога не са се лъгали.

БРИК

Но ние никога не сме разговаряли открито.

БАЩАТА

Можем сега.

БРИК

Татко, изглежда, че няма да има много за казване.

БАЩАТА

Ти каза, че пиеш, за да убиеш отвращението си от лъжата.

БРИК

Казах, за да ти посоча някаква причина.

БАЩАТА

Единствено алкохолът ли убива отвращението?

БРИК

Сега — да.

БАЩАТА

Но не някога, а?

БРИК

Не, когато бях още млад и вярващ. Пияницата е човек, който иска да забрави, че не е вече млад и вярващ.

БАЩАТА

Вярващ. В какво?

БРИК

Вярващ...

БАЩАТА

Вярващ в какво?

БРИК (*упорито уклончив*).

Вярващ...

БАЩАТА

Дявол да го вземе, не разбирам какво искаш да кажеш с това вярващ и мисля, че и ти не разбираш какво искаш да кажеш. Но ако спортът е все още в кръвта ти, стани пак спортен коментатор и...

БРИК

Да седя в стъклената кабинка и да наблюдавам игри, които не мога да играя? Да описвам това, което не мога да правя, а играчите го правят? Да експлоатирам жестоко отвращението и объркването им в състезания, за които мен не ме бива? Да смесвам кока с уиски, за да мога да издържам? В това вече няма смисъл, не помага — просто времето ме изпревари, татко — времето стигна първо...

БАЩАТА

Мисля, че извърташ.

БРИК

Познаваш ли много пияници?

БАЩАТА *(с лека, очарователна усмивка).*
Познавал съм достатъчно от тази порода.

БРИК

Някой от тях казвал ли ти е защо пие?

БАЩАТА

Ясно. Ти се измъкваш с разни думички — като „време“ и „отвращение от двуличието“... Глупости! Няма смисъл да използваш този език, това е 90 процента доказана глупост, и аз няма да се хвана.

БРИК

Трябваше да ти дам някаква причина, за да получа питие!

БАЩАТА

Ти започна да пиеш, когато приятелят ти Скипър умря. *(Мълчание за пет такта. После Брик прави рязко движение и достига патерицата си.)*

БРИК

За какво намекваш?

БАЩАТА

Нищо не намеквам. *(Тътрене и тропане от бързото куцане на Брик, който иска да се отдалечи от сериозното и тъжно внимание на баща си.)* Но Гупър и Меи предполагат, че има нещо не съвсем редно във вашето...

БРИК *(спира близко до авансцената, тъй както е с гръб към стената).*

„Нередно“. И?

БАЩАТА

Да, по-точно „ненормално“ — в твоето приятелство с...

БРИК

Те също предполагат, така ли? Аз мислех, че това е предположение на Меи.

(Безпристрастието на Брик е най-последно нарушено. Неговият пулс е ускорен; на челото му избива пот; дишането му става по-бързо и гласът му пресъхва. Темата, която те разискват (плахо и болезнено от страна на Бащата, жестоко и невъздържано от страна на Брик) е, че Скипър е умрял, за да се откаже от недопустимите отношения между тях. Фактът, че за някои хора те са съществували и е трябвало да бъдат отхвърлени, за да се пази репутацията в света, в който живеят, представлява същността на „двуличието“, което кара Брик да пие, за да убие отвращението си от него. Това може би е коренът на неговото падение. Или може би е само манифестацията на това, не дори най-съществената. Птицата, която аз се надявам да хвана в мрежата на тази пиеса, не е разрешението на частичен човешки психологически проблем.)

(Аз се опитвах да хвана истинската стойност на опита, извършен от група хора, за взаимодействие на живи човешки същества в буреносните облаци на обща криза. Този опит се помрачава, разколебава, унищожшава — яростно атакуван! Някаква тайнственост би трябвало да остане при разкриването на характерите в една пиеса, тъй както голям дял тайнственост винаги остава при разкриването на характера в живота, дори когато става дума за собствения характер. Това не освобождава писателят от неговия дълг да наблюдава и изследва ясно и дълбоко, но би трябвало да го насочи по-далече от „готовите“ заключения, от лесните дефиниции, от всичко, което прави една пиеса просто пиеса, а не част от истината за човешкия живот. Следващата сцена трябва да бъде играна с огромна концентрация, с най-голямата възможна пестеливост, но и с яснота за това, което не е казано.)

Кой друг предполага това, ти ли? Кой други мислят, че Скипър и аз бяхме...

БАЩАТА *(нежно).*

Е, чакай, чакай малко, сине! Аз също хайманувах, когато бях млад.

БРИК

Какво общо има това с...

БАЩАТА

Казах — „чакай“!... Аз скитах из страната, аз...

БРИК

Чие е това предположение, кой друг предполага това?

БАЩАТА

Спях по биваците на безработните и в лагерите край железопътните пътища, и в евтини бордеи по цялата страна...

БРИК

О, ти също мислиш така, ти ме наричаш свой син и... О! Може би затова настани Меги и мене в стаята, която е била на Джек Струу и Питър Очело, в която тази двойка стари сестрички спяха на двойно легло, където и двамата умряха!

БАЩАТА

Само не хвърляй камъни по... *(Внезапно пастор Тукър се появява на вратата на балкона, неговата глава е леко, игриво, идиотски наклонена с една професионална свещеническа усмивка; той изглежда искрен като кукувичия отговор на ловджийската свирка, живо възплъщение на божествената общоприета лъжа; Бащата леко се сепва от това абсолютно абсурдно, но навременно появяване.)* Какво търсиш, отче?

ПАСТОР ТУКЪР

Мъжката тоалетна, ха, ха! — хе, хе...

БАЩАТА *(с пресилена любезност).*

Върни се навън и върви към другия край на балкона, преподобни Тукър и използвай банята до моята спалня, ако не можеш да я намериш, питай къде е!

ПАСТОР ТУКЪР

Ах, благодаря! *(Той излиза с неодобрително хихикане.)*

БАЩАТА

Не може да се говори тук...

БРИК

Кучи си...

БАЩАТА (*оставяйки много недоизказано*).

Видял съм всичко и много неща разбрах, до 1910 година. А през тая година, господи; как скитах! Скочих от един забравен товарен вагон на половин миля оттука, там спях, в един вагон, който се намираще до машината за прочистване на памука — когато Джек Строу и Питър Очело ме прибраха. Направиха ме управител на този имот, който се разрасна и стана това, което е сега. — Когато Джек Строу умря — старият Питър Очело спря да яде, както правят някои кучета, когато господарят им умре, и също умря!

БРИК

Господи!

БАЩАТА

Аз само казвам, че разбирам такова...

БРИК (*невъздържано*).

Скипър е мъртъв, но аз не престанах да ям!

БАЩАТА

Не, но започна да пиеш. (*Брик се извива на патерицата си и хвърля чашата си през стаята с вик.*)

БРИК

И ти ли мислиш така?

БАЩАТА

Ш-ш-шт... (*Бягащи стъпки на балкона. Женски вик. Бащата отива към вратата.*)

Отивайте си! — Счупи се една чаша... (Брик е преобразен, както спокойна планина внезапно избухва във вулканични пламъци.)

БРИК

И ти ли мислиш така? И ти ли мислиш така? Ти мислиш, че аз и Скипър... сме прави, прави...

БАЩАТА

Почакай...

БРИК

Това, което ти...

БАЩАТА

... за малко!

БРИК

Ти мислиш, че ние сме прави мръсни неща, Скипър и...

БАЩАТА

Защо крещиш? Защо си...

БРИК

... аз? Това ли е, което мислиш за Скипър, това ли е...

БАЩАТА

... така възбуден? Не мисля нищо. Не зная нищо. Казах ти просто какво...

БРИК

Ти мислиш, че Скипър и аз бяхме мръсници?

БАЩАТА

Сега това е...

БРИК

... като Струу? Очело? Като тях...

БАЩАТА

Сега само...

БРИК

... сестрички? Хомосексуалисти? Това ли е, което ти...

БАЩАТА

Ш-ш-ш...

БРИК

... мислиш? *(Той загубва равновесие и се стоварва на колене, без да усеща болката. Сгрябчва леглото и се мъчи да се вдигне.)*

БАЩАТА

Господи! — Пфу... Хвани се за ръката ми!

БРИК

Не, не искам ръката ти...

БАЩАТА

Но аз искам твоята. Стани! *(Той го издига, обгърнал го с ръце внимателно и нежно.)* Изпотил си се! Задъхваш се, сякаш си се надбягвал с...

БРИК *(освобождавайки се от бащината подкрепа).*

Татко, ти ме порази... Порази ме... *(Той се извъръца от баща си.)* Как можеш да говориш така — небрежно за — нещо като това... Не знаеш ли как хората се отнасят към такива неща? Как се отворачават от това? Когато в колежа се разбра, за един от нашия клуб, на Скипър и моя, че е направил, че се опитал да направи неестествено нещо с... — Ние не само го заряхахме напълно! — Ние го изгонихме, казахме му да се маха от колежа и той се махна! Отиде в... *(Той спира задъхан.)*

БАЩАТА

Къде?

БРИК

Северна Африка, последното, което чух за него...

БАЩАТА

Е, аз пък бях на по-далечно място, току-що се върнах от другата страна на луната, от страната на мъртвите, сине, и не е лесно да бъда поразен от нещо тука. *(Той отива към авансцената и гледа към салона.)* Винаги, някак си, съм живял с много пространство около себе си, за да бъда смущаван от мислите на другите... Единственото нещо, по-важно от памука, което можеш да отгледаш на голямо място — е толерантността! — И аз я отглеждах! *(Той се обръща към Брик.)*

БРИК

Защо не може изключителното приятелство, едно истинско, дълбоко приятелство между двама мъже, да бъде уважавано като нещо чисто и прекрасно, без да бъде възприето като...

БАЩАТА

Защо да не може? Може, за бога...

БРИК

Ненормалност... *(В произнасянето на тази дума долавяме широко и вгълбено възприемане на общоприетото, на онова повече, което той е получил от света, като корона от лавров венец.)*

БАЩАТА

Казах на Меи и Гупър...

БРИК

Дяволите да ги вземат и Меи, и Гупър! Дяволите да ги вземат всички мръсни лъжи и лъжци! — Скипър и аз имахме нещо чисто и истинско между нас! — Имахме чисто приятелство през целия си живот, докато Меги не си вгълпи мисълта, за която и ти говориш. Нормално приятелство? Не. То беше нещо твърде рядко, за да бъде нормално, всяко истинско нещо между двама души е твърде рядко, за да бъде нормално. О, понякога той слагаше ръката си на рамото ми, или аз поставях моята на неговото... Вечер, когато бяхме на турне с

отбора и се настанявахме в хотелската стая, ние протягахме ръце през пътеката между двете легла и си пожелавахме лека нощ, да...

БАЩАТА

Брик, никой не мисли, че това е ненормално!

БРИК

Грешат, то беше ненормално! То беше чисто и истинско и това е ненормално. *(Двамата се гледат право в очите за момент. Напрежението намалява и те се извързват като че ли са уморени.)*

БАЩАТА

Да, — трудно е — да се разговаря...

БРИК

Вярно, тогава, нека да свършим...

БАЩАТА

Защо Скипър се провали? Защо ти се проваляш? *(Брик отново поглежда назад към баща си. Той вече е решил, без да осъзнава взетото решение, да му каже, че умира от рак. Единствено това би изравнило борбата между тях: едно недопустимо за съзнанието нещо, в отговор на друго.)*

БРИК (заплашително).

Добре. Ти го искаш, татко. Ние най-после трябва да си поговорим наистина откровено. Ти пожела това. Твърде късно е да спрем, и ще трябва да доведем разговора до край — ще разгледаме всичко. *(Той куца към барчето.)* Ъхъ. *(Той отваря кофичката за лед и взема сребърната щипка с леко възхищение от нейния студен блясък.)* Меги каза, че Скипър и аз сме отишли в професионалния футболен отбор, след като напуснахме колежа, защото сме се страхували, че нямаме друг начин да се издигнем... *(Той отива на авансцената с тътренето и тропането на куц човек с патерица. Както Маргарет прави, когато речта ѝ става „рецитаторска“ той се заглежда в къщата, съсредоточава вниманието си с пряк, неподвижен поглед — една сломена „трагически елегантна“ фигура, която казва толкова,*

колкото знае за „истината“.) Ние искахме да играем, да си подаваме — тези дълги — високи — пасове — които никой не можеше да пресече! Въздушната атака, която ни направи прочути! Използвахме тази въздушна атака цял един сезон, безпогрешно атакувахме във височина... Да, но... През онова лято, Меги ми се наложи, каза: сега или никога, и аз се ожених за нея...

БАЩАТА

Как беше Меги в леглото?

БРИК (кисело).

Великолепна! Най-великолепната! (*Бащата кима като че ли и той е мислил така.*) Тя пътува онази есен със „Звездите на юга“. О, тя направи голямо шоу от най-хубавия спорт на света. Носеше — носеше — висок калпак от меча кожа! Сако, така наричат палто от боядисана кожа на къртица в червено! — Скроено шантаво! Наемаше балните зали в хотела, за да празнуваме победите! Не ги отменяше даже когато — отборът се проваляше... Меги котката! Ха, ха! (*Бащата кима.*) Но Скипър се разболя от някаква треска, която го повтори и която лекарите не можаха да обяснят, а мене ме контузиа в гърба — оказа се някаква сянка на рентгеновата снимка — и дискова травма... Лежах на болничното легло и гледах нашите мачове по телевизията, видях Меги на скамейката до Скипър, когато той беше изведен за слаба игра и нарушения. Стресна ме начинът, по който тя държеше ръката му! Знаеш ли, мисля, че Меги винаги се е чувствувала някак изоставена, защото тя и аз никога не сме имали истинска близост, освен онази, която двама имат в леглото, което не е нещо повече от близостта на две котки, които се гонят по оградите. И така! Тя се зае през това време да обработва бедния тъп Скипър. Той беше слаб ученик в колежа, знаеш това, нали? Тя му напълни главата с мръсната лъжлива идея, че това, което сме ние, той и аз, било болестният случай на ония две сестрички, които са живели в тази стая, Джек Строу и Питър Очело! — Той, горкият Скипър, легна с Меги, за да докаже, че това не е истина и когато от това нищо не излезе, помислил, че е истина! — Скипър се пречупи като гнила пръчка — пропи се — и умря съвсем неочаквано... — Сега доволен ли си? (*Бащата слуша тази история като отделя същественото от несъщественото. Сега той поглежда сина си.*)

БАЩАТА

Ти доволен ли си?

БРИК

От какво?

БАЩАТА

От тази половинчата история!

БРИК

Какво ѝ е половинчатото?

БАЩАТА

Нещо липсва. Какво пропусна? *(Телефонът е започнал да звъни в хола. Като че ли това му напомня нещо, Брик се обръща към звука и казва.)*

БРИК

Да! Пропуснах телефонния разговор със Скипър, когато той се обади от някакъв град, направи ми едно пиянско признание и аз му затворих телефона! За последен път в живота си разговаряхме... *(Телефонният звън спира, тъй като някой в хола отговаря по телефона с тих неясен глас.)*

БАЩАТА

Ти затвори телефона?

БРИК

Затворих го! Господи!...

БАЩАТА

Така или иначе — сега ние сме по следите на лъжата, от която се отвращаваш и заради която се напиваш, за да убиеш отвращението си от нея. Ти стоварваш отговорността на друг. Това отвращение от двуличието е отвращение от самия себе си. Ти — ти си изкопал гроб на

своя приятел и си го бутнал вътре! Преди да погледнеш заедно с него истината в очите!

БРИК

Неговата истина, не моята!

БАЩАТА

Неговата истина, добре! Но ти не си могъл да срещнеш заедно с него истината!

БРИК

Кой може да срещне истината? Ти можеш ли?

БАЩАТА

Е, не започвай отново да извърташ, момчето ми!

БРИК

Какво ще кажеш за поздравленията за рождения ден, за тези много, много щастливи години, когато всеки, освен тебе, знае, че няма да има никакви години! *(Който и да е отговорил на телефона, оттам се чува само висок, писклив смях; гласът става доловим, той казва: „Не, не, погрешно сте разбрали! Точно обратното! Вие луд ли сте?“ Брик изведнъж спира дъха си като разбира, че е направил ужасно разкритие. Той куца няколко крачки, после замръзва и без да гледа баща си казва.)* Хайде, хайде да излезем вън, и... *(Бащата внезапно тръгва срещу него и сграбчва дръжката на патерицата му като че ли тя е оръжие, за което са се били кой да го притежава.)*

БАЩАТА

Не! Няма да излизаме! Какво започна да казваш?

БРИК

Не си спомням.

БАЩАТА

„За много години, когато знаят, че няма да има никакви“?

БРИК

О, по дяволите, татко, остави това. Хайде да излезем на балкона и да погледаме фойерверките за рождения ти ден...

БАЩАТА

Първо, завърши това, което каза, преди да спреш. „За много години, когато знаят, че няма да има никакви“... — Това ли каза?

БРИК

Виж. Мога да вървя и без патерица, ако трябва, но много по-добре ще бъде за мебелите и стъклариите, ако не се блъскам из тях като Тарзан от...

БАЩАТА

Завърши каквото каза! *(Зад него на небето се появяват зловещи зелени блясъци.)*

БРИК *(като смуче лед от чашата си, речта му става хриплива).*

Остави имота на Гупър и Меи и на техните еднакви маймунки. Аз искам само...

БАЩАТА

„Остави имота“ ли каза?

БРИК

Всичките 28 хиляди акра, най-плодородната земя от тази страна на долината.

БАЩАТА

Кой казва, че ще „оставя имота“ на Гупър или на някой друг? Това е моят 65-ти рожден ден! Имам още 15 или 20 години живот! Аз ще те надживея! Ще те погребат и ще платят ковчег за теб!

БРИК

Сигурно. За много години. Сега да излезем и да погледаме фойерверките, хайде, ела...

БАЩАТА

Лъжеха ли те, лъжеха ли? За съобщението от — клиниката?
Откриха ли, откриха ли нещо? — Рак. Може би?

БРИК

Двуличието е системата, в която живеем — алкохолът е единственият изход, смъртта — другият... *(Той взема патерицата си от отпуснатата ръка на баща си и излиза на балкона, оставяйки вратата отворена.)*

(Чува се песен: „Взemi бала памук“.)

МЕИ *(появява се на вратата).*

О, татко, полските работници пеят за тебе...

БАЩАТА *(вика дрезгаво).*

Брик! Брик!

МЕИ

Той пие вѐн, татко...

БАЩАТА

Брик!

(Меи се оттегля по-далече от яростта в неговия глас. Децата викат Брик с тон, пародиращ стария. Неговото лице се набръчква като разбита жълта мазилка, готова да се разпадне на прах. На небето има светлина. Брик се връща през вратата бавно, тъжно, доста трезво.)

БРИК

Съжалявам, татко. Главата ми съвсем е затъпяла и ми е трудно да разбера как някой може да го е грижа дали е живял или умрял, или умира, или да се вълнува, за каквото и да е, освен за това дали е останал, или не алкохол в бутилката. И така, аз казах каквото казах, без да мисля. В някои отношения аз не съм по-добър от другите, аз съм дори по-лош, защото съм по-малко жив. Може би това, че те са живи,

ги кара да лъжат, а това, че аз съм почти мъртъв, ме прави някак случайно правдив! — Не зная, но — така или иначе, ние бяхме приятели... А приятелите си казват истината в очите... *(Пауза.)* Ти ми я каза! И аз ти я казах! *(В стаята се втурва дете, сграбчва пълна шепя фишеци и отново избягва.)*

ДЕТЕТО *(пищи).*

Бум, бум, бум, бум, бум, бум, бум, бум!

БАЩАТА *(бавно и страстно).*

Господи, — проклети да са всички лъжливи синове на лъжливи кучки!

(Той се изправя най-после и прекосява към вътрешната врата. На вратата се обръща и поглежда назад, като че ли има някакъв отчаян въпрос, който не може да изкаже с думи. После инстинктивно поклаща глава и казва с пресипнал глас.) Да, всички лъжци, всички лъжливи умиращи лъжци! *(Той го казва бавно, бавно, с яростно отвращение. Продължава навън.)* — Лъжливи! Умиращи! Лъжци!

(Гласът му затихва. Чува се звук от пляскането на дете. То се втурва с ужасяващ крясък през стаята и излиза през вратата за хола. Брик остава неподвижен, докато светлините загасват и завесата пада.)

ЗАВЕСА

ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

Третото действие е дадено според варианта на „Мароско театър“, Ню Йорк, постановка на Елиа Казан. Бащата се вижда да излиза както в края на второ действие.

БАЩАТА *(вика, докато излиза на балкона).*

Всички — лъжливи — умиращи — лъжци! Лъжци! *(След като той си е отишъл, Маргарет влиза от балкона в стаята и се отправя към Брик.)*

МАРГАРЕТ

Брик, какво стана, за бога?

(Дикси и Трикси изтичват през стаята от хола към балкона, като размахват капсулни пистолети, стрелят и крещат: „Бум! Бум! Бум!“ Меи се явява от предната врата на балкона и връща децата обратно през задната балконска врата. В същия момент Гупър, пастор Тукър и д-р Боу влизат в хола.)

МЕИ

Дикси! Престани! Гупър, моля ти се, сложи децата да си легнат! Веднага!

(Гупър и пастор Тукър минават през балкона, д-р Боу стои близко до вратата на хола. Пастор Тукър отива при Меи, в предната част на балкона, точно зад вратите.)

ГУПЪР *(прибира децата).*

Меи, виждала ли си мама?

МЕИ

Не.

(Дикси и Трикси изчезват през хола.)

ПАСТОР ТУКЪР (*към Меи*).

Тези деца са пълни с енергия. Мисля, че трябва да си тръгнавам.
(*Маргарет се обръща, за да наблюдава и слуша.*)

МЕИ

Не още, отче. Знаете, че се отнасяме към вас като към член от семейството. Вие сте от нашите най-близки и най-скъпи, така че точно сега трябва да бъдете с нас, когато д-р Боу каже на старата истината за съобщението от клиниката. (*Вика през вратата.*) Брик, татко легна ли си? (*Гупър е излязъл в началото на разговора между Меи и пастор Тукър.*)

МАРГАРЕТ (*отговаря на Меи*).

Да, легна си. (Към Брик.) Защо татко викаше „лъжци“?

ГУПЪР (*отвън*).

Меи! (*Меи излиза. Пастор Тукър се измъква през балкона.*)

БРИК

Аз не излъгах татко. Не съм лъгал никого, никого, освен себе си; лъгал съм само себе си. Дойде времето да ме настаните в Рейнбоу Хил, настанете ме в Рейнбоу Хил, Меги, аз трябва да отида там.

МАРГАРЕТ

Само през трупа ми. (*Брик тръгва. Тя го хваща.*) Къде отиваш?
(*Меи влиза от балкона, отива към пастор Тукър, който идва да я срещне.*)

БРИК

Навън, да взема малко въздух, имам нужда от въздух.

ГУПЪР (*влиза, към Меи на балкона*).

Къде е старата лейди?

МЕИ

Не можа ли да я намериш, Гупър? (*Пастор Тукър излиза.*)

ГУПЪР (*отива към доктора*).
Тя иска да избегне този разговор.

МЕИ
Сигурно усеща нещо.

ГУПЪР (*вика отвън*).
Суки! Намери старата и й кажи, че д-р Боу и пасторът искат да си вървят...

МЕИ
Гледай татко да не те чуе! (*Води д-р Боу на балкона.*)

ПАСТОР ТУКЪР (*отвън, вика*).
Стара майко!

СУКИ и ДЕЙЗИ (*бягат по ливадата, викат*).
Г-жа Айда! Г-жа Айда! (*Излизат.*)

ГУПЪР (*вика отвън, към горния балкон*).
Лейси, потърси мама на долния етаж!

МАРГАРЕТ
Брик, те искат да кажат истината на старата и тя ще има нужда от тебе!

(Пастор Тукър се появява на ливадата.)

Д-Р БОУ (*към Меи, на балкона*).
Изглежда ще бъде болезнено.

МЕИ
Болезнените неща невинаги могат да се избягват.

Д-Р БОУ

И аз съм забелязал това.

ПАСТОР ТУКЪР *(на ливадата, посочва).*

Виждам старата!

(Забързва и отново се появява в хола.)

ГУПЪР *(бърза, в хола).*

Тя е заобиколила балкона към стаята на бащата. Мамо! *(Отвън.)*
Мамо! Ела тук!

МЕИ *(вика).*

Шт, Гупър! Не крещи, иди при нея!

(Гупър и пастор Тукър влизат в хола. Майката идва, носи чаша мляко. Тя минава покрай д-р Боу и Меи на балкона. Д-р Боу се извързва.)

МАЙКАТА

Ето ме! Какво искате от мене?

ГУПЪР *(тръгва към нея).*

Мамо, казах ти, че трябва да водим този разговор.

МАЙКАТА

Какъв разговор? Видях, че стаята на баща ти свети и му занесох чаша мляко, а той тръшна вратата под носа ми. *(Влиза в стаята.)*
Когато двама стари хора са били толкова дълго заедно, колкото аз и баща ти, те, те стават раздразнителни един към друг, просто от твърде голяма — привързаност! Не е ли така?

МАРГАРЕТ *(отива към нея, прегръща я).*

Да, разбира се, така е.

(Брик тръгва през хола да излезе, вижда Гупър и пастор Тукър, че влизат, минава накуцвайки покрай тях и продължава към балкона.)

МАЙКАТА

Баща ти беше изморен. Той обича семейството си. Обича всички да са около него, но сега е преуморен и нервен. Не беше на себе си тази вечер. Брик. (*Отива към Брик, Брик я задминава по пътя си навън.*) Той не беше на себе си, беше много възбуден.

ПАСТОР ТУКЪР

Той е забележителен...

МАЙКАТА

Да! Забележителен човек. (*Обръща се, отива към бара, оставя чашата мляко.*) Видяхте ли колко храна изяде тая вечер? О, той ядеше като ястреб!

ГУПЪР

Надявам се, че няма да съжалява за това.

МАЙКАТА (*обръща се към Гупър*).

Какво?... Той изяде едно огромно парче селски хляб с меласа! Два пъти си сипа хмелна каша!

МАРГАРЕТ (*към Майката*).

Татко обича хмел на каша. Тази вечер трапезата беше с наистина народни ястия.

МАЙКАТА

Да, той ги обожава! И захаросани гулии!... Сине! (*Отива към балконската врата, гледа навън към Брик.*) С храната, която баща ти изяде на масата, можеше да се натъпче и селянин.

ГУПЪР

Надявам се, че няма да плаща за това по-късно.

МАЙКАТА (*обръща се*).

Какво искаш да кажеш, Гупър?

МЕИ

Каза, че се надява татко да не страда тази нощ.

МАЙКАТА (*обръща се*).

Какво искаш да кажеш, го, Гупър го каза, каза! Защо баща ти трябва да страда, когато просто задоволява своя нормален апетит? Всичко у него е в ред, освен нервите; здрав е като камък! Сега той знае, че е здрав и затова яде толкова много. Голям товар се свали от него, като разбра, че не е обречен... Той мислеше — че е обречен — (*Тя се вълнува. Маргарет я прегръща.*)

ГУПЪР (*избутва Меи напред.*)

Меи!

(*Меи изтичва. Маргарет и Меи помагат на Майката да седне на плетения стол. Тя сяда.*)

МАРГАРЕТ

Господ да благослови душата му.

МАЙКАТА

Да — да благослови Сърцето му.

БРИК (*на балкона, гледайки напред*).

Здравей, Луна, завиждам ти, студена куча рожбо.

МАЙКАТА

Искам Брик!

МАРГАРЕТ

Той излезе да подиша малко чист въздух.

МАЙКАТА

Миличка! Искам Брик!

МЕИ

Доведи братчето, за да можем да поговорим.

(Маргарет става, отива при Брик на балкона.)

БРИК *(на луната).*

Аз ти завиждам — завиждам ти, студена куча рожбо.

МАРГАРЕТ

Брик, миличък, какво правиш тук?

БРИК

Възхищавам се, и правя комплименти на човека, изобразен на луната.

(Мей отива при д-р Боу. Пастор Тукър и Гупър отиват в ъгъла, гледайки към Майката.)

МАРГАРЕТ *(към Брик).*

Влез, миличък, те се готвят да кажат на старата истината.

БРИК

Не мога да присъствувам.

МЕИ

Д-р Боу, мислите ли, че инжекциите В12 са наистина толкова полезни? *(Влиза в стаята.)*

Д-Р БОУ

Според мен, е все едно дали ще използвате тези инжекции или което и да е друго средство.

МАРГАРЕТ *(на Брик).*

Майка ти има нужда от тебе!

БРИК

Не мога да бъда свидетел на тази сцена.

МАЙКАТА

Какво лошо се е случило? Всички сте с такива тъжни лица! Стойте, чакате, сякаш някаква бомба ще избухне.

ГУПЪР

Чакаме Брик и Меги да влязат, за да поговорим.

МАРГАРЕТ *(към Брик).*

Братчето и Меи кроят някакъв номер и ако не влезеш да помогнеш на старата, знаеш ли какво ще направя?

МАЙКАТА

Разговор. Тайни! Тайни! *(Гледа навън.)* Брик!...

МАРГАРЕТ *(отговаря на повикването на Майката).*

Идваме, мамо! *(Към Брик.)* Ще взема всички бутилки от къщата и ще ги хвърля през дигата в реката.

МАЙКАТА

Преди тук никога не е имало такава атмосфера.

МЕИ *(сяда при Майката).*

Преди какво, мамо?

МАЙКАТА

Преди този случай. Какво правят Брик и Меги навън?

ГУПЪР

Изглежда — поредната им караница. *(Брик отива към предната част на сцената, Меги — към портала. Пастор Тукър се приближава към д-р Боу.)*

МАЙКАТА *(взема таблетки от кутийка, окачена на верижка за китката на ръката ѝ.)*

Дай ми малко вода да глътна тази таблетка. Миризмата от фойерверките ми е противна. *(Меи отива до барчето и налива чаша вода.)*

БРИК (*към Меги*).

Ти си истинска котка, нали?

МАРГАРЕТ

Прав си, такава съм!

МАЙКАТА

Гупър, моля те, отвори вратата на хола да влезе малко въздух. Тук е задушно. (*Гупър тръгва, но е възпрян от Меи, която носи чашата с вода. Гупър отива при мъжете.*)

МЕИ (*при Майката, сяда*).

Мамо, мисля, че трябва да държим вратата затворена, докато свършим разговора.

МАЙКАТА

Става ми лошо! (*Пие вода. Изпива таблетката.*)

МЕИ

Татко не трябва да чуе и дума от нашия разговор.

МАЙКАТА (*подава чашата на Меи*).

Какво има да разговаряме? Меги! Брик! В къщата на стария Полит, няма да бъде казано нищо, което той да не може да чуе, ако иска да го чуе! (*Меи става, отива до бара, оставя чашата, присъединява се към Гупър и двамата мъже.*)

БРИК

Колко време ще стоиш зад мене, Меги?

МАРГАРЕТ

Винаги, ако е необходимо. (*Брик отива към вратата на балкона.*)

МАЙКАТА

Брик!

(Меи става, поглежда навън, сяда.)

ГУПЪР

Това момче пропадна — просто пропадна.

Д-Р БОУ

Знаете ли, в мое време лекуваха алкохолиците по метода на Кели.

МАЙКАТА

Така ли?

Д-Р БОУ

А сега има таблетки, които убиват вкуса към алкохола.

ГУПЪР *(обръща се към д-р Боу).*

Антиколови таблетки. Нали?

МАЙКАТА

Брик не трябва да взема нищо. Момчето само е разстроено от смъртта на Скипър. Знаете как умря горкият Скипър. Сложили му голяма, голяма доза натриев амитал вкъщи, после повикали линейката, в болницата му сложили още една голяма доза, но алкохолът в организма му бил отдавна, от месеци и се оказал много за сърцето му и то спряло! Страхувам се от инжекциите! Повече се плаша от инжекциите, отколкото от ножа... *(Брик е влязъл в стаята зад плетения стол. Той поставя ръката си на главата на майка си.)*

МАЙКАТА

О! Брик! Моето безценно момче! *(Д-р Боу отива до бара и слага чашата си.)*

БРИК

Възползуй се, Гупър!

МЕИ *(става).*

Какво?

БРИК

Гупър знае какво. Възползувай се, Гупър!

(Мей се обръща към Гупър. Д-р Боу отива при пастор Тукър. Маргарет сега влиза в стаята, остава зад плетения стол.)

МАЙКАТА (към Брик).

Ти просто ми разбиваш сърцето.

БРИК (при бара).

Съжалявам... Някой друг иска ли?

МАЙКАТА

Брик, седни до мама и дръж ръката й докато разговаряме.

БРИК

Ти седни, Меги. Аз съм неспокоен инвалид. Трябва да се подпирам на патерицата.

(Мей сяда до Майката, Гупър се разполага на канапето с лице към майка си, пастор Тукър приближава, д-р Боу запалва лула. Маргарет извързва лице.)

МАЙКАТА

Защо всички ме заобикаляте така? Защо ме гледате и си правите знаци? *(Брик, куцайки, излиза през вратата на хола и отива на балкона.)* Няма нужда никой да ми държи ръката. Вие луди ли сте? Откога баща ви или аз се нуждаем от вашата помощ? *(Пастор Тукър отива по-назад от плетения стол.)*

МЕИ

Мамо, успокой се.

МАЙКАТА

Ти се успокой, мила! Как мога да се успокоя, когато всички сте ме зяпнали сякаш кърви текат по лицето ми? За какво е всичко това. А-а? За какво?

ГУПЪР

Д-р Боу. *(Меи се изправя.)* Седни, Меи. *(Меи сядва.)* Мама иска да знае цялата истина за съобщението, което получихме днес от Окснеровата клиника! *(Д-р Боу закопчава копчетата на сакото си.)*

МАЙКАТА

Има ли нещо, нещо, което не зная?

Д-Р БОУ

Да, — добре...

МАЙКАТА *(става).*

Аз — искам да — зная-я! *(Отива към д-р Боу.)* Някой лъже! Искам да зная! *(Меи, Гупър, пастор Тукър я заобикалят.)*

МЕИ

Седни, мамо, седни на канапето!

МАРГАРЕТ

Брик! Брик!

МАЙКАТА

Какво има, какво? *(Тя отвежда д-р Боу към ъгъла. Другите ги следват обграждайки я.)*

Д-Р БОУ

В моята практика никога не съм виждал по-пълни изследвания от тези, които старият Полит направи в Окснеровата клиника.

ГУПЪР

Окснеровата клиника е една от най-добрите в цялата страна.

МЕИ

Тя е най-добрата — няма никакво съмнение!

Д-Р БОУ

Трябва да кажа, че те бяха сигурни 99,9 процента още преди да започнат.

МАЙКАТА

Сигурни в какво, сигурни в какво, сигурни в какво — какво?

МЕИ

Сега мамо, бъди храбра!

БРИК *(на балкона, закрива уши, пее).*

„Със светлината, със светлината от сребърната луна!“

ГУПЪР *(откъсва се от групата, вика навън на Брик).*

Млъкни, Брик! *(Връща се.)*

БРИК

Извинявай... *(Продължава да пее.)*

Д-Р БОУ

И така, стара майко, те взеха парченце от тумора, изследваха тъканта и...

МАЙКАТА

Тумор? Ти каза на стария...

Д-Р БОУ

Е, почакай...

МАЙКАТА

Ти каза на мене и на стария, че няма нищо лошо, а сега?

МЕИ

Мамо, те винаги...

ГУПЪР

Моля те, остави доктор Боу да говори.

МАЙКАТА

Леко спазматично състояние на...

ПАСТОР ТУКЪР (*през цялото време*).

Шш! Шш!

(Майката напуска ъгъла, те я следват.)

Д-Р БОУ

Да, така казахме на стария. Но след това изследвахме малкото парченце тъкан в лабораторията и, за съжаление, оказа се, както очаквахме... Злокачествен тумор. *(Пауза.)*

МАЙКАТА

Рак! Рак!

МЕИ

Хайде, хайде, мамо...

ГУПЪР

Ти трябваше да знаеш, мамо, мамо.

МАЙКАТА

Защо не го изрязаха? Защо? Защо?

Д-Р БОУ

Разпространил се е твърде много, стара майко, много органи са засегнати.

МЕИ

Мамо, засегнат е черният дроб, и двата бъбрека. Преминал е срокът, в който...

ГУПЪР

В който можеше да се оперира. *(Майката хълца.)*

ПАСТОР ТУКЪР

Шш... Шш... Шш...

Д-Р БОУ

Да, операцията с нищо няма да помогне.

МЕИ

Ето защо той пожълтя!

(Брик престава да пее.)

МАЙКАТА *(блъска Меи).*

Махни се от мене, махни се, Меи. Искам Брик! Къде е Брик?
Къде е моят единствен син?

МЕИ *(прави стъпка след нея).*

Мамо! „Единствен син“ ли каза?

ГУПЪР *(следвайки Майката).*

Аз какъв съм тогава?

МЕИ

Един трезв, почтен мъж с пет чудесни деца — с шест!

МАЙКАТА

Искам Брик! Брик! Брик!

МАРГАРЕТ *(пристъпва към Майката).*

Мамо, нека аз да ти кажа.

МАЙКАТА *(бута я настрана).*

Не, не, остави ме, ти не си моя кръв! *(Тя отива към балкона.)*

ГУПЪР *(отива към нея на балкона).*

Мамо! Аз съм твой син! Чуй ме!

МЕИ

Гупър е твой син, мамо, той ти е първороден син!

МАЙКАТА

Гупър никога не е обичал баща си!

МЕИ

Това не е истина.

ПАСТОР ТУКЪР

При това положение по-добре е да си отида. Лека ноц, лека ноц на всички и господ да закриля всички в този дом. *(Излиза през хола.)*

Д-Р БОУ

Е, стара майко...

МАЙКАТА *(облягайки се на Гупър).*

Това е грешка, сигурна съм, че това е само един лош сън.

Д-Р БОУ

Ще трябва да облекчавам състоянието на стария, доколкото е възможно.

МАЙКАТА

Да, само лош сън, това е сън, просто ужасен сън.

ГУПЪР

Според мен, татко има някакви болки, но няма да признае, че ги има.

МАЙКАТА

Просто сън, лош сън.

Д-Р БОУ

Така постъпват повечето от болните. Мислят, че като не казват за болките си, могат някак си да избегнат истината. *(Брик е на балкона. Маргарет го наблюдава от вратата.)*

ГУПЪР

Да, те ги крият, наистина.

МЕИ

Гупър и аз мислим...

ГУПЪР

Мълчи, Меи!... Мамо, татко трябва да почне да получава морфин.

МАЙКАТА (*измъква се от Гупър*).

Никой няма да дава на баща ти морфин!

Д-Р БОУ

Е, стара майко, когато болките започнат, те са много силни, и старият ще има нужда от инжекции, за да ги понася.

МАЙКАТА (*отива при д-р Боу*).

Казвам ти, никой няма да му дава морфин!

МЕИ

Мамо, ти не искаш татко да страда, нали? Зная, че ти...

Д-Р БОУ (*отива към бара*).

Все пак, оставам това нещо тука. (*Оставя пакет с морфин и други неща на бара.*)

Ако има внезапна атака — да ви бъде под ръка. (*Майката отива на бара.*)

МЕИ (*отива при д-р Боу*).

Аз зная как се правят такива инжекции.

МАЙКАТА

Никой няма да дава на баща ти морфин.

ГУПЪР

Меи завърши сестрински курс през войната.

МАРГАРЕТ

Струва ми се, че татко не би искал Меи да му прави морфинови инжекции.

МЕИ (*към Маргарет*).

Мислиш, че би искал ти да ги правиш?

Д-Р БОУ

Е...

ГУПЪР

Е, д-р Боу ще...

Д-Р БОУ

Да, трябва да тръгвам. Горے главата, стара майко. (*Отива към хола.*)

ГУПЪР (*докато заедно с Меи следват доктора в хола*).

Тя ще се държи, нали, мамо? (*Излизат.*) Докторе, ние оценяваме много високо всичко, което направихте. И ще ви кажа, много сме ви задължени...

МАЙКАТА

Маргарет!

МАРГАРЕТ (*посреща я*).

Тук, съм, мамо.

МАЙКАТА

Маргарет, сега ти трябва да се съюзиш с мене и стария, за да измъкнем Брик...

ГУПЪР (*отвън, връщайки се с Меи*).

Докторът е виждал много такива случаи, но това не му попречи да бъде особено деликатен.

МАЙКАТА

Защото, ако Брик не се вземе в ръце и не поеме управлението тук, това ще разбие сърцето на баща ви.

МЕИ (*подслушала е*).

Да поеме какво, мамо?

МАЙКАТА (*сяда на плетения стол, Маргарет стои по-назад*).

Имота.

ГУПЪР

Мамо, ти преживя голям шок.

МЕИ (*отива с Гупър към нея*).

Да, всички преживяхме шок, но...

ГУПЪР

Нека бъдем реалисти...

МЕИ

Татко никога няма да бъде толкова глупав, за да...

ГУПЪР

... да остави имота в ръцете на безотговорен човек!

МАЙКАТА

Той няма да остави имота в ръцете на никого! Той няма намерение да умира! Искам да проумеете това, всички!

МЕИ

Мамичко, мамо, ние също имаме надежда и като тебе сме оптимисти за бъдещето на татко и вярваме, че бог ще чуе молитвите ни — но независимо от това има някои неща, които трябва да се обсъдят и да се огледат, защото иначе...

ГУПЪР

Меи, бъди така добра и ми донеси куфарчето от нашата стая.

МЕИ

Да, мили. *(Става, излиза през хола.)*

МАРГАРЕТ *(отива към Брик на балкона).*

Чуваш ли ги оттам! *(Връща се обратно.)*

ГУПЪР *(обляга се на майка си).*

Мамо, това, което каза преди малко не е истина, знаеш много добре. Аз винаги съм обичал татко по свой собствен начин. Никога не съм парадирал с това. Зная, че и татко винаги ме е обичал по този начин. *(Маргарет изчезва на балкона. Меи се връща с куфарчето.)*

МЕИ

Ето ти куфарчето Гупър, миличък. *(Подава му го.)*

ГУПЪР *(подава обратно куфарчето на Меи).*

Благодаря. Разбира се, моите отношения с татко са по-различни от отношенията на Брик.

МЕИ

Ти си осем години по-голям от Брик и винаги е трябвало да носиш по-голямата отговорност. Той никога не е носил нищо друго, освен футболната топка, или уискито със сода.

ГУПЪР

Меи, ще ме оставиш ли да говоря, моля те!

МЕИ

Да, миличък.

ГУПЪР

Да се ръководи плантация от 28 хиляди акра, толкова огромно нещо.

МЕИ

Почти без чужда помощ.

МАЙКАТА

Ти никога не си управлявал имота, братче, защо говориш така, като че ли баща ти е умрял и е в гроба, и ти трябва да управляваш? Ти само помагаше в някои дребни работи, а в същото време си беше адвокат в Мемфис.

МЕИ

О, мамичко! Мамичко! Нека бъдем честни! Гупър даваше мило и драго да се грижи за имота през последните пет години, откак здравето на татко се разклати. Гупър не е говорил за това, той никога не го е смятал за задължение, просто го правеше. А какво правеше Брик. Живееше със старата си слава от колежа! *(Гупър докосва крака на Меи, за да я спре. Маргарет изчезва на балкона.)*

ГУПЪР

Беше само един професионален футболист! На 27 години!

МАРГАРЕТ *(внезапно се появява на вратата).*

За кого говориш? За Брик? Футболист? Той не е футболист, много добре ти е известно! Брик е спортен коментатор в телевизията, при това един от най-прочутите!

МЕИ

Аз говоря за това, което беше той!

МАРГАРЕТ *(от по-близката врата на балкона).*

Искам да престанеш да говориш за моя съпруг!

ГУПЪР *(отива към Маргарет).*

Слушай, Маргарет, аз имам право да говоря за моя собствен брат с членовете на моето собствено семейство, което не включва тебе. *(Посочва я с пръст, тя плясва ръката му.)* Защо не продължиш да пиеш навън с Брик?

МАРГАРЕТ

Никога не съм виждала такава злоба срещу роден брат.

ГУПЪР

А какво ще кажеш за неговата към мене? Защо той не може дори да стои в една стая с мене?

БРИК *(от балкона).*

Това е истина!

МАРГАРЕТ

Това е една преднамерена клеветническа кампания, породена от най-отвратителното и най-мръсното нещо на света, и аз знам какво е то! Алчност, алчност, лакомия, лакомия!

МАЙКАТА

О, ще започна да крещя! Ще закрещя моментално, ако не престанете! Маргарет, дете мое, ела тук, седни до мама.

МАРГАРЕТ *(отива до Майката).*

Скъпа майчице. *(Гупър отива до бара.)*

МЕИ

Колко прекрасна, колко вълнуваща е тази проява на преданост! А знаеш ли защо тя е бездетна? Бездетна е защото този едър, красив атлет, нейният съпруг, не иска да спи с нея, ето защо! *(Гледа Гупър.)*

ГУПЪР

Ти просто не ме оставяш да говоря както трябва да се говори, нали? Добре... *(Отива към плетения стол.)* Пет пари не давам дали татко ме обича или не, дали някога ме е обичал или не, дали някога ще ме обича или не! Само апелирам за обикновено благоприличие и честна игра! Казвам ти истината... *(Отива през по-близката врата към Брик на балкона.)* Аз негодувах от татковото пристрастие към тебе, Брик, още от проклетия ден, в който ти се роди, момчето ми, и от начина, по който се отнасяха към мен, като че ли бях годен само да плюят отгоре ми, а понякога дори недостатъчно годен и за това. *(Връща се в стаята.)* Татко умира от рак, ракът го е обхванал целия,

атакувал е всички важни за живота органи, включително бъбреците, и сега той ще си отиде от уремия, знаете какво е уремията, това е отравянето на целия организъм, когато отделителната система не успява да отстрани от тялото отровите.

МАРГАРЕТ

Отрови, отрови, отровни мисли и думи! В сърцата и ума! Това е отрова.

ГУПЪР

Аз искам честна сделка и, за бога, надявам се да я сключа. Но ако не успея, и ако се правят зад гърба ми някакви трикове, мога да ви кажа, че не съм случаен адвокат! *(Отива към по-близката балконска врата, в кулминация.)* Зная как да защитя собствените си интереси! *(Тътнеж от далечна гръмотевица.)*

БРИК *(влизайки в стаята).*

Ще има буря!

ГУПЪР

О, идваш малко късно!

МЕИ *(отива към бара.)*

Героят и победителят дойде!

ГУПЪР *(отива до бара, след Брик, като имитира неговото куцане).*

Легендарният Брик Полит! Помните ли го? Кой може да го забрави?

МЕИ

Изглежда като че ли е бил тежко контузен в играта!

ГУПЪР

Да, страхувам се, че ще трябва да топлиш скамейките на „Захарния стадион“ тази година, Брик! Или беше „Розовият стадион“,

където ти се прочу? *(Отново тътен от гръмотевици, звук на надигащ се вятър.)*

МЕИ *(на Брик, който е до бара).*

Пуншовият стадион, скъпи. Като пунш в кристална купа!

ГУПЪР

Вярно! Аз винаги ги бъркам!

(Потупва Брик отзад.)

МАРГАРЕТ *(втурва се към Гупър, блъска го).*

Престани! Престани!

(Гръмотевици. Мен отива срещу Маргарет, удря я е юмруци. Гупър ги разтървава. Лейси и Суки бягат през ливадата с мушамата.)

СУКИ *(отвън).*

Буря! Започна буря! Буря! Буря!

ЛЕЙСИ *(бягайки).*

Брайти, затвори капаците!

ГУПЪР *(отива на балкона, вика след Лейси).*

Лейси, моля те, сложи покривката на кадилака ми!

ЛЕЙСИ *(отвън).*

Да, сър, г-н Полит!

ГУПЪР *(отива към Майката).*

Мамо, знаеш, че трябва да се върна в Мемфис рано сутринта, за да защитавам в съда Паркеровите имоти. *(Меи подрежда книжката, които е извадила от куфарчето.)*

МАЙКАТА

Така ли, Гупър?

МЕИ

Да.

ГУПЪР

Ето защо съм принуден да — да поставя проблема, който...

МЕИ

Който е много важен и не може да се отложи!

ГУПЪР

Ако Брик беше трезвен, той също трябваше да се запознае с това. Мисля, че трябва да присъствува, когато предлагам този план.

МАРГАРЕТ

Брик присъствува, ние присъствуваме!

ГУПЪР

Добре. Ще ви дам схемата, която моят колега Том Булит и аз направихме — за един вид — фиктивно — попечителство!

МАРГАРЕТ

О, ето какво било! Ти ще бъдеш главният и ще раздаваш милостиня, така ли?

ГУПЪР

Направихме я, след като получихме медицинското заключение за татко от Окснеровата клиника. Направихме я, искам да кажа, съставихме този — фиктивен — план със съвета и помощта на председателя на съвета на директорите на „Плантас банк“ и „Гръст Компани“ в Мемфис, Белоус, човекът, който се занимава с имотите на всички известни фамилии в Западен Тенеси и Делтата.

МАЙКАТА

Гупър?...

ГУПЪР (*отива до нея*).

Това не е — не е нещо завършено, или нещо решено, това е просто една предварителна схема. Но дава — основата — идеята — възможността за реален план! *(Той размахва листата, които Меи му е пъхнала в ръката.)*

МАРГАРЕТ

Да, обзалагам се, че това е истински план! *(Гръмотевично ехтене. Интериорната светлина отслабва.)*

МЕИ

Това е план, който защитава най-голямото имение в Делтата от безотговорността и...

МАЙКАТА

Сега слушайте ме, всички вие! Слушайте! Няма да позволя втори път такива злобни разговори в къщата ми! Гупър, махни това нещо, преди да го взема и да го разкъсам на парченца! Не зная какво пише там, дявол да го вземе, и не искам да зная. Сега ще говоря с езика на баща ви, аз съм негова съпруга, а не вдовица, аз съм все още негова съпруга! И ви говоря от негово име...

ГУПЪР

Мамо, това тук е...

МЕИ

Гупър ти обясни, че е само план...

МАЙКАТА

Не ме интересува какво е, прибирай го откъдето е дошло и не ми го показвай повече, не ми показвай дори плика, в който е било! Ясно ли е? „Основа! План! Възможност! Идея!“ Слушайте. Какво казваше баща ви, когато беше отвратен? *(Буреносни облаци минават по небето.)*

БРИК (от бара).

Татко казва: „глупости“ — когато е отвратен.

МАЙКАТА *(става).*

Правилно. Глупости! Казвам „глупости“ също като баща ви!
(Гръмотевично ехтене.)

МЕИ

Грубият език не подхожда сега...

ГУПЪР

Това ужасно ме нервира.

МАЙКАТА

Никой няма да прави нищо! Докато баща ви не позволи, а може би и тогава не — дори тогава не! Не, не, дори и тогава! *(Гръмотевичен трясък. Счупване на стъкло отвън. Вън се носят детски викове, много звуци от буря; добитъкът е в ужас, късат се хартии, блъскат се капаци. Суки и Дейзи прибягват по ливадата. Необяснимо защо, Дейзи удря две кожени възглавници една в друга. Суки и Дейзи викат: „Буря! Буря! Буря!“ Суки размахва парче амбалажна хартия, за да покрие столовете на ливадата. Меи излиза към балкона в дъното. Непознат мъж бяга през ливадата. Гръмотевично ехтене многократно.)*

МЕИ

Суки, побързай и покрый столовете на верандата, за да не им падне боята! *(Гупър бяга през хола към балкона.)*

ГУПЪР *(вика на Лейси, който се появява).*

Лейси, прибери колата ми!

ЛЕЙСИ

Не мога, г-н Полит, ключовете са у вас! *(Излиза.)*

ГУПЪР

Чакай, ще ти ги дам!... *(Излиза, отново се появява, вика на Меи.)*
Къде са ключовете от колата, скъпа? *(Бяга.)*

МЕИ *(на балкона).*

В джоба ти! *(Излиза. Кучешки лай. Дейзи пее, за да успокои децата. Чува се Меи как омиротворява децата. Бурята затихва. През време на бурята Маргарет е отишла и седнала на канапето.)*

МАЙКАТА

Брик! Ела тук, Брик, трябваш ми! *(Гръмотевици от разстояние. Детски хленч, вълн Меи утешава децата. Брик отива при майка си.)*

МАЙКАТА

Тази вечер Брик изглежда така, както изглеждаше, когато беше момченце, точно така изглеждаше, когато лудуваше в овощната градина зад къщата и се връщаше едва когато преграквах да го викам! Целият — изпотен, с порозовели бузи — с бляскави къдрици... И заспиваше. *(Гръмотевици от разстояние. Детски хленч вълн. Меи ги успокоява. Лае куче.)* Времето минава толкова бързо. Нищо не може да го спре. Смъртта идва твърде рано — едва наполовина си опознал живота — срещаш другото. О, разберете, ние просто трябва да се обичаме един друг и да бъдем заедно толкова дълго, колкото можем, особено сега, когато това черно нещо дойде и се настани тук неканено! *(Кучи лай отвълн.)* О, Брик, сине на татко си, татко толкова те обича. Ти знаеш ли какво би било — да се сбъдне неговата най-голяма мечта? Ако това стане преди той да си отиде, ако баща ти трябва да си отиде... *(Кучи лай отвълн.)* Дай му твое дете, едно внуче, което така да прилича на неговия син, както неговият син прилича на баща си...

МАРГАРЕТ

Зная, това е мечтата на татко.

МАЙКАТА

Това е мечтата му.

БАЩАТА *(отвълн, на балкона).*

Изглежда вятърът е направил поразии. *(Появяват се Лейси. Брайти и Смол на ливадата.)*

ЛЕЙСИ

Добър вечер, господин Полит.

БРАЙТИ и СМОЛ

Добър вечер. Здравей, капитане.

МАРГАРЕТ (*отива към балконската врата*).

Татко е на балкона.

БАЩАТА

Бурята премина ли реката, Лейси?

ЛЕЙСИ

Отиде към Арканзас, капитане.

(Майката се обръща към звука от гласа на мъжа си. Отива към вратата.)

МАЙКАТА

Не мога да остана тук. Той ще познае по очите ми.

БАЩАТА (*на балкона в дъното, към момчетата*).

Бурята направи ли пакости?

БРАЙТИ

Дигна чардака от къщата на леля Краули.

БАЩАТА

Защо старата леля Краули не е седяла там? Време е вятърът да издуха това старо момиче! (*Смях на полските работници, излизат. Бащата влиза в стаята.*) Мога ли да вляза? (*Слага пурата си в пепелника на барчето. Меи и Гупър бързат по балкона в дъното и застават до Бащата при вратата на хола.*)

МАРГАРЕТ

Бурята ли те събуди, татко?

БАЩАТА

За коя буря говориш — за тази навън, или за данданията тука?
(Гупър се промъква покрай баща си.)

ГУПЪР (отива към леглото, където са разхвърляни юридическите листове).

Извинявай, сър... (Меи се опитва да се промъкне покрай стария и да отиде при Гупър, но Бащата здраво поставя ръка около раменете ѝ.)

БАЩАТА

Чух някакъв страшно висок разговор. Чуваше се, като че ли нещо много важно се обсъждаше. За какво беше заседанието?

МЕИ (объркана).

О, нищо, татко...

БАЩАТА (отива към Гупър, водейки Меи със себе си).

Какъв е този както ми се вижда тежък плик, който слагаш обратно в куфарчето си, Гупър?

ГУПЪР (като натъпква листове в плика).

Това? Нищо, само... — Изобщо... Нищо особено.

БАЩАТА

Нищо? Изглежда твърде голямо нищо? (Обръща се към групата.) Вие знаете историята за младата съпружеска двойка...

ГУПЪР

Да, сър!

БАЩАТА

Здравей, Брик.

БРИК

Здравей, татко.

(Групата се подрежда в полукръг около Бащата, Маргарет е накрая, после Меи и Гупър, после Майката и Брик.)

БАЩАТА

Млада съпружеска двойка завела синчето си в Зоологическата градина една неделя, разгледали всички божи създания в клетките им и се чувствували много добре...

ГУПЪР

Чувствували се много добре.

БАЩАТА *(с лице напред).*

Било един топъл пролетен следобед и старият слон си имал нещо на ум, което било доста глупаво. Знаеш ли тази история, Брик?

(Гупър потвърждава.)

БРИК

Не, сър, не я зная.

БАЩАТА

В съседната клетка имало една млада, разгорещена слоница!

МАЙКАТА *(на рамото на Бащата.)*

О, татко?

БАЩАТА

Какво има? Свещеникът си отиде, нали? Добре. Слоницата от съседната клетка насищала атмосферата наоколо със силната, възбуждаща миризма на женската плодовитост. Нали добре се изразявам, Брик?

БРИК

Да, сър, няма нищо лошо.

БАЩАТА

Брик каза, че няма нищо лошо!...

МАЙКАТА

О, татко!

БАЩАТА

И така, в стария глупав слон още тлеели някакви желания. Той вдигнал хобота си и вдъхвал дъха на слоницата — негова съседка! Започнал да рие с крака мръсотията в клетката си, да блъска главата си в решетката, която ги разделяла, и първото нещо, което се хвърляло в очи, била учебийната промяна в профила му — твърде учебийна! Брик, нали разказвам историята с благоприличен език?

БРИК

Да, сър, дяволски благоприличен.

МАЙКАТА

И така, момченцето посочило и попитало „Какво е това?“ Майка му казала, „О, нищо не е“. — Баща му казал: „Слонът се глези!“ *(Полските работници пеят отвън, чува се гласът на Суки: „Аз просто не мога да стоя тук“.* През следващата сцена Бащата отива към Брик.)

БАЩАТА

Ти не се смя на тази история, Брик.

(Майката плаче. Маргарет отива до нея. Меи и Гупър остават в дъното.)

БРИК

Не, сър, не се смях.

(На балкона Майката хълца. Бащата гледа към нея.)

БАЩАТА

Какво става там с онази висока, тънка жена, накичена с диаманти? Ей, как ти беше името, какво ти става?

МАРГАРЕТ *(към Бащата).*

Имаше леко замайване, татко.

БАЩАТА

Внимавай, старо! Ударът е лош начин да свършиш.

МАРГАРЕТ *(отива при Бащата.)*

О, Брик, татко е облякъл подаръка ти за рождения му ден, облякъл е кашмирения халат, най-нежната материя, която съм докосвала някога.

БАЩАТА

Да, това е нежен рожден ден, Меги... Не моят златен или сребърен рожден ден, а моят нежен рожден ден. Всичко трябва да бъде нежно за татко през този нежен рожден ден. *(Меги коленичи пред Бащата. Тъй като Гупър и Меи говорят, Майката минава покрай тях като им дава знак да мълчат.)*

ГУПЪР

Не обичам да правя груби забележки, но има нещо неприлично в твоето...

МЕИ

Забавено футболно движение...

МАРГАРЕТ

Татко е обул китайските чехли, които му дадох, Брик. Татко, аз още не съм ти дала моя голям подарък, но сега ще направя това. Сега е времето да ти поднеса този подарък! Искам да направя съобщение!

МЕИ

Какво? Какво съобщение?

ГУПЪР

Спортно съобщение ли, Меги?

МАРГАРЕТ

Съобщение за един живот, който започва! Идва дете от баща Брик и от Меги Котката! Детето на Брик е в тялото ми и това е моят подарък за татко на този рожден ден! *(Бащата поглежда Брик, който минава покрай него към портала.)*

БАЩАТА

Стани, момиче, не стой на колене. *(Той помага на Маргарет да се изправи. После отрязва края на нова пура, взета от джоба на халата, докато изучава Маргарет.)* Тъхъ, това момиче носи нов живот в тялото си, не е лъжа, лъжа!

МАЙКАТА

Мечтата на татко се сбъдна.

БРИК

Господи...

БАЩАТА *(отива към плетения стол).*

Гупър, искам моя адвокат сутринта.

БРИК

Къде отиваш, татко?

БАЩАТА

Синко, ще отида на покрива, на кулата на покрива, да огледам моето кралство, преди да го предам — 28 хиляди акра най-плодородна земя от тази страна на долината на Нил! *(Излиза на балкона.)*

МАЙКАТА *(следва го).*

Любими, любими, любими — мога ли да дойда с тебе? *(Излиза.)*

ГУПЪР *(отива до бара).*

Брик, би ли ми дал малко от твоето уиски?

БРИК

Налей си, Гупър.

ГУПЪР

Ще си наляя.

МЕИ (*отива напред*).

Разбира се, ние знаем, че това е лъжа!

ГУПЪР (*ние*).

Мълчи, Меи!

МЕИ (*отива към Гупър до бара*).

Няма да мълча! Зная, че тя го измисли в момента!

ГУПЪР

По дяволите, казах: млъкни!

МЕИ

Тази жена не е бременна!

ГУПЪР

Кой казва, че е?

МЕИ

Тя каза.

ГУПЪР

Докторът не е казал. Д-р Боу не е казал.

МАРГАРЕТ (*на кушетката*).

Не съм ходила при Д-р Боу.

ГУПЪР (*отива при Маргарет*).

Тогава при кого ходи, Меги? (*Отвън песента свършва.*)

МАРГАРЕТ

При един от най-добрите гинеколози на Юга.

ГУПЪР

Ъхъ, разбирам... *(Пристъпва до края на кушетката.)*
Моля, мога ли да зная името му?

МАРГАРЕТ

Не, господин Прокуроре.

МЕИ *(отива при Маргарет).*

Той няма име, той не съществува!

МАРГАРЕТ

Съществува, както съществува и моето бебе, бебето на Брик.

МЕИ

Не можеш да заченеш от мъж, който не иска да спи с теб, освен само ако мислиш, че си... *(Притиска Маргарет към кушетката, отвърща се. Брик тръгва за Меи.)* Той пие през всичкото време, само за да може да те понася! Спи на кушетката, за да избегне близостта с теб!

ГУПЪР *(отива до Маргарет, която е на кушетката).*

Маргарет, не се опитвай да се шегуваш с нас...

МЕИ

Как можеш да заченеш от мъж, който не иска да спи с тебе? Как можеш? Как? Как?

ГУПЪР *(остро).*

Меи!

БРИК *(отива при Меи, хваща я).*

Меи, откъде знаеш, че не спя с Меги?

МЕИ

Ние сме в съседната стая и всичко се чува през стената!

БРИК

О...

МЕИ

Всяка нощ чуваме молбите и отказите. Затова не си въобразявай, че вашият номер ще мине и ще излъжете умиращия човек с...

БРИК

Меи, не всички правят шумна любов. Зная, че някои пъшкат и пуфтят, но други са мълчаливи.

ГУПЪР (*зад плетения стол*).

Този разговор е напълно безсмислен.

БРИК

Откъде знаеш, че ние не сме мълчаливи любовници. Дори ако си пробила дупчица в стената, как можеш да твърдиш — тъй като понякога Гупър има работа в Мемфис, а ти играеш карти в клуба с другите бивши кралици на памука — че Меги и аз не стигаме до някакво временно споразумение? Откъде знаеш, че... (*Той тръгва покрай плетения стол.*)

МЕИ

Брик, никога не съм мислила, че можеш да стигнеш до нейното равнище, не съм и сънувала, че можеш да стигнеш до нейното равнище.

ГУПЪР

Не мисля, че Брик ще стигне до нейното равнище.

БРИК (*сяда до Маргарет на кушетката*).

Какво е вашето равнище? Кажете ми го и аз ще се опитам да се смъкна или да се издигна до него. (*Става.*) Вие чухте какво каза татко. Това момиче има живот в тялото си.

МЕИ

Това е лъжа.

БРИК

Не, истината е някакво отчаяние и тя го има. Повярвайте, истината е отчаяние и тя го има. *(Отива към бара.)* И сега, ако обичате, престанете да се държите така, като че ли Брик Полит е умрял и е заровен, невидим, не чува нищо — и се върнете при вашата дупчица в стената — аз съм пиан и сънлив — не така жив като Меги, но все пак жив... *(Налива си, пие.)*

ГУПЪР *(взема куфарчето си).*

Хайде Меи. Да оставим тези влюбени птици сами в гнездото им.

МЕИ

Въшливо гнездо! Лъжци!

ГУПЪР

Меи, Меи, веднага върви в нашата стая...

МЕИ

Лъжци! *(Излиза.)*

ГУПЪР *(след Маргарет.)*

Просто ще чакаме и ще видим. Времето ще покаже. *(Обръща се към бара.)* Да, сър, братче, просто трябва да почакаме и да видим! *(Излиза. Часовникът бие 12. Меги и Брик си разменят погледи. Той пие жадно, оставя чашата си на бара. Постепенно неговият израз се променя. Силно е напрегнат. Чува се ехо от песента, която запяват вън: „Дай ми студена глътка вода, защото умирам“ — песента продължава до края на действието.)*

МАРГАРЕТ *(като че ли усеща състоянието на Брик).*

Щракането? *(Брик поглежда към певците щастливо, почти благодарно. Той отива към леглото, взема възглавницата и тръгва към горната част на кушетката. Маргарет грабва възглавницата от ръцете му, изправя се, притискайки до себе си възглавницата. Брик я наблюдава с растящо възхищение. Тя бързо отива и хвърля възглавницата на леглото. После тръгва към бара. Брик я наблюдава. Маргарет грабва бутилки от бара. Отива в хола, изхвърля бутилките една по една в ливадата. Бутилките се разбиват вън. Маргарет се*

връща в стаята, застава с лице към Брик.) „Ехо Спринт“ пресъхна, и никой, освен мен не може да те закара в града за още.

БРИК

Лейси ще ме закара.

МАРГАРЕТ

На Лейси му е забранено да те кара.

БРИК

Аз мога да отида с колата...

МАРГАРЕТ

Взеха ти шофьорската книжка! Аз ще телефонирам и ще те спрат на пътя преди още да си стигнал до фабриката за джин на Ръби Лантфут. Аз излъгах татко, но ние можем да превърнем лъжата в истина. И тогава аз ще ти донеса алкохол, и ще се напием заедно, тук, тази нощ, на това място, където дойде смъртта! Какво ще кажеш? Какво ще кажеш, мили?

БРИК

Възхищавам ти се, Меги.

(Брик сядна на края на леглото. Той поглежда лампата над себе си, после Маргарет. Тя посяга към лампата, загася я; после коленичи до Брик.)

МАРГАРЕТ

О, вие, слаби, красиви хора, които с толкова изящество се предавате! Това, от което имате нужда е — някой да ви подкрепи — нежно, с любов — и отново да ви върне към живота, като към някакво злато, което сте изпуснали — а аз мога! Решила съм да направя това! И няма нищо по-решително от котка върху горещ ламаринен покрив, нали? Нали, мили? *(Тя нежно докосва неговата буза.)*

ЗАВЕСА

Издание:

Автор: Тенеси Уилямз

Заглавие: Котка върху горещ ламаринен покрив

Преводач: Иванка Димитрова

Година на превод: 1981

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Център за пропаганда, информация и печат при
Комитета за култура

Град на издателя: София

Година на издаване: 1981

Тип: пиеса

Националност: американска

Печатница: ДП „Офсетграфик“ кл. 2

Главен редактор: Димитър Градев

Отговорен редактор: Люба Ранджева

Редактор: Светла Танева

Художествен редактор: Огнян Фунев

Технически редактор: Любен Василев

Коректор: Виолета Николова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/12298>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.